

A large, irregular blue watercolor splash or ink blot is centered on the page. The blue is a vibrant, slightly darker shade of sky blue. The edges of the splash are feathered and have many small droplets or splatters radiating outwards, giving it a dynamic, artistic feel. The text is overlaid on the right side of this splash.

OUDERPARTICIPATIE BINNEN STICHTING HADASSA HOEVE

Ouderparticipatie binnen Stichting Hadassa Hoeve

Bachelor Social Work

Uitgevoerd door:

S. Braakman

C. Bruintjes

L. Doornbos-Karssen

M. Hofstee

Onderzoek vanuit:

Hogeschool Viaa, Grasdorpstraat 2, 8012 DP Zwolle

Onderzoek uitgevoerd bij:

Stichting Hadassa Hoeve, De Vaart 12, 7784 DJ Ane

Begeleiders:

Beatrijs Dijkman

Albert Pullen

Mei 2017

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksrapport over de verschillende dimensies van ouderparticipatie die spelen binnen het hulpverleningsproces van vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve.

In contact met de opdrachtgever kwam het onderzoeksthema 'ouders/verzorgers en hun betrokkenheid' naar voren. De opdrachtgever gaf aan dat hij en het team te weinig aandacht hebben gegeven aan dit thema. Zij willen dat dit thema meer in het daglicht komt te staan en geven aan mee te willen werken aan dit onderzoek zodat zij vervolgens vanuit de onderzoeksresultaten aanpassingen kunnen doen rondom dit thema (M. Beute, persoonlijke mededeling, 15 december 2016). Om zicht te krijgen op wat er speelt binnen dit thema is er onderzoek verricht naar hoe de vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve, hun ouders/verzorgers en hun persoonlijk-begeleiders denken over ouderparticipatie.

Dit onderzoek is verricht door vier studenten van Hogeschool Viaa; Sari Braakman, Carlijn Bruintjes, Leonie Doornbos en Michelle Hofstee. Carlijn en Sari zijn studenten van de opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening en Michelle en Leonie studeren Maatschappelijk Werk en Dienstverlening.

Het thema ouderparticipatie is voor deze studenten van belang omdat zij alle vier het uitstroomprofiel Jeugdzorg volgen. Binnen dit uitstroomprofiel wordt er gefocust op het toepassen van het systeemgericht werken. Zij geven aan het daarom van belang te vinden om te onderzoeken hoe het team de samenwerking tussen de vrouwen, ouders/verzorgers en de persoonlijk-begeleider van Stichting Hadassa Hoeve kan sturen, ten behoeve van het hulpverleningsproces van de cliënt.

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van Stichting Hadassa Hoeve. Dit onderzoek is door meerdere personen mogelijk gemaakt. De onderzoeksgroep wil Beatrijs Dijkman en Albert Pullen bedanken voor de begeleiding vanuit Hogeschool Viaa. Daarnaast willen ze Menno Beute wordt bedanken voor de gastvrijheid binnen Stichting Hadassa Hoeve en de begeleiding die hij heeft gegeven. Het team van Stichting Hadassa Hoeve, de vrouwen en hun ouders/verzorgers worden bedankt voor hun inzet, waardoor dit onderzoek verricht kon worden.

Inhoudsopgave

03 – Voorwoord
05 – Samenvatting

01

Inleiding

07 - Stichting Hadassa Hoeve
09 – Geschiedenis van het knelpunt
09 – Voorlopige vraagstelling

02

Theoretische analyse

10 – Cliëntfactoren
15 – Methode
15 – Team
16 – Organisatie
18 – Ontwikkelingen binnen de zorg
18 – Beroepsethiek
19 – Transitie

03

Probleemomschrijving

22 – Probleemomschrijving en doelstelling
22 – Centrale vraagstelling
22 – Deelvragen
22 – Begripsafbakening

04

Onderzoeksontwerp

24 – Algemene opzet
24 – Onderzoeksgroepen
25 – Meetinstrumenten en kwaliteit
26 – Methodische verantwoording

05

Resultaten

Inleiding - 30
Deelvraag 1 - 30
Deelvraag 2 - 36
Deelvraag 3 - 41
Relevante overige opmerkingen - 46

06

Conclusie

Deelvraag 1 - 49
Deelvraag 2 - 50
Deelvraag 3 - 51
Eindconclusie - 52

07

Aanbevelingen

Het onderzoeksverslag - 56
Ouderparticipatie onderwerp van gesprek - 56
Protocol(len) opstellen - 57
Tevredenheidsonderzoek - 57

08

Discussie - 59

09

Literatuurlijst - 61

10

Bijlagen

Bijlage 1 - 65
Bijlage 2 - 66
Bijlage 3 - 67
Bijlage 4 - 68
Bijlage 5 - 71
Bijlage 6 - 74

Samenvatting

Stichting Hadassa Hoeve heeft gesignaleerd dat er vermindering ontstond van het contact tussen Stichting Hadassa Hoeve en ouders/verzorgers van de vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve. Zij ervaren het als een probleem dat in veel gevallen de vrouw in een spagaat komt te zitten tussen Stichting Hadassa Hoeve en haar ouder(s)/verzorger(s). Zij geloven dat het nodig is om te signaleren waar de kern van dit probleem zich bevindt om vervolgens eventuele veranderingen door te voeren (M. Beute, persoonlijke mededeling, 15 december 2016).

Het doel van Stichting Hadassa Hoeve is dat zij meer zicht krijgen op wat er speelt rondom het thema 'ouderparticipatie'. Daarom is er onderzoek verricht naar welke dimensies van ouderparticipatie er spelen binnen Stichting Hadassa Hoeve. Om dit te onderzoeken is de volgende centrale vraagstelling en de daarbij horende deelvragen opgesteld:

Centrale vraagstelling:

Welke dimensies van ouderparticipatie spelen er binnen het hulpverleningsproces van de vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve, volgens de vrouwen die bij Stichting Hadassa Hoeve wonen/woonden, hun ouders/verzorgers en de persoonlijk-begeleiders?

Deelvragen:

1. Wat verstaan alle partijen – beschreven in de centrale vraagstelling - onder 'betrokkenheid' binnen Stichting Hadassa Hoeve?
2. Welke invloed van ouders/verzorgers wordt door alle partijen – beschreven in de centrale vraagstelling - toegekend op het hulpverleningsproces van de vrouwen die bij Stichting Hadassa Hoeve wonen/woonden?
3. Wat zijn de wensen en verwachtingen van alle partijen – beschreven in de centrale vraagstelling - ten aanzien van het contact tussen ouders/verzorgers en de persoonlijk-begeleiders?

Om antwoord te krijgen op bovenstaande vragen is er kwalitatief onderzoek verricht. Er is gebruik gemaakt van kwantitatieve methodes om de kwalitatieve gegevens te kunnen structureren en te kunnen onderbouwen. Hiervoor zijn verschillende instrumenten ingezet, namelijk: half-gestructureerde interviews, face-to-face enquêtes en internetenquêtes.

De meerderheid van alle ouders/verzorgers geven aan dat zij 'op de hoogte gehouden worden' door Stichting Hadassa Hoeve, onder betrokkenheid verstaan. De meerderheid van alle persoonlijk-begeleiders geeft aan dat zij onder betrokkenheid verstaan; het 'op de hoogte houden van ouders/verzorgers' van het hulpverleningsproces van de vrouw, die zij op dat moment (persoonlijk) begeleiden. De meerderheid van de vrouwen, die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve, geeft aan dat zij onder betrokkenheid verstaan; ouders/verzorgers op de hoogte houden door middel van regelmatige evaluatiegesprekken.

Naast dat de persoonlijk-begeleiders onder betrokkenheid het 'op de hoogte houden' van ouders/verzorgers verstaan, verstaat de meerderheid hier ook onder dat ouders/verzorgers zelf initiatief nemen. De meerderheid van de persoonlijk-begeleiders vindt het van belang dat ouders/verzorgers laten zien dat zij betrokken willen zijn bij het hulpverleningsproces van hun dochter.

In het onderzoek is naar voren gekomen dat de meerderheid van alle partijen erkent dat de ouders/verzorgers en het contact wat zij hebben met Stichting Hadassa Hoeve, van invloed is op het

hulpverleningsproces van de vrouwen die wonen bij Stichting Hadassa Hoeve. Het grootste deel van de vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve en van hun ouders/verzorgers hebben het over de constructieve invloed die ouders/verzorgers kunnen hebben op het hulpverleningsproces. Een vraag die daarbij gesteld kan worden is in hoeverre de vrouwen en hun ouders/verzorgers zich bewust zijn van de destructieve invloed die ouders/verzorgers kunnen hebben op het hulpverleningsproces. Stichting Hadassa Hoeve erkent zowel de constructieve en destructieve invloed die ouders/verzorgers kunnen hebben op het hulpverleningsproces.

Als het gaat om de wensen en verwachtingen van alle partijen, komt bij de vrouwen naar voren dat ze wensen dat er meer verbinding komt tussen Stichting Hadassa Hoeve en hun ouders/verzorgers. De persoonlijk-begeleiders wensen dat de vrouwen (meer) regie nemen en hun autonomie ontwikkelen. Daarnaast is te zien dat de persoonlijk-begeleiders initiatief van de ouders/verzorgers verwachten. Daar tegenover staat dat de ouders/verzorgers verwachten dat zij op de hoogte gehouden worden.

Het lijkt dat de verschillende partijen niet op de hoogte zijn van elkaars (verschillende) verwachtingen. Vrouwen en hun ouders/verzorgers worden door Stichting Hadassa Hoeve vrij gelaten in wat zij willen als het gaat om contact, dit lijken zij te ervaren als onduidelijk.

Inleiding 01

Stichting Hadassa Hoeve

Stichting Hadassa Hoeve is een kleinschalige woon-/werkvoorziening, opgericht door meneer en mevrouw Beute. Stichting Hadassa Hoeve biedt aan maximaal acht jonge vrouwen, in de leeftijd van 16-23 jaar, een plaats. Deze vrouwen hebben onvoldoende vaardigheden ontwikkeld om zelfstandig te kunnen leven. Stichting Hadassa Hoeve (z.d.) onderscheidt zich door zijn kleinschaligheid, waarbij de persoonlijke relatie met de cliënten centraal staat. Deze persoonlijke relatie uit zich onder andere in hoe zij de vrouwen noemen. Stichting Hadassa Hoeve kiest ervoor om het woord 'cliënten' te vermijden omdat zij dit minder persoonlijk vinden klinken dan 'vrouwen' (M. Beute, persoonlijke mededeling, 21 september 2016). Daarom is er voor gekozen om in dit onderzoek dezelfde benadering, namelijk 'vrouw' en 'zij' te gebruiken in plaats van 'cliënt' en 'hij'. Zo is er in de schrijfstijl van dit onderzoek aansluiting te vinden bij de visie van Stichting Hadassa Hoeve.

Visie

Stichting Hadassa Hoeve (z.d.) is opgericht om jonge vrouwen die niet zelfredzaam zijn, te helpen zelfstandig te kunnen leven. Zij creëren voor hen een veilige en prettige woonsituatie. Tijdens het verblijf krijgen de vrouwen een begeleidingstraject, met als doel dat zij hun talenten (weer) ontdekken en deze gaan inzetten. Bij Stichting Hadassa Hoeve mogen zij hun talenten inzetten, ontwikkelen en werk doen dat echt bij hen past. Er wordt vanuit gegaan dat iedereen wat kan. Samen met de vrouwen gaat Stichting Hadassa Hoeve op zoek naar hun eigen unieke vak. Er wordt daarom van maandag tot en met vrijdag gewerkt. De vrouwen verdienen zo hun geld om de zorg die ze krijgen te betalen. Het werken bestaat uit creëren; om handgemaakte producten te kunnen verkopen, bakken; om zelfgemaakte producten te verkopen in het theehuis, schoonmaken bij een schoonmaakbedrijf en er wordt gewerkt op het erf. In de toekomst komt er nog een Bed and Breakfast, zodat de vrouwen ook hier kunnen gaan werken. Naast het werken wordt er gesport en schoongemaakt in het huis. In het weekend is er vrije tijd.

Motivatatie om je leven (weer) op de rit te krijgen vindt Stichting Hadassa Hoeve het belangrijkste. Daarbij vinden zij dat zorg niet zo zeer gaat over protocollen en regels. Bij Stichting Hadassa Hoeve wordt er gestreefd naar maximale beschikbaarheid voor de vrouwen en de juiste begeleiding die ze nodig hebben om te groeien. *"Zorg vanuit het hart, omdat je naaste net zo belangrijk is als jezelf. Waar geen relatie is kan geen passende zorg worden geboden!"*, aldus Stichting Hadassa Hoeve (z.d.).

Doelgroep

In de huidige maatschappij wordt veel van jongeren gevraagd. Ze moeten op jonge leeftijd belangrijke beslissingen nemen en er wordt verwacht dat ze snel zelfstandig zijn. Maar niet iedereen kan aan die verwachtingen voldoen, wat zich uit in schooluitval, probleemgedrag en ruzie thuis (Sentse, 2010). De opvang en dagbesteding die Stichting Hadassa Hoeve (z.d.) biedt is voor iedere vrouw bedoeld, in de leeftijd van 16-23 jaar, die zich in het bovenstaande plaatje herkent en gemotiveerd is om haar leven weer op de rails te zetten. Samen met het team van Stichting Hadassa Hoeve wordt er gewerkt om talenten van de vrouwen te (her)ontdekken en zij weer op eigen benen kunnen gaan staan.

De volgende contra-indicatie hanteert Stichting Hadassa Hoeve (z.d.):

- Niet in groepsverband kunnen wonen vanwege (ernstige) gedrags- of persoonlijkheidsproblematiek (bijvoorbeeld borderline);

- Verslaafd aan alcohol en/of drugs;
- Als er sprake is van een psychiatrische problematiek waardoor zelfstandig leven in de (nabije) toekomst geen reële mogelijkheid is;
- Kort geleden in aanraking is geweest met politie/justitie, waarbij agressief of gewelddadig gedrag een rol speelde;
- Door iemand anders gestuurd worden of als er sprake is van een verplichting tot opvang.

Werkwijze en gebruik van methodieken

Wanneer de vrouw kan wonen bij Stichting Hadassa Hoeve (z.d.), start het persoonlijke traject. Met een persoonlijk-begeleider wordt er een plan gemaakt dat als leidraad dient voor het traject. De inbreng van de persoon zelf is daarbij het meest belangrijk. Er wordt geen standaard plan opgelegd maar een plan waar de persoon zelf volledig achter kan staan.

Dit traject (de 4 L-en) bestaat uit 4 fasen:

- *Fase 1 - Leunen*
De fase leunen start met het doorspreken van wat je nodig hebt. Het woord leunen zegt het al, er mag geleund worden. De vrouwen hoeven even niet alles zelf op te lossen, geen grenzen te verleggen maar er mag gewoon even gewend worden aan de nieuwe situatie en de nieuwe mensen om hen heen. Stichting Hadassa Hoeve geeft de vrouwen de tijd. Wanneer er voldoende veiligheid wordt ervaren, kan in overleg de eerste fase worden afgesloten en zal fase 2 in werking worden gezet.
- *Fase 2 - Leven*
Als er voldoende rust, tijd en ruimte is geweest wordt er samen opzoek gegaan naar waar de persoon van kan genieten. Dit kan bijvoorbeeld zijn, het verzorgen van de dieren, het helpen in de administratie of zorgen voor een kop koffie voor de vele wandelaars in de omgeving. Er mag ervaren worden hoe goed het leven kan zijn en wat een bijzonder gevoel het is om een dag lekker aan het werk te zijn geweest. Tegelijkertijd komen de vrouwen nu in contact met anderen en wordt er samengewerkt, sommige klussen lukken nou eenmaal niet alleen. Er wordt geleerd om dit aan te voelen en vervolgens de voordelen van het samenwerken en van het bieden van hulp in te gaan zien.
- *Fase 3 - Leren*
In deze fase wordt er opzoek gegaan naar de werkzaamheden die het beste bij de persoon passen en ook waar zij het meeste plezier aan beleeft. Stichting Hadassa Hoeve zegt: "Iets waar je met plezier aan werkt, gaat makkelijker en leidt sneller tot succes, jouw succes." Samen met de persoonlijk-begeleider wordt er een plan gemaakt om interesses verder uit te bouwen. De grenzen van mogelijkheden van de vrouw worden opgezocht en er wordt ondersteuning aangeboden in het leren van meer vaardigheden om het talent te versterken en uit te bouwen. Zo zal er ervaren worden hoeveel 'power' ze heeft en wat zij allemaal kan.
- *Fase 4 - Loslaten*
In deze fase wordt er gewerkt naar een leven buiten Stichting Hadassa Hoeve. Alles wat er geleerd is mag nu getoond worden aan de buitenwereld. Er wordt samen met de persoonlijk-begeleider een laatste plan gemaakt, dit plan maakt duidelijk wat zij nodig heeft om zelfstandig te wonen. Van omgang met geld tot het doen van de was, alles kan in het plan komen te staan. Naast het werken aan een eigen woonstek wordt er ook gewerkt aan een nieuwe werkplek die passend is bij wat ze bij Stichting Hadassa Hoeve heeft geleerd. Een plek waar zij tot haar recht komt. Als blijkt dat ambulante begeleiding nog even prettig is, dan wordt daarvoor gezorgd (Stichting Hadassa Hoeve, z.d.).

Geschiedenis van het knelpunt

Tot op heden worden ouders/verzorgers betrokken bij het hulpverleningsproces van de vrouwen, wanneer de persoonlijk-begeleider en de overige teamleden denken dat het op dat moment helpend is voor haar proces. Dit alles wordt in overleg gedaan met de vrouw. Echter doordat hier geen protocol voor is opgesteld, geeft dit het risico dat het contact tussen de persoonlijk-begeleider en de ouders/verzorgers van de vrouwen niet goed van de grond komt of verminderd tijdens het hulpverleningsproces van de vrouwen. Meneer Beute geeft aan dat het vermindering van het contact geregeld voorkomt, met alle gevolgen van dien. Als voorbeeld geeft hij; wanneer er na vermindering van het contact tussen de persoonlijk-begeleider en de ouders/verzorgers geprobeerd wordt dit te herstellen, is er vaak sprake van 'wij' (Stichting Hadassa Hoeve) en 'zij' (ouders/verzorgers) waardoor de vrouw in een spagaat komt te zitten (M. Beute, persoonlijke mededeling, 15 december 2016).

Stichting Hadassa Hoeve is net uit haar startfase. Dit maakt dat momenteel de vermindering van het contact tussen Stichting Hadassa Hoeve en ouders/verzorgers isesignaleerd. Het team van Stichting Hadassa Hoeve is zich hier inmiddels bewust van. Zij ervaren het als een probleem dat er in veel gevallen de vrouw in de spagaat komt te zitten, tussen Stichting Hadassa Hoeve en haar ouder(s)/verzorger(s). Zij geloven dat het nu nodig is om nu te signaleren waar de kern van dit probleem zich bevindt om vervolgens eventuele veranderingen door te voeren (M. Beute, persoonlijke mededeling, 15 december 2016).

Voorlopige vraagstelling

Het team van Stichting Hadassa Hoeve zegt zich niet bewust te zijn van de verschillende dimensies van ouderparticipatie. Stichting Hadassa Hoeve heeft eerder ook aangegeven nog te weinig aandacht aan dit thema te hebben geschonken. Mede daarom zal de onderzoeksvraag vooral gaan over hoe de vrouwen die momenteel of voorheen bij Stichting Hadassa Hoeve wonen/woonden, hun ouders/verzorgers die contact hebben gehad met Stichting Hadassa Hoeve en de persoonlijk-begeleiders van Stichting Hadassa Hoeve, het onderlinge contact tot op heden ervaren/hebben ervaren. Vanuit dit onderzoek kan Stichting Hadassa Hoeve naar aanleiding van de aanbevelingen, eventueel zelf een plan opstellen over 'hoe' zij voortaan met de ouders/verzorgers om kunnen gaan, ten behoeve van het hulpverleningsproces van deze vrouwen. Vanuit deze voorlopige vraagstelling zal in de theoretische analyse aandacht worden geschonken aan thema's die raakvlakken hebben met bovenstaande probleemstelling. De voorlopige vraagstelling is: Welke dimensies van ouderparticipatie dragen bij aan het hulpverleningsproces van de vrouwen die wonen bij Stichting Hadassa Hoeve?

Theoretische analyse 02

Cliëntfactoren

In het jaarplan van 2013 wordt geschreven dat Stichting Hadassa Hoeve maar één regel heeft om te bepalen of een vrouw welkom is. Deze regel is dat de jonge vrouwen onvoldoende vaardigheden hebben ontwikkeld om zelfstandig te kunnen leven. Deze regel is bepalend voor al de kennismakingsgesprekken met de jonge vrouwen die zich bij Stichting Hadassa Hoeve aanmelden. Stichting Hadassa Hoeve ervaart een grote diversiteit in de aanmeldingen als er gekeken wordt naar de onderliggende problematiek of de achtergrond die van invloed is geweest op de huidige persoonlijke situatie. De problematieken variëren van forse langdurige GGZ problematiek tot recente traumatische ervaringen, maar er zijn ook aanmeldingen van jonge vrouwen met krachtige cognitieve mogelijkheden, die beperkt worden door een verleden van langdurig pestgedrag, of jonge vrouwen met een licht verstandelijke beperking. Kortom, Stichting Hadassa Hoeve heeft te maken met een gemêleerde doelgroep (Beute, 2014, p. 9). Omdat er sprake is van verschillende problematieken worden er diverse problematieken, die bij de vrouwen binnen Stichting Hadassa Hoeve kunnen voorkomen, theoretisch toegelicht die specifiek gericht zijn op jonge vrouwen.

Sociaal functioneren

Allereerst een aantal eigenschappen van vrouwen in de adolescentiefase. Vrouwen blijken responsiever voor sociale prikkels en zijn beter in staat om oogcontact te houden. Het sociaal functioneren van vrouwen vindt plaats in kleinere, meer intieme groepen. Vrouwen blijken beter in het reguleren van aandacht, het controleren van impulsen en het reguleren van emoties op negatieve affectiviteit.

Het sociaal functioneren is een voorspeller van psychische gezondheid en academische prestaties, maar ook van probleemgedrag. Barbarin (in Nijhof & Engels, 2015, p. 26) onderscheidt vier risicofactoren die bijdragen aan een verstoorde sociaal-emotionele ontwikkeling: een verleden van verwaarlozing en trauma, instabiliteit en conflicten in het gezin, betrokkenheid van jeugdzorg en het opgroeien in een risicovolle buurt. Het is vaak de context waarin problemen zich ontwikkelen die de uitkomst bepaalt: een individu kan eenzelfde startpunt hebben maar andere ontwikkelingsuitkomsten (Engels & Nijhof, 2015, p. 25-26).

Bij vrouwen die probleemgedrag laten zien, kunnen drie paden in de ontwikkeling van psychopathologie onderscheiden worden. Deze drie paden zijn als volgt:

- Vrouwen die over hun probleemgedrag heen groeien. Deze vrouwen laten op jonge leeftijd probleemgedrag zien door biologisch bepaalde problemen in de gedrags- en emotieregulatie.
- Vrouwen die primair internaliserende problemen ontwikkelen. De ontwikkeling van ernstige internaliserende problemen zoals angst en depressie kan mogelijk verklaard worden door de onderliggende biologische kwetsbaarheid, de opvoedingsomgeving en/of sociale factoren.
- Vrouwen die primair externaliserende problemen ontwikkelen. Deze vrouwen hebben beperkingen op sociaal, communicatief en/of emotioneel vlak die hun ontwikkeling vertragen, waardoor ze het risico lopen niet te reageren op socialisatieprocessen en afwijzing te ervaren van hun omgeving. Conflicten met en frustraties van hun omgeving dragen bij aan de ontwikkeling van externaliserend probleemgedrag (Nijhof, 2015, p. 57-58).

Identiteitsontwikkeling

Centraal in de adolescentie staat de taak van de ontwikkeling van een eigen identiteit. Identiteitsontwikkeling is de ontwikkeling naar een stabiel beeld van jezelf in verschillende situaties. Identiteit wordt gevormd door ervaringen vanuit het verleden. Twee belangrijke elementen in de identiteitsontwikkeling zijn de ontwikkeling van het zelfconcept en de ontwikkeling van het zelfbeeld. Het zelfconcept is de beschrijving die een vrouw van zichzelf geeft als haar de vraag wordt gesteld 'wie ben jij?'. De ouders/verzorgers en vrienden spelen een belangrijke rol bij de ontwikkeling van het zelfconcept. Ouders/verzorgers blijven een belangrijke bron van emotionele en economische steun. De ontwikkeling van het zelfbeeld is in de adolescentie bij vrouwen sterk gerelateerd aan de ontwikkeling van het lichaamsbeeld wat ontstaat vanuit het zelfconcept (Engels & Nijhof, 2015, p. 27-29).

Een onderdeel van een zelfconcept is de ontwikkeling van een seksueel zelfconcept. De ouders/verzorgers zijn medebepalend voor de ontwikkeling en houding ten opzichte van seksualiteit van adolescenten. Vrouwen zoeken minder seksueel contact, wanneer zij ouderlijke steun ervaren. Een goede band met de ouders/verzorgers verkleint het risico op het meemaken van ongewenst seksueel gedrag. Dit kan mogelijk verklaard worden doordat vrouwen die een goede band hebben met hun ouders/verzorgers gezonde relaties ontwikkelen, beslissingen leren nemen en assertiever zijn in de communicatie. Bovendien is in een dergelijke situatie de overdracht van normen en waarden groter. Een gebrek aan ouderlijke steun wordt daarentegen mogelijk gecompenseerd door emotioneel intieme relaties (Engels & Nijhof, 2015, p. 34).

Ouder-kindrelatie

Een belangrijk aspect van de ouder-kindrelatie is de gehechtheid van het kind aan de ouder. De ouder-kindrelatie vormt de basis voor de psychosociale ontwikkeling van het kind. Hoe veiliger de relatie is, hoe meer vertrouwen het kind heeft in zichzelf en in de omgeving en hoe beter het zijn ontwikkelingstaken aankan. Veilig gehechte kinderen vertrouwen erop dat hun opvoeder beschikbaar is en adequaat reageert wanneer ze behoefte hebben aan bescherming of troost. Onzeker, inconsequent opvoedingsgedrag en weinig responsiviteit zijn risicofactoren voor het ontstaan van een onveilige gehechtheidsrelatie. Een veilige gehechtheidsrelatie blijkt in het algemeen een sterke remmende werking te hebben op probleemgedrag.

Mogelijk zijn er ook verschillen in de manier waarop vaders en moeders opvoeden. Vaders hebben bijvoorbeeld de neiging om meer instrumentele zorg te geven, terwijl moeders zich meer richten op emotionele zorg. Er worden verschillen in de sterkte van het verband gevonden tussen ouderlijke ondersteuning en de gehechtheidsrelatie enerzijds en probleemgedrag anderzijds. Het verband blijkt het sterkst als de ouder en het kind van hetzelfde geslacht zijn. Positieve, warme en steunende gezinsrelaties en een adequate opvoedingsstijl verkleinen de kans op probleemgedrag, terwijl problematische gezinsrelaties en een inadequate opvoedingsstijl de kans daarop vergroten (Kroneman & Molen, 2015, p. 76-77).

Agressie

Het gezin is voor kinderen een belangrijke leerplaats voor de bewustwording van welke gedragingen wel of niet acceptabel zijn in verschillende situaties. Het gezin is de plek waar vrouwen hun agressieve gedrag (deels) tonen. Verder wordt er gesuggereerd dat vrouwen ook juist binnen de vertrouwde relatie met hun broers en zussen geneigd zullen zijn om agressief gedrag te vertonen. Als dit getolereerd wordt zou agressie vervolgens ook een strategie kunnen worden om conflicten op te lossen binnen andere intieme relaties.

Agressief probleemgedrag kan ook volgen op een hardhandige opvoeding, mishandeling of misbruik. Bij dergelijke agressie en conflicten binnen het gezin speelt ook modeling een rol: door zelf het 'verkeerde voorbeeld' te geven tonen ouders/verzorgers het agressieve gedrag voor hun kinderen.

Vrouwen lijken dus van hun ouders/verzorgers thuis een strategie te leren die ze in een hele andere context inzetten. Onveilige hechting wordt in verband gebracht met agressief gedrag (Menting & Orobio de Castro, 2015, p. 188-189).

Middelengebruik

Starten met middelengebruik op jonge leeftijd heeft een reeks van nadelige gevolgen op de korte en lange termijn. Problematisch gebruik staat vaak niet op zichzelf maar gaat gepaard met gedrags- en/of psychische problemen van de jongere en problemen op school, binnen het gezin of in de buurt.

Psychologische factoren die vooral voor vrouwen van belang zijn, zijn internaliserende problematiek en nare levensgebeurtenissen. De relatie tussen traumatische gebeurtenissen, internaliserende problematiek en middelengebruik is complex.

Ook zijn er sociale factoren van belang bij de ontwikkeling en instandhouding van verslavingsproblematiek. Wanneer beginnend middelengebruik door rolmodellen bekrachtigd wordt, zal dit leiden tot positieve verwachtingen ten aanzien van gebruik en daarmee tot het voortzetten van gebruik. Vrouwen met gedrags- en/of psychiatrische problematiek komen vaker uit gezinnen waar deze risicofactoren aanwezig zijn. Ouders/verzorgers en leeftijdsgenoten spelen een belangrijke rol bij het middelengebruik van jongeren (Didden, Duijvenbode, Hoek, Nagel & Poelen, 2015, p. 209-215).

Depressie en suïcide

Depressie bij kinderen en adolescenten is een ernstige stoornis met grote individuele en maatschappelijke consequenties. Naast de aanwezigheid van andere risicofactoren zoals; overgewicht, een moeder die depressief is of dat is geweest, emotionele afwijzing door de ouder(s)/verzorger(s) en vroege ervaringen van misbruik en/of mishandeling, is behoren tot het vrouwelijk geslacht één van de belangrijkste factoren voor een verhoogd risicoprofiel op het ontwikkelen van een depressieve stoornis.

Suïcide en depressie hoeven niet altijd samen te gaan: zelfdoding kan ook aanwezig zijn bij adolescenten die niet depressief zijn. Een belangrijke risicofactor voor suïcidaal gedrag is de aanwezigheid van depressieve klachten.

Een depressieve stoornis en een eerdere suïcidepoging zijn veruit de belangrijkste risicofactoren voor een poging tot suïcide. Het is dus van belang te beseffen dat veel adolescenten die lijden aan een depressie en gebukt gaan onder suïcidaliteit een langdurig latent aanwezige kwetsbaarheid hebben die kan terugkeren in perioden van stress en tegenslag.

Een eerste factor die een individu kwetsbaar maakt voor suïcide is erfelijkheid. Een tweede factor die gerelateerd is aan kwetsbaarheid voor suïcide is een ingrijpende levensgebeurtenis. Een derde kwetsbaarheidsfactor is de aanwezigheid van meerdere psychiatrische aandoeningen. Naast kwetsbaarheidsfactoren worden bepaalde persoonlijkheidskenmerken in verband gebracht met een verhoogd risico op suïcide. Deze persoonlijkheidskenmerken kunnen onder andere zijn; impulsiviteit, gebrekkig probleemoplossend vermogen, relationele onmacht, hulpeloosheid, gebrekkige affectregulatie, rigiditeit, perfectionisme en krenkbaarheid van het zelfbeeld.

Wanneer er een of meer van de genoemde kwetsbaarheidsfactoren en persoonlijkheidskenmerken aanwezig zijn, en er vindt een uitlokkende stressvolle gebeurtenis plaats, dan is de kans groot dat het suïcidaal proces in gang wordt gezet (Buitelaar, Creemers, Stikkelbroek & Wijnhoven, 2015, p. 242-252).

Angst en angststoornis

Er is veel bekend over de relatie tussen de opvoedingsstijl van de ouders/verzorgers en de ontwikkeling van een angststoornis bij hun kinderen. Uit diverse onderzoeken en meta-analyses naar opvoedingsstijlen en angst is gebleken dat hierbij twee brede dimensies een belangrijke rol spelen: afwijzing en controle. Ouders/verzorgers van adolescenten met een angststoornis zijn dus over het algemeen meer beschermend/controlerend, minder autonomie bevorderend, kritisch/negatiever, minder warm/steunend dan ouders/verzorgers van adolescenten zonder angststoornis. Bovendien is er in de eerstgenoemde gezinnen sprake van minder cohesie en van een meer controlerende gezinsstijl. Het is nog onduidelijk in welke richting de samenhang tussen de opvoedingsstijl en de angststoornis van het kind verloopt: zorgt de angststoornis voor een bepaalde opvoedingsstijl of zorgt de opvoedingsstijl voor een bepaalde angststoornis? Naast opvoedingsstijlen worden nog enkele gezinsfactoren onderscheiden. Zo zou angst in verband worden gebracht met ongunstige gezinsfactoren, zoals lage cohesie binnen het gezin, veel conflicten en een onveilige hechting met de ouder(s)/verzorger(s) (Bodden & Kuijpers, 2015, p. 282-283).

Psychotrauma

De weerbaarheid, of mate van veerkracht, waarover we beschikken, is van invloed op de ontwikkeling van traumaklachten. De weerbaarheid van vrouwen wordt voor een deel bepaald door de aard en het type van de ingrijpende gebeurtenis, waarbij het meemaken van seksueel en interpersoonlijk geweld de weerbaarheid vermindert en het risico op de ontwikkeling van traumaklachten vergroot. Daarnaast spelen diverse biologische, persoonlijke, sociale en culturele factoren een belangrijke rol. Opgroeien in een kansarme wijk met veel sociale problemen wordt bijvoorbeeld gezien als risicofactor. Binnen het gezin spelen ouders/verzorgers of andere gezinsleden vaak een belangrijke rol door het bieden van veiligheid, begrip en steun. Hoewel de meeste ouders/verzorgers hun kind goed kunnen ondersteunen, kunnen er situaties zijn waarin dit niet goed lukt, bijvoorbeeld wanneer ouders/verzorgers handelen vanuit een over beschermende, beangstigende of teruggetrokken coping-stijl. Direct of indirect kunnen ouders/verzorgers ook zelf last hebben van eigen stressreacties of gevoelens van angst en machteloosheid wanneer het kind een ingrijpende gebeurtenis heeft meegemaakt. Het risico op het ontwikkelen van traumaklachten bij kinderen neemt dan toe (Ensink & Lindauer, 2015, p. 303-307).

Eetstoornis

Vanwege de ernstige lichamelijke, psychische en sociale gevolgen is preventie van eetstoornissen van groot belang, waarbij geprobeerd wordt de belangrijkste risicofactoren zodanig te reduceren dat het ontwikkelen van een eetstoornis voorkomen wordt. De meeste preventieprogramma's voor eetstoornissen zijn gericht op scholen in het voortgezet onderwijs, terwijl het gezin nog altijd het eerste opvoedingsmilieu is van de meeste jongeren. Beschermende factoren zijn het hebben van gezamenlijke gezinsmaaltijden en een open klimaat waarbij allerlei thema's bespreekbaar gemaakt kunnen worden. Risicofactoren in het gezin zijn onder andere overgewicht en frequent lijngedrag van ouders/verzorgers, kritiek hebben op het gewicht van hun kinderen, of sterk controlerend zijn. Moeders blijken uit onderzoek het belangrijkste te zijn bij de onderkenning van de eetstoornis, gevolgd door vriendinnen, huisartsen en vaders. Ook wat betreft het zoeken van hulp scoorden moeders het hoogst, gevolgd door huisartsen, vader, vriendinnen en docenten (Noordenbos, 2015, p. 343, 356-357).

Jonge moeders

Met de term jonge moeders worden over het algemeen moeders aangeduid in de leeftijd tot en met 23 jaar. De belangrijkste problemen van jonge moeders gaan vaak in eerste instantie gepaard met onvoldoende inkomen om in hun eigen levensonderhoud en dat van hun kind te voorzien. Daarnaast blijkt het vinden van een woning vaak erg moeilijk. Jonge moeders vormen een zeer diverse groep met verschillende kenmerken, achtergronden en karakters. Een deel van de vrouwen slaagt erin een gezinsleven op te bouwen. Andere moeders redden het prima in hun eentje of worden goed

opgevangen door hun familie/thuissituatie en zijn met weinig ondersteuning geholpen. Hier tegenover staan jonge moeders bij wie het leven onrustig is. Vrouwen met diverse problemen op verschillende leefgebieden. Uit interviews met jonge moeders blijkt dat veel van de jonge moeders zelf een chaotische gezinssituatie hebben meegemaakt en moeite hebben om hun leven op de rails te krijgen. Er is veel ruzie en sommige vrouwen zijn al vroeg weggelopen van huis (Manders, 2015, p. 372-373).

Loverboyslachtoffers

Kinder- en mensenhandel doen zich niet alleen voor in de derde wereld. In een rijk westers land als Nederland komt ook kinder- en mensenhandel voor. Meerderjarigen (vanaf 18 jaar) mogen in de prostitutie werken in Nederland. Iemand dwingen om in de prostitutie te werken is echter verboden. Het enige waarvoor een mensenhandelaar moet zorgen bij meerderjarige vrouwen is ze te laten zeggen dat ze vrijwillig in de prostitutie werken. Zolang vrouwen maar zeggen dat ze niet gedwongen worden, heeft een mensenhandelaar weinig te vrezen. Soms weten de vrouwen dat er voor hen wordt betaald, maar dat is niet altijd het geval. Seks met vrienden en vage bekenden kan ook afgedwongen worden zonder dat er een duidelijke reden voor wordt gegeven door de 'vriend' van het meisje. Het wordt een gewoonte en het meisje durft zich niet te verzetten. Ze weet niet dat er voor seks wordt betaald en ze labelt het niet als gedwongen prostitutie. Voor de vrouwen zelf is het makkelijker als het duidelijk is dat ze gedwongen worden om in de prostitutie te werken. Voor vrouwen die wel met allerlei jongens en mannen naar bed gaan, zonder duidelijke reden, maar die bang zijn voor de consequenties als ze niet doen wat hun vriend aan hen vraagt, is het moeilijker om het een plek te geven. Ze worstelen met het gegeven dat ze het (eigenlijk) niet willen en zich niet (voldoende) verzet hebben en geven zichzelf de schuld (Dijke & Terpstra, 2015, p. 409-411).

Loyaliteit

Nagy introduceert het begrip loyaliteit. Dit begrip was tot 1973 in de psychologische theorieën over menselijke verhoudingen zo goed als onbekend, dat wil zeggen, werd niet onderkend en niet benoemd. Loyaliteit betekent trouw zijn aan mensen die iets voor je betekenen. Naarmate mensen meer voor elkaar betekenen, wordt hun onderlinge band sterker. Ouders en kinderen zijn verbonden door existentiële loyaliteit die gebaseerd is op het feit dat een kind zijn leven heeft gekregen van zijn ouders. Deze existentiële loyaliteit kan worden versterkt door alles wat de ouders in de loop van de ontwikkeling voor het kind doen en eveneens door wat het kind voor zijn ouders doet. Door het existentiële feit dat een kind zijn leven en overleven te danken heeft aan zijn ouders, is het kind loyaliteit aan hen verschuldigd. Deze kinderloyaliteit is echter één kant van fundamenteel verbonden zijn; de andere kant is de verantwoordelijkheid van de ouders.

Doordat het kind uit zijn ouders geboren is en de ouders een kind hebben dat uit hen geboren is, zijn de ouders en het kind fundamenteel aan elkaar gebonden en bestaan er tussen hen wederzijdse rechten en verplichtingen. Dat deze relatie tussen ouders en kinderen nooit verbroken kan worden, is volgens Nagy te zien bij geadopteerde kinderen die willen weten wie hun biologische ouders zijn. Deze kinderen blijven loyaal aan de man en vrouw die hen weliswaar niet opgevoed hebben en met wie er vaak geen hechting heeft plaatsgevonden, maar die hen toch het leven gaven.

Nagy veronderstelde dat loyaliteit een feitelijk gegeven is, dat er loyaliteit bestaat. Dit betekende tevens voor hem dat een kind loyaliteit verplicht is. Het geboren zijn uit bepaalde ouders houdt in dat het kind behoort tot het gezinssysteem van die ouders. Het kind is daarom niet alleen loyaliteit verschuldigd aan zijn ouders, maar eveneens aan het gezin waartoe het behoort.

Naarmate het kind ouder wordt, krijgt het meer relaties buiten het oorspronkelijke gezin, waarin verworven loyaliteit wordt opgebouwd door wederzijdse investeringen. Loyaliteiten kunnen met elkaar botsen, dit is onvermijdelijk en inherent aan het leven. Loyaliteit is dan ook een triadisch begrip; steeds moet er een keuze worden gemaakt tussen de loyaliteit van de één ten opzichte van de ander. Gewoonlijk vindt iemand echter een nieuw evenwicht tussen oude en nieuwe loyaliteitsbanden.

Er kunnen twee belangrijke loyaliteitsconflicten zijn:

- Een gespleten loyaliteitsconflict; dit is het ernstige conflict, aangezien het een scheur betekent in de meest basale vorm van loyaliteit, die van de kinderloyaliteit;
- Ouder(s) versus vrienden/partner loyaliteitsconflict; hier gaat het om een conflict tussen de verticale loyaliteit aan de ouders enerzijds en concurrerende horizontale loyaliteit aan vrienden of partner anderzijds (Onderwaater, 2015, p. 48-55).

Focus voor dit onderzoek

Voor dit onderzoek is het van belang om vooronderzoek te doen in de problematieken van de doelgroep die bij Stichting Hadassa Hoeve voorkomen. In dit vooronderzoek is de relatie met ouder(s)/verzorger(s) tot verschillende problematieken van hun dochter beschreven. Uit dit literatuuronderzoek is gebleken dat problematieken systemisch kunnen zijn. Het is van belang dat binnen het onderzoek rekening gehouden wordt met eventuele problematieken van ouders/verzorgers. Het vooronderzoek over loyaliteit geeft aan dat loyaliteit blijft bestaan tussen ouders en kinderen. Daarnaast kunnen de vrouwen nieuwe loyaliteit ontwikkelen jegens Stichting Hadassa Hoeve of gastgezinnen. Het zou kunnen dat de vrouwen zich daardoor meer los gaan maken van hun thuissituatie.

Methode

Stichting Hadassa Hoeve werkt met een eigen methode. Deze methode komt voort uit eigen ervaring door het werken met jongeren en de kennis over de verschillende begeleidingsvormen en de daarbij horende methodieken. Stichting Hadassa Hoeve gelooft dat het er niet toe doet hoeveel methoden jij jezelf eigen maakt, het zal niet de uitwerking hebben die je voor ogen hebt wanneer je niet met bewogenheid je begeleiding aanbiedt. Vanuit oprechte betrokkenheid geven, dat is de basis voor alle onderstaande begeleidingsvormen. Zonder dat, is elke vorm van begeleiding niets waard.

De volgende methoden worden ingezet in de begeleiding voor de vrouwen:

- Systeemgerichte/contextuele benadering
- Oplossingsgerichte benadering
- Ervaringsgericht werken
- Rationeel Emotieve Therapie (RET) methode

De Hadassa Hoeve wil voorkomen dat het vastleggen van bepaalde gebeurtenissen of afspraken geen hoofddoel op zich wordt. Zij willen vastleggen wat van belang is. Wel wordt ervoor gewaakt dat zij niet het belang van het rapporteren uit het oog verliezen omdat dit een belangrijke manier van verantwoorden is en helpend kan zijn wanneer er vraagstukken liggen die in het verleden ook hebben gespeeld (Doornbos, 2016, p. 3).

Focus voor dit onderzoek

Dit laatste is nu gaande als het gaat om het thema 'betrokkenheid van ouders/verzorgers'. Er ligt een vraagstuk die behandeld zal worden middels dit onderzoek, waarop Stichting Hadassa Hoeve vervolgens kan besluiten of hier een nieuwe methodiek en/of protocol voor nodig zal zijn. Tot op heden zijn er voornamelijk methoden ontwikkeld als het gaat om de begeleiding voor de vrouwen. Er is geen methodiek en/of protocol als het gaat om de omgang met ouders/verzorgers.

Team

Het team bestaat uit drie vrouwen en twee mannen. Deze (persoonlijk)begeleiders zijn hbo-geschoold of tot op heden nog zijn/haar hbo-studie aan het afronden. Alle hbo-opleidingen die gevolgd zijn gaan over hulpverleners, denk hierbij aan; Sociaal Pedagogisch Hulpverlener, Maatschappelijk Werk & Dienstverlening en Psychomotorische Therapie. De meeste vrijwilligers kennen Stichting Hadassa Hoeve omdat zij het team of meneer en mevrouw Beute kennen, of omdat zij al bekend waren met deze organisatie. De meerderheid van de vrijwilligers heeft geen werk in de hulpverlening.

Wat kenmerkend is van zowel de (persoonlijk)begeleiders als van de vrijwilligers is dat de meesten een levensbeschouwelijke motivatie hebben om te werken bij Stichting Hadassa Hoeve. Zij noemen in hun motivatie dat het christen-zijn een motivatie is om wat te betekenen voor de vrouwen die verblijven bij Stichting Hadassa Hoeve. De meerderheid spreekt ook over betrokkenheid, bijvoorbeeld: “Ik geloof dat God ons als mensen aan elkaar heeft gegeven om in betrokkenheid naar elkaar om te zien en elkaar tot hand en voet te zijn.” of “De kleinschalige stichting, zorgt voor onderlinge en nauwe betrokkenheid.”

Focus voor dit onderzoek

Door inzichtelijk te krijgen hoe ouders/verzorgers de betrokkenheid ervaren, kan het team van Stichting Hadassa Hoeve in gesprek over hoe zij daadwerkelijk betrokken kunnen zijn en wat ‘betrokkenheid’ dan voor hen betekent. Vervolgens kunnen zij hun betekenis van ‘betrokkenheid’, met ouders/verzorgers, naast die van de uitkomsten van het onderzoek leggen.

Organisatie

In het jaarplan van 2013 schrijft Stichting Hadassa Hoeve dat zij zich bewust is van de bezuinigingen die worden doorgevoerd; zorggelden worden overgeheveld naar de gemeentes, nieuwe wetten worden ingevoerd en indicaties worden versoepeld. Omdat de gelden van de zorg toen aan het veranderen waren en contracten steeds meer zijn gaan lopen via de gemeentes, zegt Stichting Hadassa Hoeve te zien hoe in geheel Nederland fusies plaats vinden tussen diverse hulpverleningsinstanties. Dit wordt met name gedaan om een krachtige partner te worden van diverse gemeentes. Stichting Hadassa Hoeve zegt deze ontwikkeling niet voor zichzelf te wensen; grootschaligheid past niet binnen hun visie. Zij zeggen groot te willen zijn, door klein te blijven, dit wordt in het kopje ‘beroepsethiek’ verder uitgelegd. Dit maakt dat Stichting Hadassa Hoeve zich op een innovatieve manier zal moeten manifesteren om ook in de toekomst een bestaansrecht te hebben. In de eerste plaats vindt Stichting Hadassa Hoeve het van belang dat men hen kent (Beute, 2014).

Nadat er in 2013 drie vrouwen vroegtijdig zijn vertrokken en de begeleiding eerder is gestopt dan wenselijk was, heeft Stichting Hadassa Hoeve opnieuw kritisch gekeken naar deze situaties en vonden hierin overeenkomsten. Bij alle drie de vrouwen is in de diagnose sprake van borderline persoonlijkheidsstoornis en/of is er sprake geweest van verzet en bewuste tegenwerking richting begeleiding en algemene afspraken. Daarnaast is er sprake geweest van suïcidale gedachten en zelfbeschadiging wat onderdeel kan zijn van borderline problematiek. Een laatste overeenkomst is te vinden in de keuze in opvang. Er waren vrijwel geen andere instanties die mogelijkheden zagen om deze vrouwen op te vangen of anders vluchten de vrouwen weg uit eerdere opvang en zagen Stichting Hadassa Hoeve als laatste redmiddel. Een bewuste keuze om te starten met een traject bij Stichting Hadassa Hoeve was daarin ondergeschikt of in zijn geheel niet aanwezig in de keuze. Bovengenoemde heeft Stichting Hadassa Hoeve doen besluiten om bovenstaande problematiek tot contra-indicatie te beschrijven en tijdens de kennismaking gericht te screenen (Beute, 2014).

Een andere vervolgstap die werd gezet in 2014 is de inhoud van de intake. Er is een uitvoerige intake beschreven die de verschillen stappen weergeeft, welke tijdens het intakeproces worden gevolgd. Kortom, meer duidelijkheid en zorgvuldigheid (Beute, 2015, p. 7).

In 2016 is een volgende aanpassing getroffen rondom de intake. Meneer Beute zat voorheen alleen vanuit Stichting Hadassa Hoeve bij een intake. Echter nadat er verschillende keren bleek dat een vrouw na een paar maanden verblijf op Stichting Hadassa Hoeve, niet op haar plek zat (om verscheidende redenen) en vervolgens ook vertrok vond meneer Beute verandering nodig. Een meer kritische kijk tijdens de intakegesprekken was nodig om bovenstaande situatie te reduceren. Er is besloten dat zowel meneer Beute, als mevrouw Beute de kennismakingsgesprekken voeren (M. Beute, persoonlijke mededeling, 21 september 2016).

Binnen Trias Jeugdhulp is er onderzoek verricht naar de huidige ouderparticipatie en de mogelijke verbeteringen hierin binnen bepaalde leefgroepen. Er zijn er vier soorten formele besprekingen tussen de hulpverleners, de ouders en het kind. Als er niet direct een plek vrij is in de leefgroep, wordt de cliënt tijdelijk op een wachtlijst geplaatst. Om deze tijd te overbruggen, wordt er een gezinswerker aangesteld als trajectcoördinator. De trajectcoördinator is verantwoordelijk voor het tussentijdse contact met de ouders. Als de ouders behoefte hebben aan ondersteuning thuis, kan de gezinswerker dat bieden. Iedere groepsleider is mentor van één tot twee jongeren. Hierbij is het de verantwoordelijkheid van de mentor om contact te onderhouden met de ouders en de rest van het systeem. Dit contact betreft veelal wekelijks of tweewekelijks telefonisch contact. Het is ook afhankelijk van de behoefte van de ouders hoe frequent dit contact plaatsvindt. De mate waarin de ouders contact opnemen en betrokken willen worden bij de leefgroep, lijkt ook af te hangen van de mate waarin de ouders hebben geaccepteerd dat zij een groot deel van de zorg voor hun kind uit handen hebben gegeven aan de hulpverleners. Met behulp van ambulante hulpverlening kan hierover in gesprek gegaan worden met de ouders. Dat is van groot belang voor het hulpverleningsproces (Heerspink & Verhoek, 2011, p. 3, 17-18).

Over het algemeen wordt de mate waarin ouders door hulpverleners worden betrokken bij de hulpverlening, als voldoende ervaren door zowel de hulpverleners als de ouders. Zo zijn vrijwel alle ondervraagde ouders tevreden met de huidige gang van zaken omtrent de formele besprekingen van het hulpverleningsproces van hun kind in de leefgroep. Eén van de aandachtspunten die voortkwam uit het onderzoek is de aanwezigheid van alle betrokken partijen bij een evaluatie. Ouders zien graag alle personen die betrokken zijn bij de hulpverlening om de tafel. Op deze manier kan ieders rol in het hulpverleningsproces geëvalueerd worden en ontstaat een compleet beeld van het functioneren van de jongere (Heerspink & Verhoek, 2011, p. 26).

Bij een andere en christelijke organisatie, Eleos, staat een duidelijke visie over betrokkenheid van familie vermeldt. Eleos vindt de betrokkenheid van gezins- of familieleden, vrienden of bekenden en mensen uit het pastoraat bij de behandeling of begeleiding van een hulpvrager belangrijk. Mensen vormen samen een gemeenschap. Men is op elkaar betrokken en steunt elkaar. Vanuit de christelijke identiteit, die Eleos heeft, benadrukken ze de waarde van gezins- en familierelaties, vrienden- en kennissenkring en andere maatschappelijk verbanden, zoals werk en kerk. De hulpverleners gaan daarom op een serieuze en respectvolle wijze om met naastbetrokkenen. Eleos heeft een regeling wat betreft 'Eleos en naastbetrokkenen'. Daarnaast heeft Eleos een Familievertrouwenspersoon, die klaarstaat voor familie of directe betrokkene van iemand met psychische problemen die in behandeling is bij Eleos (Eleos, z.d.).

Daarnaast geeft Dimence (z.d.) aan dat de naasten een belangrijke rol spelen in de behandeling van de cliënt. Zij kennen de cliënt als geen ander. Het kan gaan om de partner, ouders of kinderen, maar ook om een goede vriend of vriendin. Dimence streeft naar een goede samenwerking tussen de cliënt, de naaste(n) van de cliënt en de behandelaar met als doel het verbeteren van de behandeling. Om de behandeling te laten slagen is een goede samenwerking tussen de cliënt, zijn naaste(n) en de hulpverlening van groot belang. Om de naaste(n) van de cliënt zo goed mogelijk te ondersteunen organiseert Dimence regelmatig activiteiten. Voorbeelden hiervan zijn; psycho-educatie voor groepen, informatiebijeenkomsten, themabijeenkomsten en familiedagen.

Focus voor dit onderzoek

De ontwikkeling rondom de intakegesprekken is iets wat meegenomen dient te worden in het onderzoek. Een intakegesprek gaat niet alleen over het kennismaken met de vrouwen die bij Stichting Hadassa Hoeve komen wonen maar ook over met welke ouders/verzorgers Stichting Hadassa Hoeve te maken heeft en in hoeverre er sprake lijkt van instemming, samenwerking of bewuste afstand. De intake is het begin van het contact tussen de ouders/verzorgers en Stichting Hadassa Hoeve en daarom het moment waar de toon gezet zal worden. Het lijkt daarom zinvol om in dit onderzoek in elk

geval aandacht te besteden aan hoe ouders(s)/verzorger(s) het eerste contact met Stichting Hadassa Hoeve ervaren.

Het vooronderzoek naar de andere organisaties geeft een bredere kijk op ouderparticipatie. Op deze manier is er inzicht verkregen in hoe andere organisaties ouderparticipatie toepassen en hun visie hierop. In het onderzoek bij Trias komt duidelijk naar voren dat het contact met ouders is vastgesteld in protocollen. Ouders zijn tevreden over deze manier van betrokken worden. Binnen Stichting Hadassa Hoeve zijn zoals eerder aangegeven geen protocollen voor het contact met de ouders/verzorgers. Hieruit zou geconcludeerd kunnen worden dat protocollen helpend kunnen zijn bij het betrekken van ouders/verzorgers bij de hulpverlening van hun kinderen. Dit is iets wat eventueel in de aanbevelingen mee kan worden genomen. De visie van andere organisaties geeft het belang van ouderparticipatie aan. Zo schrijven Eleos en Dimence dat het belangrijk is om naasten te betrekken omdat zij de cliënt goed kennen. Dit wordt ook meegenomen in het verdere onderzoek.

Ontwikkelingen binnen de zorg

Veranderingen binnen de zorg volgen elkaar in rap tempo op. Stichting Hadassa Hoeve merkt hierdoor dat je als kleine organisatie snel vergeten kan worden door de gemeente. Het risico hierin is dat je als kleine stichting niet betrokken wordt in komende verandering. Scholen zijn benaderd en bezocht, de gemeente is regelmatig een gesprekspartner, maar ook politici zijn op bezoek geweest. Dit zal een terugkerende actie zijn, waardoor Stichting Hadassa Hoeve als hulpverleningsorganisatie klein kan blijven in omvang, maar groot kan zijn in de manier van zorgverlening (Beute, 2015, p. 8).

Beroepsethiek

De visie van Stichting Hadassa Hoeve neemt een belangrijke rol in binnen Stichting Hadassa Hoeve. Dit is te lezen in de jaarverslagen van Stichting Hadassa Hoeve. Als er door de jaarverslagen heen wordt gelezen, is de visie als een rode draad terug te vinden.

Stichting Hadassa Hoeve heeft als visie dat er van uit gegaan wordt dat iedereen talenten heeft, dit is terug te zien in de werkwijze. De vrouwen worden uitgedaagd en gestimuleerd om nieuwe dingen te proberen, zoals; klussen, creatief bezig zijn of door grenzen te verleggen bij bijvoorbeeld judolessen.

“Groot zijn door klein te blijven” (Beute, 2015, p. 8)

Kleinschalige zorg is één van de kernbegrippen op Stichting Hadassa Hoeve. Waar de vrouwen vaak het gevoel hadden dat de wereld om hen heen draaide, krijgen de vrouwen nu een kans om mee te draaien in die wereld. De complexiteit voor de vrouwen is vaak teveel geweest. De kleinschaligheid van Stichting Hadassa Hoeve helpt hierin om overzicht te krijgen en beperkt door haar kleinschaligheid de wisseling in contacten, communicatie, dagelijkse beslommingen en cetera. Duidelijkheid, veiligheid en structuur zijn sneller realiseerbaar en creëren sneller een basis om op te bouwen. Stichting Hadassa Hoeve merkt dat kleinschaligheid aan de andere kant ook iets kwetsbaars heeft, in allerlei opzichten val je minder op en wordt je als kleine zorginstelling sneller vergeten in de maatschappij. Daarom moet Stichting Hadassa Hoeve zich kenbaar maken op verschillende gebieden. In 2014 heeft Stichting Hadassa Hoeve dan ook gewerkt aan haar naamsbekendheid. Door middel van de benadering van verschillende scholen. Er bestaat veel contact met de gemeente en tevens met politici die op bezoek kwamen. Stichting Hadassa Hoeve zal dit de komende jaren laten terugkeren waardoor zij als hulpverleningsorganisatie klein kan blijven in omvang, maar groot kan zijn in de manier van zorgverlening.

Professionele zorg is zorg die wordt geboden waarbij het hart van de zorgverlener zichtbaar is. Bij Stichting Hadassa Hoeve wordt binnen het team de wijze van hulpverlenen besproken. Hierbij is de

terugkerende vraag; wordt het gedaan zoals afgesproken of wordt het afgesprokene toegepast op de situatie omdat er vanuit het hart wordt aan gevoeld dat de desbetreffende vrouw vraagt om een aanpassing. Hierbij blijft de rol van de visie en het mensbeeld op de hulpverlening altijd een sterke rol spelen binnen Stichting Hadassa Hoeve (Beute, 2015, p. 8-9).

Focus voor dit onderzoek

Voor het onderzoek is het belangrijk om de visie van de Stichting Hadassa Hoeve in acht te houden. Bij het onderzoek moet de kwaliteit van Stichting Hadassa Hoeve namelijk worden behouden en, waar mogelijk, worden verbeterd aan de hand van de uitkomst van het onderzoek. De kwaliteit kan onder andere worden behouden door de visie in acht te houden. Kwaliteitszorg omvat vier deelgebieden; normstelling, controle, beheersing en borging. Vaak wordt bij kwaliteitszorg alleen nog aan kwaliteitscontrole gedacht. Door controle worden fouten slechts opgespoord. Kwaliteitszorg streeft echter naar het voorkómen van fouten en vergissingen door het toepassen van procesbeheersing (Kwaliteitszorg, z.d., p. 5).

Transitie

Vanaf 1 januari 2015 worden alle gemeenten in Nederland verantwoordelijk voor de zorg voor jeugd. Deze overgang betekent niet alleen een verandering op bestuurlijk niveau, maar zorgt er tevens voor dat de zorg inhoudelijk transformeert. Een van de principes die gemeenten in de hulpverlening vanaf 2015 wil hanteren, is het betrekken en het versterken van het sociale netwerk van gezinnen. (Stoel, 2013)

Hieruit blijkt dat sociale netwerken belangrijker zijn geworden in de nieuwe wet. Dit vraagt van hulpverleningsinstanties meer systeemgericht te werk te gaan. Binnen Stichting Hadassa Hoeve gaat het om vrouwen van 16 tot 23 jaar, ook wel adolescenten genoemd. Normaal gesproken ontwikkelen adolescenten in deze leeftijdsfase een autonome persoonlijkheid en komen los van hun ouders/verzorgers (Baeten, Kyndt, Sierens & Struyven, 2010, p. 261-262). Echter de vrouwen bij Stichting Hadassa hebben onvoldoende vaardigheden ontwikkeld om zelfstandig te kunnen leven (Stichting Hadassa Hoeve, z.d.). Wel maken deze vrouwen zich los van hun ouders/verzorgers door bij Stichting Hadassa Hoeve te gaan wonen.

Ouders/verzorgers van adolescenten kunnen een opvoedingsverlegenheid hebben. Zijn ze nog wel nodig? Is de tot dan toe gegeven opvoeding voldoende voor het betreden van relaties buiten het gezin en is de adolescent al rijp genoeg om de maatschappij te betreden? Ouders/verzorgers kunnen worstelen met hun eigen tekortkomingen, met elkaar en met de wijze waarop ze zelf zijn groot gebracht. De overgang van kindertijd naar de adolescentie kan een kwetsbaar makend besef van verantwoordelijkheid geven. De vraag "Redt mijn kind het wel?" kan gaan leven bij ouders/verzorgers.

Deze kwetsbaarheid neemt toe wanneer de puber vastloopt op school en wanneer er zorgen of conflicten ontstaan waar het gezin samen niet meer uitkomt. In dergelijke situaties kan het gezin in contact komen met hulpverlening om ondersteund te worden bij de opvoeding of om intensieve ambulante zorg te ontvangen. Tevens kan het nodig of goed zijn voor de jongere om hem of haar uit huis te plaatsen om een rustperiode voor het hele gezin in te lassen (Noordegraaf 2012, p. 7-8). Stel dat problemen als schooluitval, relatieproblemen of zorgelijke gedragingen niet los kunnen worden gezien van het geheel van het gezin. Systeemgericht werken wil zeggen dat hulpverlening niet alleen gericht is op losse gezinsleden, ook niet op het geheel, maar op de doelgerichte betrekkingen tussen alle leden van het gezin.

Stichting Hadassa Hoeve heeft zoals eerder gezegd te maken met vrouwen in de adolescentiefase. Hoewel de vrouwen zich gaan losmaken van hun ouders/verzorgers door bij Stichting Hadassa Hoeve te verblijven, blijven het wel hun ouders/verzorgers en blijft de loyaliteit bestaan (Onderwaater, 2015, p. 49). Daarnaast blijven ouders/verzorgers belangrijk in de adolescentie fase.

Noordegraaf (2012) schrijft over adolescenten:

“Het is mijn overtuiging dat een adolescent (misschien wel meer dan ooit) behoefte heeft aan emotionele verbondenheid, waarbinnen (of waardoor) er ruimte is om te exploreren. Wanneer gezinnen in de fase van adolescentie van hun kind, vastlopen en er een situatie ontstaat waarin hulpverlening gewenst is, is het dan ook cruciaal om te werken aan hertstel van- of het verbeteren van de verbondenheid tussen ouder(s) en kinderen.”

Stichting Hadassa Hoeve schrijft in het jaarplan van 2014 dat de vrouwen die bij Stichting Hadassa Hoeve wonen te maken hebben met de veranderingen binnen de zorg. Wat is haalbaar in de zorg en wat mogen de vrouwen verwachten over de zorg die hen geleverd wordt door Stichting Hadassa Hoeve. Stichting Hadassa Hoeve heeft 2014 afgewacht en heeft de markt alleen maar gemonitord. Welke verandering wordt echt doorgevoerd en welke vragen om verandering in hun aanpak en werkwijze (Beute, 2015, p. 5).

Vanaf januari 2015 zijn er grote veranderingen in de zorg. Niet langer het zorgkantoor of het Centrum Indicatiestelling Zorg, maar de gemeente was leidend in de indicaties en het wegzetten van zorgvragen. Een nieuwe belangrijke partner die een belangrijke plaats inneemt in het kunnen bieden van zorg (Beute, 2016, p. 3).

Stichting Hadassa Hoeve heeft in 2015 vastgehouden aan visie, in plaats van zekerheid. Hieruit zouden geconcludeerd kunnen worden dat Stichting Hadassa Hoeve niet specifiek bezig is geweest met het betrekken en het versterken van het sociale netwerk van gezinnen. Dit ligt ook niet direct binnen de werkzaamheden van Stichting Hadassa Hoeve echter Stichting Hadassa Hoeve heeft eerder aangeven nog weinig aandacht te hebben geschonken aan het thema ‘ouders/verzorgers en hun betrokkenheid’. Dit is een thema wat past binnen de transitie die zorg in 2015 heeft doorgemaakt en is daardoor erg actueel. Het team van Stichting Hadassa zegt te geloven dat het nu nodig is om te signaleren waar de kern van dit probleem zich bevindt om vervolgens eventuele veranderingen door te voeren (M. Beute, persoonlijke mededeling, 15 december 2016).

Culturele factoren en ontwikkelingen

Dankzij het werk van de Ouderverenigingen in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw, en de komst van het Persoons Gebonden Budget (PGB) en het ontstaan van Ouder-initiatieven in de jaren negentig is binnen de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking de positie van ouders/verzorgers versterkt. Ondanks dat het hier specifiek gaat over ouders/verzorgers van verstandelijk beperkten, er is een ontwikkeling als het gaat omdat de zorg die verder gaat op het moment dat een cliënt uit huis gaat. De tijd dat ouders/verzorgers op dat moment hun kind moesten afstaan aan professionals is gelukkig voorbij (Egberts, 2012, p. 15).

Vanaf het begin van de jaren 80 is er geleidelijk meer ruimte voor de inbreng van ouders/verzorgers ontstaan. Dat bleek niet altijd gemakkelijk, in die tijd waren er menige besprekingen waarin ofwel de professionals weinig meer deden dan de ouders/verzorgers hun bevindingen mee te delen ofwel dat ouders/verzorgers in plaats van de professionals de bespreking leidden (Egberts, 2012, p. 35 - 36). De

PGB heeft echter de positie van ouders/verzorgers versterkt. Daarmee werden ze een volwaardiger gesprekspartner voor zorgverleners en dat is winst voor de driehoeksverhouding; cliënt, ouder(s)/verzorger(s), begeleider. Tegelijk maakt het de situatie complexer omdat er intensief samengewerkt moet worden. Dat blijkt in de praktijk niet altijd eenvoudig te zijn. Professionals zijn zulke mondige ouders/verzorgers niet gewend, zeker niet omdat zij ook nog collectief optreden (Egberts, 2012, p. 16).

Het blijft voor professionals verleidelijk om zich te beperken tot de dyade cliënt-professional in plaats van de triade cliënt-ouder(s)/verzorger(s)-professional. In de huidige visie van zorgverleners ligt het accent op autonomie, op zelfbepaling, op mondigheid van de cliënt, zo ook in de visie van Stichting Hadassa Hoeve. Dat is lange tijd anders geweest. Ongeveer een eeuw lang hebben professionals gemeend te weten wat goed was voor hun cliënten. Nu wordt dat gezien als betutteling en vinden professionals dat zij waar mogelijk de eigen keuze van hun cliënten moeten respecteren. De keerzijde is echter dat het professionals niet stimuleert om de ouders/verzorgers van hun (mondig verklaarde) cliënten als voorwaardige partners in de driehoek te zien. De verleiding is groot om de bezorgdheid van ouders/verzorgers als betutteling af te doen. Dat is niet bepaald een gunstige voedingsbodem voor het samenwerken in de driehoek. Ouders/verzorgers op hun beurt zien met enige zorg, zij houden soms hun hart vast als ze zien wat voor risico's genomen worden (Egberts, 2012, p. 15 - 16).

Focus voor dit onderzoek

Uit dit vooronderzoek over de transitie blijkt dat het steeds belangrijker wordt om systeemgericht te gaan werken. Binnen dit onderzoek staat ouderparticipatie centraal, dit valt onder systeemgericht werken. Het is daarom van belang om kennis te hebben van systeemgericht werken. De triade cliënt-ouder(s)/verzorger(s)-professional speelt hierbij ook een rol en staat in dit onderzoek centraal.

Probleemomschrijving 03

Probleemomschrijving en doelstelling

Het team van Stichting Hadassa Hoeve zegt niet te weten hoe zij, ten behoeve van het hulpverleningsproces, met de ouders/verzorgers van de vrouwen om kunnen gaan (M. Beute, persoonlijke mededeling, 15 december 2016). De wens van meneer Beute is dat het team zich bewust wordt van waar de kansen en valkuilen liggen als het gaat om het contact met ouders/verzorgers, zodat er vervolgens gericht gehandeld kan worden. Met de resultaten van dit onderzoek wordt verwacht dat Stichting Hadassa Hoeve inzicht verkrijgt in hoe ouders/verzorgers het contact tot op heden ervaren, waardoor er vervolgens gericht nagedacht kan worden over hoe zij om kunnen gaan met ouders/verzorgers.

Centrale vraagstelling

Welke dimensies van ouderparticipatie spelen er binnen het hulpverleningsproces van de vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve, volgens de vrouwen die bij Stichting Hadassa Hoeve wonen/woonden, hun ouders/verzorgers en de persoonlijk-begeleiders?

Deelvragen

1. Wat verstaan alle partijen – beschreven in de centrale vraagstelling - onder ‘betrokkenheid’ binnen Stichting Hadassa Hoeve?
2. Welke invloed van ouders/verzorgers wordt door alle partijen – beschreven in de centrale vraagstelling - toegekend op het hulpverleningsproces van de vrouwen die bij Stichting Hadassa Hoeve wonen/woonden?
3. Wat zijn de wensen en verwachtingen van alle partijen – beschreven in de centrale vraagstelling - ten aanzien van het contact tussen ouders/verzorgers en de persoonlijk-begeleiders?

Begripsafbakening

- Dimensies: Een aspect/kant (“Dimensie”, 2017). Er zal onderzocht worden wat alle partijen – beschreven in de centrale vraagstelling – verstaan onder ouderparticipatie. De dimensies van ouderparticipatie gaan onder andere over: de wensen/verwachtingen en de invloed die alle partijen toekennen op het hulpverleningsproces van de vrouwen die bij Stichting Hadassa Hoeve wonen/woonden.
- Ouderparticipatie: Deelnemen (“Participeren”, 2017). Er zal onderzocht worden hoe ouders/verzorgers deelnemen - en in welke mate zij deelnemen - aan het hulpverleningsproces van hun dochter die bij Stichting Hadassa Hoeve woont/woonde.
- Ouders/verzorgers: Hiermee wordt bedoeld de ouders/verzorgers van de vrouwen die bij Stichting Hadassa Hoeve wonen/woonden.

- Vrouwen: Vrouwen van 16 t/m 23 jaar die bij Stichting Hadassa Hoeve wonen/woonden.
- Wonen: De vrouwen die bij Stichting Hadassa Hoeve wonen, leven daar permanent en betalen huur in hoeverre dat in hun mogelijkheid ligt (M. Beute, persoonlijke mededeling, 22 september 2016).
- Contact: De betrekking waarin personen, zaken en begrippen tot elkaar staan ("Contact", 2017). In dit onderzoek zal het gaan over de betrekking tussen personen, namelijk tussen de ouders/verzorgers van de vrouwen en de persoonlijk-begeleiders van Stichting Hadassa Hoeve.
- Begeleiders: Binnen Stichting Hadassa Hoeve zijn de begeleiders voornamelijk hbo-geschoolde personen, die vrouwen – wonende bij Stichting Hadassa Hoeve – zowel persoonlijk als in groepsverband begeleiden. De begeleiders zijn hbo-geschoold of momenteel bezig om deze studie te behalen, echter zijn zij dan al wel mbo-geschoold.
- Wensen: Willen/verlangen dat iets gebeurt of dat je iets krijgt ("Wensen", z.d.). Er wordt onderzocht wat alle partijen - beschreven in de centrale vraagstelling - willen/verlangen ten aanzien van het contact met de persoonlijk-begeleider.
- Verwachtingen: Wanneer personen bepaalde gebeurtenissen voor de geest halen, proberen zij zich voor te stellen hoe deze zullen verlopen. In het algemeen houden zij daarbij rekening met verschillende mogelijkheden en zijn zij zich ervan bewust dat alles anders kan uitpakken dan zij verwachten (Menselijk Lichaam, 2017). Er zal onderzocht worden wat alle partijen - beschreven in de centrale vraagstelling – verwachten van het contact tussen ouders/verzorgers en persoonlijk-begeleiders.
- Invloed toekennen: Iemand die het effect van een eigenschap van iets of iemand op iets of iemand anders beoordeeld ("Invloed", 2016). Er zal onderzocht worden welke invloed van ouders/verzorgers door alle partijen - beschreven in de centrale vraagstelling - toegekend wordt op het hulpverleningsproces van de vrouwen die bij Stichting Hadassa Hoeve wonen/woonden.
- Hulpverleningsproces: Hier gaat het om het hulpverleningsproces van een vrouw, die ingaat vanaf het moment dat zij komt wonen bij Stichting Hadassa Hoeve totdat de hulpverlening officieel beëindigd wordt door haar zelf of Stichting Hadassa Hoeve.

Onderzoeksontwerp 04

Algemene opzet

In dit onderzoek zal gebruik gemaakt worden van kwalitatief onderzoek. Kwalitatief onderzoek vraagt naar kwaliteit en niet zozeer naar hoeveelheden (kwantiteit). Het begrip 'kwaliteit' wordt per definitie subjectief ingevuld. Iedereen kan andere ervaringen en maatstaven hebben. Je vraagt naar situaties, meningen en gevoelens. Kwantitatief onderzoek doe je als je exacte gegevens wil en kunt verkrijgen. Je kunt de gegevens turven en er berekeningen op los laten (Kiewiet-Kester, 2014 p.74). In het onderzoek wordt er onder andere gebruikt gemaakt van kwantitatieve methodes om de kwalitatieve gegevens te kunnen structureren en onderbouwen. In de interviews en enquêtes wordt gevraagd naar feitelijke gegevens als, wat is uw geslacht of wat is uw leeftijd. Er wordt gebruik gemaakt van de volgende meetinstrumenten: half gestructureerde interviews, face-to-face enquêtes en internetenquêtes. De half-gestructureerde interviews zullen worden afgenomen bij de persoonlijk-begeleiders van Stichting Hadassa Hoeve. De face-to-face enquêtes zullen worden afgenomen bij de vrouwen die wonen bij Stichting Hadassa Hoeve. Bij de ouders van de vrouwen die bij Stichting Hadassa Hoeve wonen en hebben gewoond, zullen internetenquêtes worden afgenomen. Ook de vrouwen, die in het verleden bij Stichting Hadassa Hoeve hebben gewoond, zal gevraagd worden of zij een internetenquête willen invullen.

Onderzoeksgroepen

In een onderzoek worden er altijd uitspraken gedaan over eenheden (Baarda et al., 2014, p. 95). De vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve, hun ouders/verzorgers en de persoonlijk-begeleiders zijn de eenheden voor dit onderzoek. Deze eenheden bij elkaar vormen de populatie. Al die eenheden in hun totaal vormen de populatie waar uitspraken over gedaan gaan worden. Het is niet altijd haalbaar om al deze mensen in het onderzoek te betrekken. Daarom wordt er meestal gewerkt met een steekproef (Baarda et al., 2014, p. 95). In dit onderzoek is het niet nodig om een steekproef te trekken. De populatiegrootte heeft een omvang waarbij het haalbaar is om iedereen uit te nodigen om deel te nemen aan dit onderzoek. De verwachting is dat niet elke persoon openstaat voor dit onderzoek, omdat het thema 'ouderparticipatie' gevoelig kan liggen. Daarnaast hebben enkele ouders/verzorgers aangegeven bij meneer Beute dat zij niet meer in contact willen komen met Stichting Hadassa Hoeve (persoonlijke mededeling, 2 februari 2017). Er zijn ook ouders/verzorgers waar Stichting Hadassa Hoeve nooit contact mee heeft gehad, deze vallen buiten de populatie en daar zal geen uitspraak over worden gedaan. Als laatste wordt er vanuit gegaan dat een deel van de populatie (onbewust) de internetenquête zal vergeten in te vullen. We bereiken ook de kritische groep. Dit is gebleken uit een reactie van een vrouw die bij Stichting Hadassa Hoeve heeft gewoond. Zij reageerde met het volgende mailtje:

"Wat goed dat jullie dit onderzoek doen! Ik heb al zo vaak willen uitzoeken waarom zoveel meiden eerder weg zijn gegaan, maar daar tot nu toe nog geen energie voor gehad om het ook echt te doen. Ik doe graag mee, want ik heb veel ideeën over de pluspunten en verbeterpunten van de hoeve."
(Anoniem, persoonlijke communicatie, 15 februari 2017)

Hieruit is op te maken dat mensen bereid zijn om met een kritische blik feedback te geven.

Om de respons zo hoog mogelijk te krijgen zal er een duidelijke uitleg geschreven worden voor de deelname aan dit onderzoek (Verhoeven, 2011, p. 185). De verwachting is dat vanuit deze uitleg de respondenten gerustgesteld worden over wat er met de informatie die ze geven gedaan gaat worden. Daarnaast zal er een presentje verloot worden onder de respondenten. Om het respons representatief te maken, wordt ervoor gezorgd dat de hele populatie een uitnodiging krijgt voor deelname aan dit onderzoek.

Er komen drie onderzoeksgroepen in dit onderzoek naar voren, deze vormen samen de populatie. De vrouwen die bij Stichting Hadassa Hoeve wonen of hebben gewoond vormen een onderzoeksgroep. Een tweede onderzoeksgroep zijn de ouders/verzorgers van de vrouwen, die contact hebben of hebben gehad met Stichting Hadassa Hoeve. Onder deze onderzoeksgroep vallen niet de ouders/verzorgers die nooit contact hebben gehad met Stichting Hadassa Hoeve. Onder de onderzoeksgroep ‘vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve’ vallen ook niet de vrouwen, waarvan hun ouders/verzorgers nooit contact hebben gehad met Stichting Hadassa Hoeve. Omdat dit onderzoek gaat over het contact tussen ouders/verzorgers en Stichting Hadassa Hoeve, kan in dit onderzoek geen uitspraak worden gedaan over deze eenheden (Verhoeven, 2011, p. 183). Zij kunnen daardoor de enquêtevragen niet beantwoorden. Als er in dit onderzoek gesproken wordt over de ouders/verzorgers dan wordt er gedomd op de ouders/verzorgers die wél contact hebben gehad met Stichting Hadassa Hoeve. Als laatste vormen de persoonlijk-begeleiders van Stichting Hadassa Hoeve een onderzoeksgroep.

Vanwege het betrekken van drie onderzoeksgroepen is er niet voldoende tijd om alle betrokkenen te interviewen. In overleg met de opdrachtgever is er besloten om daarom enquêtes te verspreiden via e-mail. Daarnaast wonen de ouders/verzorgers van de vrouwen die bij Stichting Hadassa Hoeve wonen of gewoond hebben, en de vrouwen zelf, door heel Nederland. Hierdoor is het niet mogelijk om binnen het tijdsbestek van dit onderzoek deze respondenten op te zoeken. Er is gekozen om de enquêtes via een online survey te versturen zodat de onafhankelijkheid van het onderzoek het onderzoek meer valide maakt. Daarnaast kan onafhankelijk onderzoek ervoor zorgen dat de drempel, om mee te werken aan een onderzoek, lager wordt op het moment dat de enquêtes anoniem ingevuld kunnen worden. Er is bewust voor gekozen om de enquêtes niet via een brief of e-mail vanuit Stichting Hadassa Hoeve te verzenden om de onafhankelijkheid te benadrukken.

Meetinstrumenten en kwaliteit

De onderzoeksmethoden voor dit onderzoek zijn kwalitatief en kwantitatief. Onder kwalitatief onderzoek vallen de half gestructureerde interviews die afgenomen gaan worden. Bij dit type interview is er een vragenlijst of een lijst met onderwerpen. Er is ruimte voor de eigen inbreng van de respondent (Verhoeven, 2011, p. 126). In dit onderzoek is gekozen voor half gestructureerde interviews. Half gestructureerde interviews zorgen ervoor dat informatie gericht kan worden opgevraagd maar dat er daarnaast ook ruimte is voor eigen inbreng. Hierdoor kan er extra informatie verkregen worden die relevant kan zijn voor de uitkomsten van het onderzoek.

Onder het kwantitatief onderzoek vallen de face-to-face enquêtes en de internetenquêtes. Bij de face-to-face enquêtes worden de vragenlijsten persoonlijk voorgelegd (Verhoeven, 2011, p. 104) aan de vrouwen die op dat moment woonachtig zijn bij Stichting Hadassa Hoeve. Er is gekozen voor face-to-face enquêtes om de respons te verhogen. De vrouwen krijgen een beeld van wie de onderzoekers zijn en de respondenten kunnen op deze manier niet vergeten de enquête in te vullen. Gezien het tijdsbestek is het niet haalbaar om bij alle vrouwen een face-to-face enquête af te nemen. Bij de vrouwen die niet meer bij Stichting Hadassa Hoeve wonen, ook bij ouders/verzorgers zullen

internetenquêtes worden afgenomen. Deze respondenten krijgen een uitnodiging via de e-mail met een link naar de enquête. Naar ouders/verzorgers worden aparte enquêtes verstuurd; dus een aparte enquête naar vader/verzorger en een aparte enquête naar moeder/verzorger. Er wordt gekozen voor aparte enquêtes bij ouders/verzorgers omdat er een verschil van mening kan zijn over het contact van ouders/verzorgers en Stichting Hadassa Hoeve. Het zal echter niet apart verwerkt worden omdat dit niet relevant is voor Stichting Hadassa Hoeve. Er is voor deze scheiding tussen vader en moeder gekozen zodat elk individu de kans krijgt zijn/haar eigen ervaringen en meningen te delen. De vragenlijsten worden voor het versturen naar de eenheden, door externe personen beoordeeld. Op deze manier kunnen eventuele fouten aangepast worden.

Bij dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van verschillende kwalitatieve en kwantitatieve methodes, dit wordt ook wel triangulatie genoemd. Het verhoogt de kwaliteit van de onderzoeksresultaten (Verhoeven, 2011, p. 138-139).

Methodische verantwoording

Verkrijgen toestemming voor afnames

De contactgegevens zijn verkregen via meneer Beute. Via deze contactgegevens zijn de vrouwen die bij Stichting Hadassa Hoeve wonen/woonden en hun ouders/verzorgers op de hoogte gebracht van het onderzoek. Gegevens van ouders/verzorgers die meneer Beute niet in zijn bezit had, zijn door de onderzoekers gevraagd aan vrouwen die bij Stichting Hadassa Hoeve wonen/woonden. Dit is gevraagd door middel van een e-mail. Daarin is globaal het doel van het onderzoek uitgelegd. Daarnaast is er aangegeven dat het van belang is om de missende gegevens van ouders/verzorgers te mogen ontvangen.

Een ouder/verzorger gaf het volgende aan: *“Dag, mag ik weten hoe jullie ons mailadres hebben gekregen? Mvg Persoon X.”* Nadat hier een reactie op gegeven is, gaf ze dit aan: *“Dag, Menno Beute heeft aan ons geen toestemming gevraagd om onze gegevens door te geven. Wij vinden dat niet correct. We doen daarnaast verder niet mee aan het onderzoek. Mvg Persoon X.”* (Persoonlijke communicatie, 6 maart 2017).

De onderzoekers waren niet op deze reactie voorbereid. Na deze mailwisseling zijn zij zich er van bewust geworden dat er geen toestemming gevraagd is aan de vrouwen en hun ouders/verzorgers om contact met hen op te nemen. In het vervolg zouden zij zorgvuldiger willen handelen, door de opdrachtgever toestemming te laten verkrijgen van de respondenten om hun gegevens te gebruiken voor het onderzoek.

Voor de afnames van de interviews bij de persoonlijk-begeleiders van Stichting Hadassa Hoeve is toestemming gevraagd. Er is gekozen om de interviews te transcriberen, waarvoor er audio-opnames zijn gemaakt. Dit heeft ervoor gezorgd dat de onderzoekers hun aandacht bij het interview konden houden. Daarnaast is het helpend om het interview te kunnen analyseren en om citaten correct te kunnen formuleren.

Keuze voor respondenten

Er is gekozen voor drie verschillende groepen respondenten. De drie groepen bestaan uit; vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve, ouders/verzorgers van vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve en de persoonlijk-begeleiders van de vrouwen die bij Stichting Hadassa Hoeve wonen/woonden. Er is een selectie gemaakt. Vrouwen waarvan hun ouders/verzorgers geen contact hebben gehad met Stichting Hadassa Hoeve, zijn niet meegenomen in het onderzoek, deze ouders/verzorgers zijn zelf ook niet meegenomen in het onderzoek. Omdat het onderzoek gaat over ouderparticipatie kan in dit onderzoek geen uitspraak worden gedaan over deze eenheden (Verhoeven, 2011, p. 183). Uit het onderzoek is gebleken dat het een goede keus is geweest

om de drie partijen te bevragen, omdat de te onderzoeken ‘ouderparticipatie’ nu vanuit alle partijen belicht, onderzocht en bevestigd kunnen worden. Per groep is er gereageerd op het onderzoek en op de meetinstrumenten. Voor de vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve en de ouders/verzorgers van deze vrouwen was dit een enquête. Voor de persoonlijk-begeleiders waren dit half gestructureerde interviews.

Wijze van benaderen respondenten en acties om het respons te verhogen

De vrouwen die momenteel wonen bij Stichting Hadassa Hoeve zijn door middel van een e-mail op de hoogte gesteld van het onderzoek. Daarna zijn de onderzoekers naar hen toe gegaan om de enquêtes af te nemen. De vrouwen konden de enquêtes zelfstandig invullen en eventueel vragen stellen. Hiervoor is gekozen om de respons van de vrouwen te verhogen. De vrouwen die bij Stichting Hadassa Hoeve woonden hebben een e-mail met de online-enquête ontvangen. Dit geldt ook voor de ouders/verzorgers van de vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve. Na een week is er een herinneringsmail verstuurd, zodat de respondenten herinnerd zouden worden aan het invullen van de enquête. Een week later is er nogmaals een herinneringsmail gestuurd, daarin is aangegeven dat het de laatste kans was om de enquête in te vullen.

Gevolgde werkwijze

Bij het afnemen van de online-enquêtes is er gekozen voor een enquête voor zowel moeder als vader. Dit omdat ouders/verzorgers onderling kunnen verschillen van mening, vanwege hun verschillende ervaringen met Stichting Hadassa Hoeve. Er is gekozen om de e-mailadressen in de BCC-balk te plaatsen zodat de respondenten elkaars e-mailadressen niet kunnen zien. Hierdoor wordt de privacy omtrent hun persoonlijke gegevens gewaarborgd. Daarnaast is een persoon van het onderzoeksteam verantwoordelijk geweest voor het mailcontact. Op deze manier is voor de twee partijen duidelijk wie zij kunnen bereiken voor eventuele vragen en opmerkingen. Zo blijven alle mailwisselingen op een e-mailaccount en wordt het overzicht bewaard. Na de afronding van dit onderzoek worden de mailwisselingen gewist, zodat deze informatie niet achterhaald kan worden.

Er is gekozen om interviewvragen op te stellen voor de persoonlijk-begeleiders, op deze manier is er een leidraad voor de onderwerpen die behandeld moeten worden. Doorvragen is hierbij gewenst zodat antwoord gegeven kan worden op de deelvragen. De audio-opnames zijn verwijderd, nadat de interviews getranscribeerd zijn.

Gebleken moeite bij de respondenten

Een van de respondenten gaf aan twijfels te hebben bij de anonimiteit vanwege de persoonlijke vragen. Er is niet gevraagd naar persoonsgegevens omdat dit niet van belang is. Verder zal niemand buiten de onderzoeksgroep inzage krijgen in de enquêtes. Zo blijven de gegevens anoniem.

Een andere respondent had moeite met de door de onderzoekers gekozen titel voor het onderzoek: ‘Ouderparticipatie binnen Stichting Hadassa Hoeve.’ Zij zei onder andere het volgende:

“De titel van de enquête: ouderparticipatie, vind ik bijzonder gekozen. Ik heb niet het idee, dat dat iets is, wat op de Hadassa Hoeve voorop staat. Bij het terugbrengen op zondagavond mogen ouders kort even binnenkomen, verder is het niet de bedoeling, dat we als ouders in de boerderij komen. Financieel moeten we een bijdrage leveren en we worden uitgenodigd voor een evaluatiebespreking. Maar er is verder heel weinig contact tussen ons en begeleiders. Ouderparticipatie, daarin zit het woord participeren; meedoen, deelnemen. Dan denk ik aan actieve deelname en inzet van ouders in het proces. Ik geloof niet, dat dat op de Hadassa Hoeve gevraagd wordt. Tenminste, niet aan ons. Het past ook niet bij de doelstelling van de stichting.” Er is voor de titel ‘ouderparticipatie’ gekozen omdat onderzocht zal worden in welke mate er participatie is en welke betekenis de respondenten daaraan verbinden.

Eigen indrukken en ervaringen van de betrouwbaarheid

Wat opvalt is dat de respondenten verschillen in hun manier van het beantwoorden van de enquêtevragen. Dit is te zien aan het taalgebruik. Wat zou kunnen is dat de verschillende antwoorden komen door de manier waarop de vragen gesteld zijn. Door in het vervolg rekening te houden met de doelgroep en hier het taalgebruik op aan te passen, zal dat voorkomen kunnen worden.

Daarnaast is er opgemerkt dat sommige ouders/verzorgers andere informatie geven en daardoor de vraag niet of nauwelijks beantwoorden. De onderzoekers kregen de indruk dat ouders/verzorgers hun verhaal over Stichting Hadassa Hoeve ergens kwijt wilden en daar in de enquête ruimte voor innamen. Bij deze antwoorden zijn selecties gemaakt in wat eventueel antwoord geeft op een (andere) enquêtevraag.

Bij het verwerken van de enquêtes ontdekten de onderzoekers dat de vragen in de enquêtes van de vrouwen en van de ouders/verzorgers niet geheel overeenkomen. Hierdoor mist eenduidigheid in de vraagstelling. Bij de vrouwen wordt er in de enquête gevraagd naar het aantal gesprekken met hun ouders/verzorgers en hun persoonlijk-begeleider. Bij de ouders/verzorgers wordt gevraagd naar het contact met de persoonlijk-begeleider van hun dochter. Er is gekeken naar de gevolgen van het verschil in deze vraagstellingen. Daaruit kan geconcludeerd worden dat dit verschil geen gevolgen heeft, omdat uiteindelijk de vragen niet met elkaar vergeleken kunnen worden. Deze vergelijking kan niet gemaakt worden, omdat er niet bekend is welke ouder/verzorger bij welke vrouw hoort.

De eenduidigheid die mist in de vragenlijsten zou kunnen komen doordat de onderzoekers niet genoeg tijd hebben genomen om nog eens met een kritische blik naar de vragenlijsten te kijken. Dit kwam doordat de onderzoekers niet genoeg tijd hiervoor hadden ingepland. De onderzoekers hebben een persoon die buiten het onderzoek staat maar wel uit het werkveld komt naar de vragenlijsten laten kijken. Op deze manier wilden de onderzoekers voorkomen dat er dingen over het hoofd zouden worden gezien. De onderzoekers denken dat het voor een volgende keer belangrijk is om meerdere mensen (met kennis van onderzoek) naar de vragenlijsten te laten kijken.

Respons

Tabel 1

Respons enquête vrouwen die niet meer in behandeling zijn bij Stichting Hadassa Hoeve

Aantal vrouwen die gevraagd zijn om de online-enquête in te vullen en momenteel niet meer in behandeling zijn bij Stichting Hadassa Hoeve	11
Aantal vrouwen die de online-enquête hebben ingevuld	5
Respons	45%

Tabel 2

Respons enquête vrouwen die momenteel in behandeling zijn bij Stichting Hadassa Hoeve

Aantal vrouwen die gevraagd zijn om de papieren-enquête in te vullen en momenteel in behandeling zijn bij Stichting Hadassa Hoeve	7
Aantal vrouwen die de papieren-enquête hebben ingevuld	7
Respons	100%

Tabel 3*Respons enquête ouders/verzorgers*

Aantal ouders/verzorgers die gevraagd zijn om de online-enquête in te vullen	29
Aantal ouders/verzorgers die de online-enquête hebben ingevuld	15
Respons	52%

Tabel 4*Respons interview persoonlijk-begeleiders*

Aantal persoonlijk-begeleiders die gevraagd zijn voor een persoonlijk interview	5
Aantal persoonlijk-begeleiders waarbij het interview is afgenomen	5
Respons	100%

Non-respons

Er is sprake van een non-respons groep. Een deel van deze groep is bereikt via een e-mail; zij gaven aan niet mee te willen werken. Hiervoor zijn verschillende redenen aangedragen. Op het moment dat er een e-mail werd ontvangen waarin aangegeven werd dat de respondent niet mee wilde werken aan het onderzoek, is ervoor gekozen om te vragen naar een verklaring. In sommige gevallen gaven de respondenten aan geen onderbouwing te willen geven of verder geen contact te willen in verband met hun privacy. De onderzoeksgroep koos ervoor om dit te respecteren en heeft verder geen contact gezocht.

Een aantal reacties van de non-respons groep waren als volgt:

“Beste dames, Deze zwarte bladzijde heb ik omgeslagen. Ik stel geen prijs op verder mail contact! Met vriendelijke groet, Persoon X.”

“Hallo, Ik wil niet meedoen aan dit onderzoek en eventuele ouders/verzorgers ook niet. Succes met jullie onderzoek! Met vriendelijke groet, anoniem.”

“Hallo, Sorry maar ik wil hier absoluut niet aan meewerken. Ik ben blij dat ik daar niet meer woon en vind ook dat het ze niks meer aangaat wat mijn leven betreft. Het spijt me dat dit zo moet, maar voordat er van alles wordt gedacht schrijf ik liever de waarheid. Ik zou het erg op prijs stellen om niks meer van jullie te horen. Persoon 3.” (Persoonlijke communicatie, z.d.)

Resultaten 05

Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de resultaten terug te vinden van de afgenomen enquêtes en interviews. In paragraaf 5.2 wordt de methodische verantwoording beschreven. Hierin komt onder andere naar voren hoe er met de respons is omgegaan en welke gebleken moeiten er waren onder de respondenten. Daarnaast is te lezen welke werkwijze gebruikt is en de indrukken en ervaringen van de onderzoekers worden beschreven. In paragraaf 5.3 komen de resultaten aan bod. Deze zijn per deelvraag uitgewerkt, waarbij een vaste volgorde is aangehouden. Eerst zijn de resultaten van de vrouwen te lezen, daarna volgen de resultaten van de ouders/verzorgers en afsluitend zijn de resultaten van de persoonlijk-begeleiders te lezen. Naast de drie deelvragen zijn de overige relevante opmerkingen beschreven die de vrouwen en de ouders/verzorgers hebben aangegeven. De belangrijkste cijfers worden weergegeven in tabellen of cirkeldiagrammen. Daarnaast zijn er antwoorden geciteerd; deze citaten schetsen een beeld van de door de respondenten verstrekte informatie aan de onderzoekers.

Deelvraag 1

WAT VERSTAAN ALLE PARTIJEN – BESCHREVEN IN DE CENTRALE VRAAGSTELLING – ONDER ‘BETROKKENHEID’ BINNEN STICHTING HADASSA HOEVE?

Vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve

Betrokkenheid van ouders/verzorgers volgens vrouwen

De helft van de 12 vrouwen geeft aan dat ze ‘eens in de zoveel tijd’ een evaluatiegesprek zouden willen. Zo zegt een vrouw dat ze zou willen dat haar ouder(s)/verzorger(s) op de hoogte gehouden worden bij eventuele veranderingen. Daarnaast zou ze zo nu en dan een evaluatiegesprek willen. Een andere vrouw geeft aan dat de evaluatiegesprekken die er geweest zijn, helpend waren. Daarnaast geeft een vrouw aan dat ze het fijn zou vinden als er actiever contact zou zijn, door bijvoorbeeld vaker een tussenevaluatie te houden.

Twee vrouwen geven aan de mogelijkheid te willen tot extra contact, wanneer dit nodig is volgens een van de partijen.

Daarnaast geven twee andere vrouwen aan dat ze geen betrokkenheid willen van hun ouder(s)/verzorger(s). *“In mijn geval wilde ik geen betrokkenheid van mijn ouders. Ik wilde zelfstandig zijn.”* Een vrouw geeft aan dat ze nu geen betrokkenheid van haar ouder(s)/verzorger(s) wil maar later misschien wel.

“Sowieso zijn je ouders degene die je vanaf je geboorte kennen, en dus ook zonder dat je het miss zelf doorheb, best wel goed weten wat er met je aan de hand is. En hoe dat mogelijk zou kunnen komen. Uit zichzelf zeggen ze dat niet zo snel, maar als je het ze vraagt, de ouders bij het gesprek betreft en ook echt vragen stelt van; hoe denkt u dat het zo is gekomen? Waar is het misgegaan? Wat doet dit met jullie? Dat soort antwoorden kunnen voor degene om wie het gaat heel fijn zijn om te horen.”

Hieruit kan opgemaakt worden dat deze vrouw haar ouders/verzorgers wil betrekken bij haar hulpverleningsproces.

Een vrouw geeft aan dat haar ouder(s)/verzorger(s) niet alles tot in detail hoeven te weten, maar ze vindt het wel fijn als haar ouder(s)/verzorger(s) door gesprekken mee kunnen kijken in haar proces. Voor een andere vrouw betekent betrokkenheid van ouder(s)/verzorger(s) dat ze haar steunen. Met steunen bedoelt ze dat haar ouder(s)/verzorger(s) achter haar keuzes staan en haar daarbij helpen.

Tabel 5

Hoe de vrouw wil dat haar ouder(s)/verzorger(s) betrokken worden

Betrokkenheid	Aantal keer	
	genoemd	%
Evaluatie met ouder(s)/verzorger(s) en persoonlijk-begeleider	6	50%
Mogelijkheid tot extra contact naast de evaluatiegesprekken	2	17%
Ouder(s)/verzorger(s) de mogelijkheid geven tot aanvullen	1	8%
Ouder(s)/verzorger(s) op de hoogte houden van het proces d.m.v. gesprekken	1	8%
Geen betrokkenheid	2	17%
Dat ouder(s)/verzorger(s) achter de keuzes van hun dochter staan en helpen hierbij	1	8%

Vormgeving betrokkenheid

Van de 12 ondervraagde vrouwen geven zeven vrouwen aan dat ze momenteel in behandeling zijn bij Stichting Hadassa Hoeve. Deze vrouwen wonen van vier maand tot en met twee jaar en vijf maanden bij Stichting Hadassa Hoeve, zie Tabel 6. Meer dan de helft van de zeven vrouwen heeft 5-10 keer een gesprek gehad met haar ouders/verzorgers en haar persoonlijk-begeleider. Deze vrouwen geven aan dat ze de hoeveelheid van het contact ruim voldoende tot en met goed vinden. De overige vijf vrouwen hebben 1-5 keer een gesprek gehad met haar ouders/verzorgers en haar persoonlijk-begeleider. Zij geven ook aan dat ze de hoeveelheid van het contact ruim voldoende tot en met goed vinden. Verder valt op dat de vrouwen, die momenteel in behandeling zijn, positief zijn over de hoeveelheid van het contact.

Tabel 6*Gegevens contact van vrouwen die momenteel in behandeling zijn bij Stichting Hadassa Hoeve*

Verblijf bij Stichting Hadassa Hoeve	Aantal keer gesprek	Hoeveelheid contact
2 jr. 5 mnd.	5-10 keer	Ruim voldoende
9 mnd.	5-10 keer	Ruim voldoende
1 jr. 2 mnd.	1-5 keer	Goed
10 mnd.	1-5 keer	Ruim voldoende
2 jr. 2 mnd.	5-10 keer	Goed
4 mnd.	1-5 keer	Voldoende
9 mnd.	5-10 keer	Voldoende

Van de 12 ondervraagde vrouwen geven vijf vrouwen aan dat ze niet meer in behandeling zijn bij Stichting Hadassa Hoeve. Deze vijf vrouwen woonden minimaal vier maanden tot maximaal een jaar en vijf maanden bij Stichting Hadassa Hoeve, zie Tabel 7. De meerderheid van deze vrouwen geeft aan 1-5 keer een gesprek gehad te hebben met haar ouder(s)/verzorger(s) en haar persoonlijk-begeleider. Van de vijf vrouwen die woonden bij Stichting Hadassa Hoeve zijn er twee vrouwen die de hoeveelheid van het contact als onvoldoende beoordeeld hebben. Beide vrouwen, hebben meer dan een jaar bij Stichting Hadassa Hoeve gewoond. De andere twee vrouwen die 1-5 keer een gesprek hebben gehad vinden de hoeveelheid van het contact voldoende. Een van deze vijf vrouwen noemt dat er 10-20 keer gesprekken zijn geweest met de ouder(s)/verzorger(s) en de persoonlijk-begeleider. Deze vrouw vindt de hoeveelheid ruim voldoende.

Tabel 7*Gegevens contact van vrouwen die niet meer in behandeling zijn bij Stichting Hadassa Hoeve*

Verblijf bij Stichting Hadassa Hoeve	Aantal keer gesprek	Hoeveelheid contact
1 jr. 5 mnd.	1-5 keer	Onvoldoende
1 jr. 3 mnd.	1-5 keer	Onvoldoende
11 mnd.	1-5 keer	Voldoende
11 mnd.	10-20 keer	Ruim voldoende
4 mnd.	1-5 keer	Voldoende

Ouders/verzorgers van de vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa HoeveOmschrijving 'betrokkenheid' door ouders/verzorgers

In Tabel 8 is te zien dat ruim 70% van de ouders/verzorgers aangeeft dat op de hoogte gehouden worden voor hun onder betrokkenheid valt. Meerdere ouders/verzorgers geven aan dit te willen door middel van (evaluatie)gesprekken wanneer hun dochter hier voor openstaat. Ze vinden het belangrijk

om op de hoogte gehouden te worden van het proces wat hun dochter meemaakt. Voor sommige ouders/verzorgers geldt dat ze graag geïnformeerd willen worden over hoe het met hun dochter gaat. Een ouder/verzorger geeft aan dat ze graag op de hoogte gesteld wil worden wanneer afspraken gewijzigd worden en/of contact niet mogelijk is. Ze wil dat hier eerlijk over gecommuniceerd wordt met een verduidelijkende uitleg.

Een ander veelgenoemd antwoord is het overleggen met de persoonlijk-begeleider. Hierbij geven de ouders/verzorgers aan dat het voor hun belangrijk is om hun mening te geven en ervaringen te delen. Zo denken ze een aanvulling te kunnen geven op het hulpverleningsproces van hun dochter. Daarbij geven enkele ouders/verzorgers aan dat ze graag advies willen geven over hun dochter vanuit hun eigen ervaringen, want zij kennen hun dochter het best. Een moeder gaf hierover in haar antwoord onder andere aan: *“Ouders hoeven niet het zeggenschap te hebben in het proces want in sommige omstandigheden bij deze meiden is een stuk afstand van de ouders beter maar een moeder heeft soms toch 'speciale antennes' als het om haar kind gaat.”* Het komt bij meerdere ouders/verzorgers naar voren, dat ze een bijdrage willen leveren aan het hulpverleningsproces van hun dochter maar dat het afhankelijk is van hun dochter of zij dit toelaat. Enkele ouders/verzorgers zeggen dat het soms beter kan zijn om afstand te houden.

Van de 15 ondervraagde ouders/verzorgers geven vier ouders/verzorgers aan samen te willen werken met de persoonlijk-begeleider ten behoeve van het hulpverleningsproces van hun dochter. Hierbij geven ouders/verzorgers aan het samen te willen doen en een terugkoppeling te willen krijgen. Een ouder/verzorger geeft aan: *“Waar nodig wil ik graag actief betrokken zijn; bijvoorbeeld gesprekken indien hulpverlener en/of mijn dochter dit wensen.”* Meerdere ouders/verzorgers geven aan dat ze hun inzet willen geven voor het hulpverleningsproces van hun dochter, maar dat dit wel van twee kanten moet komen. Ze willen graag samenwerken met Stichting Hadassa Hoeve, om zo bij te dragen aan het hulpverleningsproces van hun dochter.

Daarnaast geeft een ouder/verzorger aan dat onder betrokkenheid het steunen van haar dochter valt. Dit steunen wil ze waar mogelijk op praktisch- en financieel gebied. Daarbij geeft deze ouder/verzorger aan dat ze voor haar dochter bidt en haar wil steunen in haar keuze voor Stichting Hadassa Hoeve.

Tabel 8

Betekenis betrokkenheid volgens ouders/verzorgers

Betrokkenheid	Aantal keren genoemd	%
Overleg met Stichting Hadassa Hoeve (waarin ouders/verzorgers een eigen inbreng kunnen geven)	5	33%
Met regelmaat op de hoogte gehouden worden door Stichting Hadassa Hoeve	11	73%
Samenwerking met Stichting Hadassa Hoeve	4	27%
Psychisch en/of materialistisch steunen van dochter	1	7%

Vormgeving van betrokkenheid

Van de 15 ondervraagde ouders/verzorgers geven acht ouders/verzorgers aan dat hun dochter op dit moment in behandeling is bij Stichting Hadassa Hoeve. Deze vrouwen wonen gevarieerd van vier maanden tot twee jaar en vijf maanden bij Stichting Hadassa Hoeve, zie Tabel 9. Het merendeel van de acht ouders/verzorgers heeft 1-5 keer contact gehad met de persoonlijk-begeleider van hun dochter. De overige ouders/verzorgers hebben 5-10 keer contact gehad met de persoonlijk-begeleider van hun dochter. De hoeveelheid van het contact met de persoonlijk-begeleider van hun dochter vinden drie van de acht ouders/verzorgers onvoldoende.

De inhoud van het contact vinden de acht ouders/verzorgers matig tot en met goed. Dit geeft aan dat de hoeveelheid van het contact niet direct in verband hoeft te staan met de inhoud van het contact. De inhoud van het contact kan positief worden bevonden terwijl het aantal keer contact als onvoldoende wordt ervaren. Vijf van de acht ouders/verzorgers geven aan dat de hoeveelheid van het contact voldoende is. Daarnaast zijn ze positief over de inhoud van het contact met de persoonlijk-begeleider van hun dochter.

Het verschilt per ouder hoeveel contact ze onvoldoende of voldoende vinden. Zo is er een ouder/verzorger die in ruim twee jaar 1-5 keer contact heeft gehad met de persoonlijk-begeleider en dit als voldoende beschouwd, maar er is ook een ouder/verzorger die in ruim twee jaar 5-10 keer contact heeft gehad en dit onvoldoende vindt. Ouders/verzorgers zijn over het algemeen tevreden over de hoeveelheid van het contact. Het valt op dat er van de vier antwoordopties maar twee worden genoemd door de ouders/verzorgers waarvan hun dochter momenteel bij Stichting Hadassa Hoeve verblijft.

Tabel 9

Gegevens contact van ouders/verzorgers waarvan hun dochter momenteel in behandeling is bij Stichting Hadassa Hoeve

Verblijf bij Stichting Hadassa Hoeve	Aantal keer contact	Hoeveelheid contact	Inhoud contact
1 jr. 8 mnd.	5-10 keer	Voldoende	Redelijk goed
1 jr. 2 mnd.	5-10 keer	Voldoende	Redelijk goed
1 jr. 1 mnd.	1-5 keer	Onvoldoende	Matig
4 mnd.	1-5 keer	Voldoende	Goed
2 jr. 2 mnd.	1-5 keer	Voldoende	Zeer goed
10 mnd.	1-5 keer	Voldoende	Goed
2 jr. 5 mnd.	1-5 keer	Onvoldoende	Goed
2 jr. 5 mnd.	5-10 keer	Onvoldoende	Redelijk goed

Van de 15 ondervraagde ouders/verzorgers geven zeven ouders/verzorgers aan dat hun dochter niet meer in behandeling is bij Stichting Hadassa Hoeve. In Tabel 10 is te zien dat het aantal keren contact

met de persoonlijk-begeleider duidelijk verschilt. De duur van het verblijf en het aantal keer contact lijken geen verband te hebben. Het verschilt per situatie; zo is er bijvoorbeeld in één jaar 1-5 keer contact geweest en bij een andere ouder/verzorger was dit in één jaar 20 keer of vaker. De hoeveelheid van het contact wordt vooral positief ervaren. Wel zijn er twee ouders die de hoeveelheid van het contact onvoldoende vinden. De inhoud van het contact varieert van zeer slecht tot zeer goed. In het algemeen lijken de ouders/verzorgers de hoeveelheid van het contact te koppelen aan de inhoud van het contact. Er zijn twee gevallen waarbij de hoeveelheid van het contact en de inhoud van contact niet met elkaar overeenkomen, zoals de andere vijf gevallen dat wel doen. Zo vindt een ouder/verzorger de hoeveelheid van het contact onvoldoende, maar de inhoud van het contact zeer goed.

Opvallend is dat de antwoorden van de ouders/verzorgers waarvan hun dochter niet meer in behandeling is bij Stichting Hadassa Hoeve meer gevarieerd zijn dan de antwoorden van de ouders/verzorgers waarvan hun dochter nog in behandeling is. In Tabel 10 is te zien dat bij de hoeveelheid van het contact, antwoorden voorkomen gevarieerd van onvoldoende tot en met goed. In vergelijking met Tabel 9 is de tevredenheid over de hoeveelheid van het contact meer gevarieerd.

Tabel 10

Gegevens contact van ouders/verzorgers waarvan hun dochter momenteel niet meer in behandeling is bij Stichting Hadassa Hoeve

Verblijf bij Stichting Hadassa Hoeve	Aantal keer contact	Hoeveelheid contact	Inhoud contact
10 mnd.	20 keer of vaker	Goed	Goed
1 jr. 8 mnd.	20 keer of vaker	Ruim voldoende	Zeer goed
1 jr. 3 mnd.	1-5 keer	Onvoldoende	Slecht
4 mnd.	1-5 keer	Goed	Redelijk goed
4 mnd.	1-5 keer	Voldoende	Matig
1 jr.	1-5 keer	Onvoldoende	Zeer goed
1 jr.	20 keer of vaker	Ruim voldoende	Zeer slecht

Persoonlijk-begeleiders Stichting Hadassa Hoeve

Een van de persoonlijk-begeleiders zei: *“Ik denk dat het belangrijk is dat ouders ervan op de hoogte zijn en ook betrokken worden en misschien ook wel leerdoelen krijgen. ... Je kan er meer uit halen als ouders wel betrokken zijn.”*

Een andere persoonlijk-begeleider sprak over het effect van betrokkenheid: *“Ik heb gemerkt dat ouders ook iemand terug kunnen trekken naar huis of hun eigen visies op een van de meiden leggen. Ik merk dat hun betrekken en met ze in gesprek gaan, het eigenlijk omdraait en het vaak wel heel positief uitwerkt.”*

De meerderheid van de persoonlijk-begeleiders geeft duidelijk weer dat zij onder betrokkenheid voornamelijk 'ouders/verzorgers op de hoogte houden' verstaan. Bij de volgende deelvraag wordt duidelijk dat dit ook een verwachting of een wens is van sommige persoonlijk-begeleiders, welke vorm van betrokkenheid zij dan precies verwachten van de ouders/verzorgers wordt daar verder toegelicht.

De meerderheid geeft aan dat er eerder stappen gezet kunnen worden in het hulpverleningsproces als de vrouwen die bij Stichting Hadassa Hoeve wonen, zich gesteund voelen door hun ouders/verzorgers. De persoonlijk-begeleiders geven aan dat ze betrokken ouders/verzorgers wensen voor de vrouwen. Volgens de persoonlijk-begeleiders houdt dit in; ouders/verzorgers die op de hoogte zijn van het hulpverleningsproces van hun dochter.

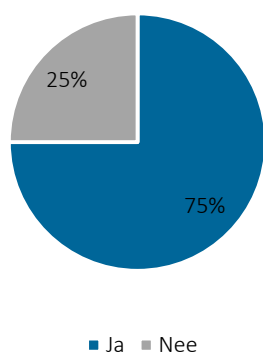
In dit geval is de mate van betrokkenheid – dus in hoeverre ouder(s)/verzorger(s) op de hoogte gesteld kunnen worden – afhankelijk van wat de vrouw die bij Stichting Hadassa Hoeve woont wil. Dit komt vanwege de meerderjarigheid van de doelgroep bij Stichting Hadassa Hoeve. Zij hebben het recht om keuzes te maken zonder hun ouders/verzorgers daarbij te betrekken en zonder dat zij daarvan op de hoogte zijn. Een persoonlijk-begeleider zei het aantal gesprekken dat hij tot op heden heeft gehad met alle partijen, genoeg te vinden zolang de vrouw die hij begeleidt dat ook genoeg vindt. Deze persoonlijk-begeleider zou alleen ouders/verzorgers willen betrekken bij het talentenplan. De meerderheid zegt voornamelijk zich bewust te zijn dat zij afhankelijk zijn van wat de vrouw wil die zij op dat moment begeleiden. Er wordt ook duidelijk aangegeven dat ze ouders/verzorgers meer willen betrekken.

Deelvraag 2

WELKE INVLOED VAN OUDERS/VERZORGERS WORDT DOOR ALLE PARTIJEN – BESCHREVEN IN DE CENTRALE VRAAGSTELLING – TOEGEKEND OP HET HULPVERLENINGSPROCES VAN DE VROUWEN DIE BIJ STICHTING HADASSA HOEVE WONEN/WOONDEN?

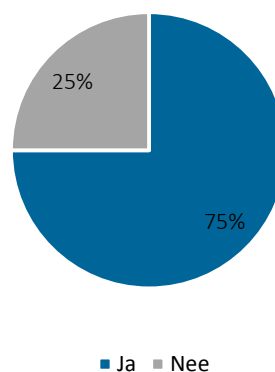
Vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve

Denkt u dat het contact tussen uw ouder(s)/verzorger(s) en Stichting Hadassa Hoeve van invloed kan/kon zijn op uw hulpverleningsproces?

Figuur 1. Toekenning invloed contact

Denkt u dat uw ouder(s)/verzorger(s) zelf van invloed kan/kunnen zijn op uw hulpverleningsproces?

Figuur 2. Toekenning invloed ouders/verzorgers

Toekennen van invloed

Zoals in Figuur 1 te zien is, denkt driekwart van de 12 ondervraagde vrouwen dat het contact tussen hun ouders/verzorgers en hun persoonlijk-begeleider van invloed kan zijn op het hulpverleningsproces van henzelf.

Driekwart van de vrouwen denkt dat hun ouders/verzorgers invloed hebben op hun hulpverleningsproces, zie Figuur 2. Drie vrouwen geven 'nee' aan, waarvan een vrouw bij beide vragen 'nee' als antwoord heeft ingevuld. De reden die ze hiervoor geeft is: *"Mijn ouders begrijpen mijn problematiek niet en ik vertrouw hen niet genoeg om mijn problematiek met hen te delen."*

De overige twee vrouwen die denken dat hun ouders/verzorgers geen invloed hebben, geven hiervoor beiden als reden dat dit komt omdat ze hun ouders/verzorgers niet betrekken. Ze geven aan dat zijzelf degenen zijn die hierover beslissen, wel zouden zij voor de toekomst meer onderlinge betrokkenheid willen.

Negen vrouwen geven aan dat hun ouders/verzorgers van invloed zijn op hun hulpverleningsproces. Zoals in Tabel 11 te zien is, is de meest voorkomende reden die de vrouwen aangeven dat hun ouders/verzorgers hen kennen. Zo zegt een vrouw: *"Zij kennen je echt, en gesprekken voer je op een andere manier. En ik persoonlijk pik meer van mijn ouders dan van mensen die mij tot een bepaalde grens kennen."* Een andere vrouw geeft aan dat het helpend kan zijn om het probleem beter te begrijpen wanneer ouders/verzorgers vragen hierover beantwoorden.

Twee vrouwen vinden dat wanneer ouders/verzorgers betrokken worden in gesprekken ze van invloed kunnen zijn. Daarbij geven ze aan dat het ook over moeilijke thema's moet kunnen gaan. Een vrouw geeft aan dat het wel belangrijk is om elkaar los te laten en volwassen te worden. Ze vindt het wel belangrijk om dit terug te laten komen in een gesprek.

Een vrouw geeft aan dat haar ouders/verzorgers hoe dan ook invloed hebben op haar. Ze zegt hier het volgende over: *"Of het nou op een positieve of negatieve manier is, mijn ouders hebben invloed op mij en daarmee ook op mijn proces. Ik weet wel dat mijn ouders achter mij staan en positief naar de Hoeve kijken en dat helpt mij wel."*

Een vrouw geeft aan dat haar ouder(s)/verzorger(s) invloed op haar hulpverleningsproces hebben door haar te steunen en te stimuleren als het moeilijk is. Ze vindt het ook belangrijk dat haar ouder(s)/verzorger(s) weten hoe het met haar gaat.

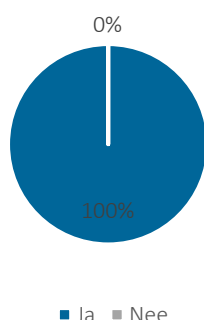
Een vrouw geeft aan dat ze weer in haar oude patronen terugvalt wanneer ze in het weekend bij haar ouder(s)/verzorger(s) is. Ze geeft hier als reden dat haar ouder(s)/verzorger(s) niet met haar proces mee veranderen.

Tabel 11*Toekenning van invloed door de vrouwen*

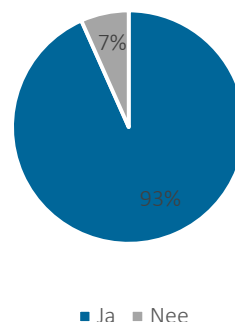
Toekennen van invloed	Aantal keer genoemd	%
Ouder(s)/verzorger(s) kennen je écht	5	42%
Ouder(s)/verzorger(s) die achter de vrouw en Stichting Hadassa Hoeve staan zijn helpend	1	8%
Ouder(s)/verzorger(s) die achter de vrouw staan en hen stimuleren	1	8%
Ouder(s)/verzorger(s) die bereid zijn voor (moeilijke) gesprekken	3	25%
Instandhouding van oude patronen omdat ouder(s)/verzorger(s) niet letterlijk meedoen	1	8%

Ouders/verzorgers van de vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve

Denkt u dat het contact tussen u en Stichting Hadassa Hoeve van invloed kan/kon zijn op het hulpverleningsproces van uw dochter?

Figuur 3. Toekenning invloed van contact

Denkt u dat uzelf - als vader/moeder - van invloed kan zijn op het hulpverleningsproces van uw dochter?

Figuur 4. Toekenning invloed ouders/verzorgers

Toekennen van invloed

Zoals in Figuur 3 te zien is, denken de 15 ondervraagde ouders/verzorgers dat het contact tussen hen en Stichting Hadassa Hoeve van invloed kan zijn op het hulpverleningsproces van hun dochter.

Het merendeel van de ouders/verzorgers denkt dat zichzelf van invloed zijn op het hulpverleningsproces van hun dochter, zoals in Figuur 4 is te zien. Een ouder/verzorger geeft aan dat zichzelf geen invloed kan hebben op het hulpverleningsproces van haar dochter. Als reden geeft ze aan dat de verantwoordelijkheid van het hulpverleningsproces bij haar dochter ligt.

Een veelvoorkomende reden is dat de invloed van ouders/verzorgers te maken heeft met de betrokkenheid bij hun dochter, dit werd door zes ouders/verzorgers aangegeven. Met betrokkenheid bedoelen deze ouders/verzorgers dat zij betrokken willen zijn op praktisch-, psychisch- of geestelijk gebied. Zo geeft een van deze ouders/verzorgers aan dat betrokkenheid en interesse tonen de inzet van zijn dochter mogelijk kan vergroten. Een andere ouder/verzorger zegt het volgende over de betrokkenheid: *“Betrokkenheid zou volgens mij beter kunnen als er meer bekend is over de*

behandeling en voortgang.” Hiermee lijkt de ouder/verzorger aan te geven dat er onduidelijkheden zijn over de behandeling.

Een aantal ouders/verzorgers geeft aan dat hun invloed te maken heeft met het op een lijn zitten met Stichting Hadassa Hoeve. Een ouder/verzorger zegt hierover het volgende: *“Ik denk dat het voor mijn dochter van belang is dat ze het gevoel heeft dat het contact goed is tussen mij en de Hoeve en dat we op een lijn zitten met elkaar, zodat ze niet het gevoel heeft te moeten kiezen tussen deze twee. Bovendien is het goed om beider visies naast elkaar te leggen zodat dingen beter op onze dochter afgestemd kunnen worden. De hoeve heeft haar professionaliteit, maar ik ken mijn dochter beter. Hierin kunnen we van elkaar leren en dat kan het hulpverleningstraject verbeteren.”* Zoals ook in het antwoord te lezen, geeft deze ouder/verzorger aan dat Stichting Hadassa Hoeve en zij samen kunnen werken ten behoeve van haar dochter.

Een ouder/verzorger geeft aan dat zelf veranderen en mee ontwikkelen met zijn dochter invloed kan hebben op het hulpverleningsproces van zijn dochter.

Tabel 12

Toekenning van invloed door ouders/verzorgers

Beïnvloeding	Aantal keren genoemd	%
Op een lijn zitten met Stichting Hadassa Hoeve	4	29%
Overleg met Stichting Hadassa Hoeve (waarin ouders/verzorgers een eigen inbreng kunnen geven)	1	7%
Samenwerking met Stichting Hadassa Hoeve	2	14%
Betrokken zijn bij dochter (praktisch, psychisch, geestelijk)	6	43%
Mee ontwikkelen met dochter	1	7%

Persoonlijk-begeleiders Stichting Hadassa Hoeve

De meerderheid van de persoonlijk-begeleiders geeft aan dat de loyaliteit tussen ouders/verzorgers en hun dochter invloed heeft op het hulpverleningsproces. Drie van de vijf persoonlijk-begeleiders die geïnterviewd zijn, geven aan dat op het moment dat ouders/verzorgers achter het hulpverleningsproces van hun dochter staan, dit een invloed op de vrouw heeft. *“Cliënten waarvan ouders achter het traject van Stichting Hadassa Hoeve stonden en er regelmatig contact was, dat de ontwikkeling beter verliep dan van de cliënten waar de ouders niet achter de visie en werkwijze van Stichting Hadassa Hoeve konden staan”.* Alle persoonlijk-begeleiders geven aan dat de invloed van ouders/verzorgers zowel constructief als destructief kan zijn voor het hulpverleningsproces van de vrouw.

De persoonlijk-begeleiders geven aan te denken dat betrokken ouders/verzorgers constructieve invloed hebben op het hulpverleningsproces van de vrouw. Met betrokken ouders/verzorgers bedoelen de persoonlijk-begeleiders; ouders/verzorgers die op de hoogte zijn en op de hoogte gehouden worden. Een persoonlijk-begeleider zegt: *“Ik heb gemerkt dat ouders ook iemand terug kunnen trekken naar huis of hun eigen visies op een van de meiden leggen. Ik merk dat hun betrekken en met ze in gesprek gaan, het eigenlijk omdraait en het vaak wel heel positief uitwerkt”.*

Deelvraag 3

WAT ZIJN DE WENSEN EN VERWACHTINGEN VAN ALLE PARTIJEN – BESCHREVEN IN DE CENTRALE VRAAGSTELLING – TEN AANZIEN VAN HET CONTACT TUSSEN OUDERS/VERZORGERS EN DE PERSOONLIJK-BEGELEIDERS?

Vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve

Verwachtingen van vrouwen

De ondervraagde vrouwen geven verschillende verwachtingen aan. De verwachtingen zijn verdeeld onder drie verschillende groepen. Zo zijn er vrouwen die verwachtingen hebben beschreven richting hun ouder(s)/verzorger(s), vrouwen die verwachtingen hadden over hun eigen positie binnen het hulpverleningsproces en er zijn vrouwen die verwachtingen geuit hebben over de begeleiding van Stichting Hadassa Hoeve.

Er zijn twee vrouwen die verwachtingen hadden over hun eigen positie binnen het hulpverleningsproces. Een vrouw geeft het volgende hierover aan: *“Verwachting dat er geen communicatie zou zijn tussen mijn begeleider en mijn ouders, omdat ik dat niet wilde. Alleen communicatie tussen hen, wanneer ik daarvoor akkoord zou geven.”* Hier staat centraal dat ze zelf beslissingen wil nemen rondom het contact tussen haar ouder(s)/verzorger(s) en haar persoonlijk-begeleider. De ander geeft aan dat ze verwachtte dat het contact tussen haar ouder(s)/verzorger(s) en haar persoonlijk-begeleider via haar zou gaan. Ze geeft aan dat deze verwachting niet is uitgekomen.

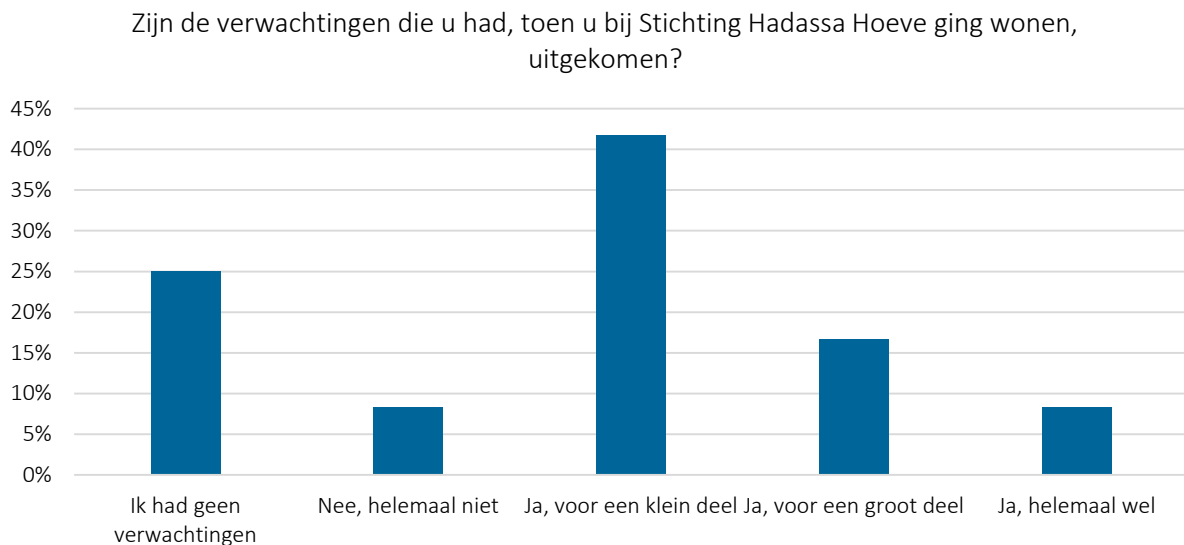
Een vrouw geeft aan dat ze betrokkenheid van haar ouder(s)/verzorger(s) verwachtte. Hierover zegt ze: *“Mijn verwachting van het onderlinge contact met alle betrokken partijen was, betrokkenheid, meedenkend, en luisteren.”* Dit geldt dus voor haar ouder(s)/verzorger(s) en voor de persoonlijk-begeleider van Stichting Hadassa Hoeve. Deze vrouw geeft aan dat haar verwachting voor een klein deel is uitgekomen.

Een aantal vrouwen geven aan dat ze verwachtingen hadden over de begeleiding in het algemeen. Vijf keer worden er door de vrouwen verschillende aspecten van de begeleiding benoemd. Onder andere dat de persoonlijk-begeleiders meedenken en luisteren, dat er veel in gesprek gegaan zal worden en dat er begrip zal zijn voor de vrouw. Een vrouw geeft aan dat ze had verwacht meer contact te hebben met haar persoonlijk-begeleider dan met haar ouder(s)/verzorger(s). Vervolgens geeft ze aan dat deze verwachting voor een groot deel is uitgekomen. Drie van de vijf vrouwen geven aan dat hun verwachtingen voor een klein deel zijn uitgekomen. Een vrouw geeft het volgende aan: *“Ik verwachtte dat ik gewoon begeleid zou worden en dat we 1 keer in de zoveel tijd een gesprek zouden hebben met me ouders erbij. Of er moest iets dringends tussendoor zijn.”* Vervolgens geeft ze aan dat deze verwachting volledig is uitgekomen.

“Dat mijn ouders bij het proces betrokken zouden worden. Af en toe een soort van hoe gaat het en hoe gaat het verder, wat is de bedoeling enz.” Ze verwachtte dat haar persoonlijk-begeleider haar ouder(s)/verzorger(s) op de hoogte zou houden. Deze vrouw geeft aan dat haar verwachtingen voor een klein deel zijn uitgekomen.

Een vrouw geeft aan: *“Mijn verwachtingen waren zwaar omdat ik voor de Hadassa Hoeve vaker ergens anders in begeleiding heb gewoond. Het viel uiteindelijk reuze mee.”* Vervolgens geeft deze vrouw aan dat haar verwachtingen voor een klein deel zijn uitgekomen.

Zoals in Figuur 5 te zien is, zegt de meerderheid van de vrouwen dat hun verwachting voor een klein deel is uitgekomen. 25% van de vrouwen geeft aan dat ze geen verwachtingen hadden bij de start van het hulpverleningsproces bij Stichting Hadassa Hoeve.

Figuur 5. Uitkomst verwachtingen van vrouwen

Verbeterpunten

De vrouwen geven verschillende verbeterpunten aan, zie Tabel 13. Een kwart van de vrouwen geeft aan geen verbeterpunten te hebben, als reden geven zij dat het goed gaat en dat ze nu niets zouden willen verbeteren.

Daarnaast geeft een kwart van de vrouwen aan dat ze hun ouder(s)/verzorger(s) en Stichting Hadassa Hoeve meer in verbinding met elkaar zouden willen zien. Een vrouw zegt hierover: *“Ik had altijd een beetje het idee als van je leeft in 2 werelden. Je ouders, en de hoeve. Elk weekend als ik thuis was voelde het alsof ik nooit was weggeweest. En elke keer als ik op de hoeve kwam, leek het of ik nooit thuis was geweest. Alsof het een droom was, een fantasie. Ik denk als het allemaal wat meer met elkaar verbonden is, dat je meer het gevoel heb dat je 1 leven leidt, en geen 2. Ik denk dat dat het proces zeker bevordert. Desnoods door bijv. op de bbq niet alleen de vrijwilligers maar ook de ouders uit te nodigen. Ik bedoel ze zijn een deel van je.”* In dit antwoord komt naar voren dat ze meer verbinding wil. Een andere optie die genoemd wordt: *“Af en toe evalueren zodat mijn ouders niet alleen door mij, maar ook door de hoeve op de hoogte worden gehouden van de stand van zaken.”*

Een andere vrouw geeft aan dat de optie voor een gesprek meer ‘aanwezig’ mag zijn. Zij zegt het volgende: *“Het zou wel iets vaker mogen dat er gesprekken zijn. Of dat het in ieder geval genoemd wordt. Die gesprekken aangaan kwam door omstandigheden niet in mij op, terwijl de uiteindelijke gesprekken me echt geholpen hebben. De optie mag 'aanwezig' zijn.”*

Daarnaast noemt een vrouw dat het goed zou zijn als de begeleiders meer tijd zouden nemen om een vrouw te leren kennen en ook haar ouder(s)/verzorger(s). Ook geeft ze aan dat het goed is dat de ouders/verzorgers de begeleiders beter leren kennen om zo het contact diepgaander te maken.

Tabel 13

*Verbeteringen rondom het contact tussen de vrouwen,
hun ouder(s)/verzorger(s) en persoonlijk-begeleiders*

Verbeterpunten	Aantal keer genoemd	%
Meer tijd nemen voor het leren kennen van elkaar	1	8%
Ouder(s)/verzorger(s) en Stichting Hadassa Hoeve meer met elkaar verbinden	3	25%
De optie voor gesprek mag 'aanwezig' zijn	2	17%
Nee	3	25%

Ouders/verzorgers van de vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve

Verwachtingen van ouders/verzorgers

De 15 ondervraagde ouders/verzorgers geven verschillende verwachtingen aan. Niet alle verwachtingen gaan over het contact tussen de ouders/verzorgers, hun dochter en Stichting Hadassa Hoeve. Een deel gaat over verwachtingen die ouders/verzorgers hadden ten aanzien van het contact, een ander deel gaat over verwachtingen die men had over het hulpverleningsproces van hun dochter.

Vijf ouders/verzorgers geven aan dat ze met regelmaat op de hoogte gehouden willen worden door de persoonlijk-begeleider van hun dochter, zoals in Tabel 15 te zien is. Een ouder/verzorger verwachtte regelmatig contact te hebben, waarbij openheid en eerlijkheid voorop zouden staan. Een andere ouder/verzorger verwachtte dat ze regelmatig contact zou hebben met de persoonlijk-begeleider. Het merendeel van deze vijf ouders/verzorgers geeft vervolgens aan dat hun verwachting voor een groot deel is uitgekomen.

Een kwart van de ouders/verzorgers geeft aan dat ze graag willen samenwerken met de persoonlijk-begeleider ten behoeve van hun dochter. Een ouder/verzorger geeft hierbij aan: *“Dat we met elkaar op een open volwassen manier onze dochter zullen geven wat zij nodig had.”* Deze ouder/verzorger geeft aan dat zijn verwachting niet is uitgekomen. De andere twee ouders/verzorgers geven aan dat hun verwachting juist voor een groot deel zijn uitgekomen.

Een verwachting van een moeder is: *“Ik had verwacht dat ze met een open, eerlijke en liefdevolle blik naar haar zouden kijken. Dat ze geaccepteerd zou worden zoals ze is en dat ze zouden kijken waar ze hulp bij nodig had en haar zouden helpen hoe ze daarmee om kon gaan.”* Vervolgens geeft deze moeder aan dat haar verwachting helemaal niet is uitgekomen.

Een vader geeft aan dat dit zijn verwachting is: *“Dat er voor onze dochter vanuit een veilige christelijke woonvorm een vertrouwensband werd opgebouwd om van daaruit te werken naar verdere persoonlijke ontwikkeling en talenten en wij hier als ouders hand vaten voor kregen.”* Hij lijkt waarde te hechten aan de christelijke visie van Stichting Hadassa Hoeve. Daarnaast geeft hij aan dat hij graag handvatten zou willen krijgen van Stichting Hadassa Hoeve. Deze vader geeft aan dat zijn verwachtingen voor een groot deel zijn uitgekomen.

Tabel 15*Verwachtingen van ouders/verzorgers over het contact met de persoonlijk-begeleider*

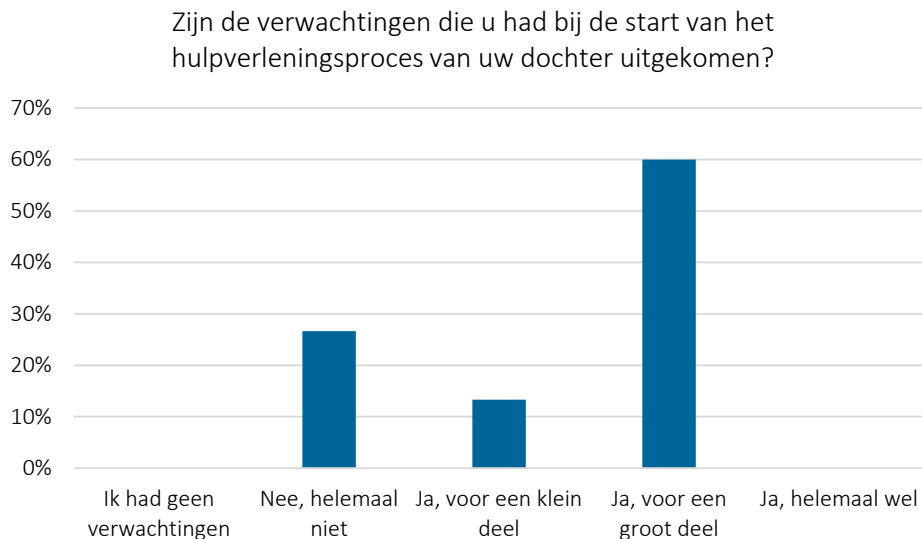
Verwachtingen	Aantal keren genoemd	%
Overleg met Stichting Hadassa Hoeve (waarin ouders/verzorgers een eigen inbreng kunnen geven)	1	8%
Met regelmaat op de hoogte gehouden worden door Stichting Hadassa Hoeve	5	42%
Samenwerking met Stichting Hadassa Hoeve	3	25%
Openheid vanuit Stichting Hadassa Hoeve	2	17%
Handvatten krijgen van Stichting Hadassa Hoeve	1	8%
Verwachting n.a.v. de website van Stichting Hadassa Hoeve	1	8%
Beperkte rol in het contact	1	8%

Er werden acht verwachtingen aangegeven die te maken hebben met de inhoud van de hulpverlening van Stichting Hadassa Hoeve, zie Tabel 16. Door een aantal ouders/verzorgers wordt bijvoorbeeld genoemd dat zij de verwachting hebben dat hun dochter aan haar persoonlijke ontwikkeling gaat werken en begeleidt wordt vanuit een christelijk perspectief.

Tabel 16*Verwachtingen van ouders/verzorgers over de inhoud van de hulpverlening*

Verwachtingen	Aantal keren genoemd	%
Persoonlijke ontwikkeling	4	33%
Vertrouwensband met persoonlijk-begeleider	1	8%
Professionaliteit	1	8%
Begeleiding vanuit christelijke visie	2	17%

Zoals in Figuur 6 te zien, geeft de meerderheid van de ouders/verzorgers aan dat hun verwachtingen voor een groot deel zijn uitgekomen. Vier ouders/verzorgers geven aan dat hun verwachtingen helemaal niet zijn uitgekomen.

Figuur 6. Uitkomst verwachtingen van ouders/verzorgers

Verbeterpunten

Ouders/verzorgers hebben verschillende verbeterpunten aangedragen. De meerderheid geeft aan dat ze met regelmaat op de hoogte gehouden willen worden over het proces van hun dochter, zie Tabel 17. Sommige ouders/verzorgers noemen specifiek de meerderjarigheid van hun dochter en de keuzes die zij in de vormgeving van het contact kan maken. Een ouder/verzorger geeft aan graag regelmatig contact te willen, via e-mail, WhatsApp of een andere manier om op de hoogte te blijven van de vorderingen die zijn dochter maakt bij Stichting Hadassa Hoeve. Hierbij geeft hij aan dat dit alleen kan als zijn dochter hiermee instemt. Vier andere ouders/verzorgers hebben deze behoefte ook.

In de antwoorden van drie ouders/verzorgers was te lezen, dat ze handvatten willen krijgen van Stichting Hadassa Hoeve. Deze handvatten willen ze, zodat ze hun dochter beter kunnen begrijpen.

Verder wordt door een ouder/verzorger genoemd: *“Een duidelijke positieve communicatie met de ouders lijkt mij wel belangrijk ook om misverstanden te voor komen. Ik hoorde eigenlijk vooral dingen via onze dochter, misschien is het handig om op papier te zetten wat wel en niet van ouders verwacht wordt.”* Duidelijkheid over afspraken rondom contact is lijkt belangrijk voor sommige ouders/verzorgers.

Een ouder/verzorger geeft het volgende aan: *“We hebben in januari voor het eerst een evaluatiebespreking gehad, een half jaar nadat ze is gestart. Dat is best laat. Het zou goed zijn om bij de intake of opname ook hierover duidelijke afspraken te maken, bijvoorbeeld 4x per jaar een voortgangsgesprek en 1x per jaar een evaluatiegesprek, afhankelijk van de onderlinge relatie en betrokkenheid en de wens van de jongere, die wordt opgenomen. Het is een lastig punt, omdat je als jongere vanaf je 16e zelf mag beslissen wie wat mag weten over je behandeling en welke informatie je wel en welke je niet wilt laten inzien door je ouders.”* Hier lijkt erkenning te zijn voor de leeftijd van de vrouw die bij Stichting Hadassa Hoeve woont. Daarnaast is er bij deze ouder/verzorger behoefte om op de hoogte te blijven en samen te werken met de persoonlijk-begeleider ten behoeve van het hulpverleningsproces van zijn dochter.

Een andere ouder/verzorger geeft aan dat er op de momenten van halen en brengen in de verlofperiodes weinig of geen contact mogelijk is. *“Een praatje van één of twee minuten zou wat mij betreft voldoende zijn geweest.”*

“Het allerbelangrijkste vind ik dat ze met een open blik naar je kijken, beseffen dat iedereen anders is en elke situatie anders is” schrijft een moeder.

Tabel 17

Verbeteringen rondom het contact tussen ouders/verzorgers en de persoonlijk-begeleiders

Verbeteringen	Aantal keren genoemd	%
Handvatten	3	25%
Samenwerking	1	8%
Met regelmaat op de hoogte gehouden worden door Stichting Hadassa Hoeve	5	42%
Afspraken rondom het contact	2	17%
Nee, ik heb geen verbeterpunten	2	17%

Persoonlijk-begeleiders Stichting Hadassa Hoeve

De meerderheid van de persoonlijk-begeleiders heeft het over de initiatieven die zij van ouders/verzorgers verwachten. Door de meerderheid van de persoonlijk-begeleiders wordt onder andere de bereidheid voor een gesprek van ouders/verzorgers verwacht. Verder verwachten de persoonlijk-begeleiders een actieve betrokkenheid, zowel voor als tijdens gesprekken. Een persoonlijk-begeleider verwacht een intensieve betrokkenheid van ouders/verzorgers. Deze verwachting van intensieve betrokkenheid wordt door meerdere persoonlijk-begeleiders onder andere uitgelegd met; helpen waar nodig, meewerken, plannen doorlezen en erover nadenken, aanvullend zijn in gesprekken en gedrag kunnen verklaren. Wat zij dan bedoelen met ‘betrokkenheid’ zonder dat dit actief of intensief is, wordt door de meerderheid verstaan als ‘ouders/verzorgers’ op de hoogte houden’.

Twee persoonlijk-begeleiders zeiden zich te verbazen over dat ouders/verzorgers soms zoveel kunnen verwachten en zelf geen initiatief nemen. Een van deze twee persoonlijk-begeleiders vulde aan met: *“Misschien moeten we daar bij de intake ook wel meer duidelijkheid in bieden; dat wij ook verwachten dat zij initiatief nemen.”* De andere drie persoonlijk-begeleiders zouden graag zien dat ouders/verzorgers aanvullen en zichzelf voorbereiden voor een hulpverleningsgesprek.

Een specifieke wens van een van de persoonlijk-begeleiders is meer scholing en/of training in hoe er systeemgesprekken gevoerd kunnen worden. Deze persoonlijk-begeleider zou daar graag meer vaardigheden in willen.

Relevante overige opmerkingen

Vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve

Twee vrouwen geven aan dat ze liever een enquête hadden gewild over wat de bewoners en ouders/verzorgers vinden van het hulpverleningsproces bij Stichting Hadassa Hoeve. Ze hadden graag hun eigen mening daarover willen geven.

Verder wordt er aangegeven door een vrouw dat ze het gevoel had dat haar ouder(s)/verzorger(s) buiten haar hulpverleningsproces werden gehouden. Ze had het gevoel dat haar ouder(s)/verzorger(s) verboden terrein waren, wat ze niemand anders toe wenst. Een andere vrouw geeft aan dat ze het belangrijk vindt dat haar ouder(s)/verzorger(s) achter haar keuze staan en haar bemoedigen wanneer het lastig is.

Positieve punten

Er worden vijf verschillende positieve punten benoemd. Er zijn twee vrouwen die aangeven dat ze geen positief punt kunnen benoemen. Daarnaast geeft een andere vrouw aan dat ze geen specifiek positief punt heeft omdat alles goed was.

Twee vrouwen geven aan dat de regelmatige gesprekken die ze gehad hebben met hun ouder(s)/verzorger(s) en hun persoonlijk-begeleider fijn waren. *“We hadden regelmatig gesprekken om ook mijn ouders op de hoogte te houden en in moeilijke tijden vond er overleg plaats. Dat gaf ruimte tussen mij & mijn ouders. & rust!”* Ze geeft aan dat ze het ook fijn vond om haar ouder(s)/verzorger(s) op de hoogte te houden door middel van gesprekken. Dit geeft een andere vrouw ook aan. Daarbij zegt ze dat haar ouder(s)/verzorger(s) dit ook hebben gewaardeerd.

“Ik vond het heel fijn dat de regie in het contact bij mij lag”, is een ander positief punt wat genoemd wordt. Dit werd door twee vrouwen aangegeven.

Een vrouw schrijft: *“Wat ik ook fijn vond, is dat we één van de gesprekken bij mijn ouders thuis hebben kunnen voeren; dat er op die manier in mogelijkheden wordt gedacht.”* De andere vrouwen hebben hier geen uitspraak over gedaan.

Tabel 14

Positieve punten rondom het contact tussen de vrouwen, hun ouder(s)/verzorger(s) en persoonlijk-begeleiders

Positieve punten	Aantal keer genoemd	%
Dat er regelmatig afspraken worden gemaakt voor een gesprek met de vrouw en haar ouder(s)/verzorger(s)	2	17%
Ouder(s)/verzorger(s) op de hoogte houden, ook in moeilijke tijden	2	17%
Huisbezoek	1	8%
Volledige regie bij vrouwen; wanneer en met wie zijn er gesprekken	2	17%
Goede en snelle planning voor gesprekken	1	8%
Nee	2	17%
Nee, alles was prima	1	8%

Ouders/verzorgers van de vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve

In de overige opmerkingen wordt door vier ouders/verzorgers aangegeven dat ze tevreden zijn over de begeleiding van Stichting Hadassa Hoeve. *“We hebben de Hadassa Hoeve ervaren als een zeer warme en betrokken plek waar mensen werken die echt hart hebben voor de meiden die er verblijven, we dragen de Hadassa Hoeve dan ook zeker een warm hart toe!”* Dit geeft een moeder aan over de begeleiding van Stichting Hadassa Hoeve in het algemeen.

Een respondent had kritische feedback richting Stichting Hadassa Hoeve. Dit was niet binnen dit onderzoek in te passen maar vinden de onderzoekers wel het noemen waard.

“Ik wil toch nog een keer benadrukken dat het voor mijn kind aan veiligheid en geborgenheid heeft ontbroken.” Deze ouder/verzorger geeft aan dat liefde en acceptatie belangrijke voorwaarden zijn, om van daaruit te leren. Ze geeft ook aan: *“En ik denk dat juist als christen je zoveel meer te bieden hebt dan de reguliere geestelijke gezondheidszorg.”*

Een ouder/verzorger geeft aan dat ‘ouderparticipatie’ niet voorop staat binnen Stichting Hadassa Hoeve en dat die verwachting ook niet vanuit Stichting Hadassa Hoeve naar ouders/verzorgers wordt uitgesproken: *“Ouderparticipatie, daarin zit het woord participeren: meedoen, deelnemen. Dan denk ik aan actieve deelname en inzet van ouders in het proces. Ik geloof niet, dat dat op de Hadassahoeve gevraagd wordt. Tenminste, niet aan ons.”* Daarnaast geeft ze aan dat ze op de achtergrond mee participeert. In haar eerder antwoorden komt naar voren dat ze dit doet door financiële-, psychische-, praktische- en geestelijke steun. Ze sluit positief af: *“We zijn heel erg blij met de Hadassahoeve en willen de Hadassahoeve en onze dochter alle ruimte geven om samen toe te werken naar herstel en zelfstandigheid.”*

Positieve punten

Tien ouders/verzorgers aangeven dat ze de professionaliteit van Stichting Hadassa Hoeve positief hebben ervaren. Zo wordt genoemd door een ouder/verzorger: *“De begeleider was altijd wel bereid*

om te luisteren naar mij ongeacht of ik het eens was met hun aanpak of niet.” En wordt door een andere ouder/verzorger genoemd dat er liefde was binnen Stichting Hadassa Hoeve, wat hem een goed gevoel gaf om zijn kind daar achter te laten. Door de liefde die hij ervaarde, voelde hij zich vrij om als ouder contact op te zoeken. Eerlijkheid en een enorme waardering in alle begeleiders werd ook genoemd door een ouder/verzorger. Een andere ouder/verzorger geeft aan dat haar dochter altijd op de eerste plaats gezet werd. *“Er is zelfs meer gedaan dan van de begeleiders verwacht werd”* zo geeft een andere ouder/verzorger aan. Algemene termen die over de professionaliteit worden genoemd zijn: vriendelijkheid, respect, geduld en betrokkenheid.

Naast de verbeteringen die ouders/verzorgers aangeven over de hoeveelheid van het contact, hebben twee ouders/verzorgers aangegeven dat ze dit als prima hebben ervaren. Er wordt twee keer benoemd door ouders/verzorgers dat het ‘met regelmaat op de hoogte gehouden worden’ ook goed is gegaan.

Een moeder schrijft over het huisbezoek wat ze heeft gehad. Ze heeft het ‘erg op prijs gesteld’ dat haar dochter met haar persoonlijk-begeleider thuis is geweest.

Twee ouders/verzorgers geven aan geen positieve punten te hebben. Een van deze ouders/verzorgers geeft de volgende reden: *“Ik had meer het gevoel dat ouders liever wat op afstand werden gehouden. Ik kan me ook wel voorstellen dat het lastig is ivm de privacy van de meisjes.”* Deze ouder/verzorger geeft aan begrip te hebben voor de meerderjarigheid van de vrouwen, waardoor ze zelf keuzes kunnen maken over het contact met hun ouders/verzorgers.

Tabel 18

Positieve punten rondom het contact tussen ouders/verzorgers en de persoonlijk-begeleiders

Positieve punten	Aantal keren genoemd	%
Hoeveelheid van het contact	2	13%
Huisbezoek	1	7%
Professionaliteit van Stichting Hadassa Hoeve	10	67%
Met regelmaat op de hoogte gehouden worden door Stichting Hadassa Hoeve	2	13%
Nee, ik heb geen positieve punten	2	13%

Persoonlijk-begeleiders

De persoonlijk-begeleiders hebben verder geen relevante overige opmerkingen aangegeven.

Conclusie 06

Deelvraag 1

WAT VERSTAAN ALLE PARTIJEN – BESCHREVEN IN DE CENTRALE VRAAGSTELLING – ONDER ‘BETROKKENHEID’ BINNEN STICHTING HADASSA HOEVE?

Vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve

Vijftig procent van de vrouwen verstaat onder betrokkenheid; evaluatiegesprekken met hun ouders/verzorgers en hun persoonlijk-begeleider. Echter wel passend bij de eigen wensen van de vrouw. Een kleine groep vrouwen wil naast deze evaluatiegesprekken de mogelijkheid tot meer contact tussen hun ouders/verzorgers en hun persoonlijk-begeleider wanneer dit nodig blijkt te zijn.

De helft van de vrouwen geeft aan in contact te willen zijn met hun ouders/verzorgers, zodra de vrouwen hier zelf behoefte aan hebben. Dit zou te verklaren zijn aan de hand van wat Engels & Nijhof (2015, p. 27-29) zeggen: *“Ouders/verzorgers spelen een belangrijke rol bij de ontwikkeling van het zelfconcept. Ouders/verzorgers blijven een belangrijke bron van emotionele en economische steun.”* De vrouwen die wonen bij Stichting Hadassa Hoeve zijn actief bezig met hun zelfconcept middels het hulpverleningsproces. Dit roept mogelijk nieuwe vragen op vanuit hun socialisatie. De behoefte om in gesprek te kunnen gaan met hun ouders/verzorgers is waarschijnlijk een natuurlijk reactie om te kunnen putten uit die belangrijke bron van emotionele en economische steun. Dit zou een van de verklaringen kunnen zijn over waarom de helft van de vrouwen aangeeft dat ‘regelmatig in gesprek gaan’ met hun ouders/verzorgers en hun persoonlijk-begeleider, voor hen onder betrokkenheid valt.

Ouders/verzorgers van de vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve

Bijna driekwart van de ouders/verzorgers verstaat onder betrokkenheid ‘op de hoogte gehouden worden’ door Stichting Hadassa Hoeve, over het proces van hun dochter. Daarbij hoort voor enkele ouders/verzorgers dat ze graag willen weten hoe het met hun dochter gaat. Het lijkt alsof ouders/verzorgers graag ‘iets’ van contact willen. Dit blijkt ook uit dat een ouder/verzorger aangeeft dat ze graag wil weten wanneer er geen contact mogelijk is. Het lijkt hierdoor dat ouders/verzorgers als ouder/verzorger gezien willen worden door Stichting Hadassa Hoeve. Zo gaf een ouder/verzorger aan dat moeders toch ‘speciale antennes’ hebben, als het om hun kind gaat.

Volgens Noordegraaf (2012, p. 7-8) gaat de vraag: “Redt mijn kind het wel?” leven bij ouders/verzorgers, zodra de overgang van kindertijd naar adolescentie bij hun kind plaats vindt. Ouders/verzorgers lijken op de hoogte gehouden te willen worden over of hun kind ‘het wel redt’. Dit sluit aan bij dat ouders/verzorgers graag op de hoogte gehouden willen worden en dat zij graag willen weten hoe het met hun dochter gaat, wanneer hun dochter daarmee instemt.

Een aantal ouders/verzorgers geven daarnaast aan zich bewust te zijn van de meerderjarigheid van hun dochter. Zij willen op de hoogte gehouden worden door Stichting Hadassa Hoeve, zolang hun dochter daar toestemming voor geeft.

Daarnaast blijkt dat de inhoud van het contact vooruit is gegaan. Er is een verschil te zien tussen de ouders/verzorgers van de vrouwen die gewoond hebben bij Stichting Hadassa Hoeve en de ouders/verzorgers waarvan hun dochter momenteel bij Stichting Hadassa Hoeve woont. Ouders/verzorgers van de vrouwen nu bij Stichting Hadassa Hoeve wonen zijn positiever dan de ouders/verzorgers waarvan hun dochter die heeft gewoond bij Stichting Hadassa Hoeve. Hieruit kan geconcludeerd worden dat Stichting Hadassa Hoeve - bewust of onbewust - verbeteringen heeft aangebracht als het gaat om de inhoud van het contact met ouders/verzorgers.

Persoonlijk-begeleiders

De meerderheid van de persoonlijk-begeleiders geeft aan dat zij onder betrokkenheid verstaan; het op de hoogte houden van ouders/verzorgers. Wel verwachten zij hierin ook initiatief van de ouders/verzorgers zelf. De persoonlijk-begeleiders noemen verschillende vormen van het nemen van initiatief. Er lijkt hier onduidelijkheid te zijn over wie het initiatief 'hoort' te nemen. Enerzijds noemen de persoonlijk-begeleiders dat het hun taak is om ouders/verzorgers op de hoogte te houden. Anderzijds verwachten zij dat ouders/verzorgers zelf initiatief nemen om op de hoogte blijven.

Uit een onderzoek binnen Trias Jeugdhulp blijkt dat de mate waarin de ouders contact opnemen en betrokken willen worden bij de leefgroep, ook lijkt af te hangen van de mate waarin de ouders/verzorgers hebben geaccepteerd dat zij een groot deel van de zorg voor hun kind uit handen hebben gegeven aan de hulpverleners (Heerspink & Verhoek, 2011, p. 3, 17-18). Hieruit kan geconcludeerd worden dat de ouders/verzorgers van de vrouwen die wonen bij Stichting Hadassa Hoeve, meer initiatief zullen gaan nemen zodra zij een groot deel van de zorg voor hun dochter uit handen durven te geven aan de hulpverleners van Stichting Hadassa Hoeve. Dit zou een verklaring kunnen zijn van dat de persoonlijk-begeleiders over het geheel nog initiatiefneming van ouders/verzorgers missen. Er zou in dat geval nog meer geïnvesteerd kunnen worden in afstemming tussen ouders/verzorgers.

Deelvraag 2

WELKE INVLOED VAN OUDERS/VERZORGERS WORDT DOOR ALLE PARTIJEN – BESCHREVEN IN DE CENTRALE VRAAGSTELLING – TOEGEKEND OP HET HULPVERLENINGSPROCES VAN DE VROUWEN DIE BIJ STICHTING HADASSA HOEVE WONEN/WOONDEN?

Vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve

Driekwart van de vrouwen zegt dat hun ouders/verzorgers invloed hebben op hun hulpverleningsproces. Bijna de helft geeft als onderbouwing dat hun ouders/verzorgers degene zijn die je echt kennen. Een aantal vrouwen noemen dat hun ouders/verzorgers helpend kunnen zijn om hun eigen problemen te begrijpen. Een andere vrouw zegt dat ze meer aanneemt van haar ouders/verzorgers dan van anderen, die haar niet zo goed als haar ouders/verzorgers kennen. Noordegraaf (2012) sluit hier bij aan: *"Het is mijn overtuiging dat een adolescent (misschien wel meer dan ooit) behoefte heeft aan emotionele verbondenheid, waarbinnen (of waardoor) er ruimte is om te exploreren."*

De meerderheid van de vrouwen noemt vooral de constructieve invloed die ouders/verzorgers kunnen hebben. Hierdoor lijkt het alsof de destructieve invloed die ouders/verzorgers ook kunnen hebben mogelijk (onbewust) niet gezien wordt. Als de behoefte aan emotionele verbondenheid niet gevoed wordt dan zal er onvoldoende ruimte kunnen zijn voor de vrouw om te

exploreren (Noordegraaf,2012).

Ouders/verzorgers van de vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve

Op een ouder/verzorger na, geven alle ouders/verzorgers aan zich bewust te zijn van de invloed die zij hebben op het hulpverleningsproces van hun dochter. Daarbij denkt de meerderheid van de ouders/verzorgers invloed te hebben op het hulpverleningsproces van hun dochter door betrokken te zijn op praktisch, psychisch en geestelijk niveau.

Net als bij de vrouwen, noemen ouders/verzorgers vooral hoe zij op een constructieve manier invloed kunnen hebben. Hieruit kan opgemaakt worden dat ouders/verzorgers zich minder bewust zijn van hoe zij ook destructieve invloed kunnen hebben op het hulpverleningsproces. Bijvoorbeeld wanneer een ouder/verzorger zich niet of onvoldoende emotioneel kan binden aan zijn/haar dochter, dan zal de ouder/verzorger niet voldoende ruimte kunnen bieden aan zijn/haar dochter zodat zij zich daarbinnen (of daardoor) kan exploreren.

Persoonlijk-begeleiders

Wat sterk naar voren komt bij de persoonlijk-begeleiders is het thema 'loyaliteit'. De persoonlijk-begeleiders geven aan dat er altijd loyaliteit aanwezig is tussen ouders/verzorgers en hun dochter. Dit betekent dat ouders/verzorgers constructieve en/of destructieve invloed hebben op hun dochter. Onderwaater (2015, p. 48-55) schrijft over de loyaliteit als triadisch begrip, gebaseerd op Nagy. Loyaliteiten kunnen met elkaar botsen, dit is onvermijdelijk en inherent aan het leven. Er moet steeds een keuze worden gemaakt tussen de loyaliteit van de een ten opzichte van de ander. Een persoonlijk-begeleider geeft daarover aan; door ouders/verzorgers meer te betrekken bij dit proces zou de destructieve invloed bewerkt kunnen worden naar een meer constructievere invloed. Op deze manier zou iemand weer een nieuw evenwicht kunnen vinden tussen oude en nieuwe loyaliteitsbanden (Onderwaater, 2015, p. 48-55).

De persoonlijk-begeleiders zijn zich bewust van zowel de constructieve als de destructieve invloed die ouders/verzorgers kunnen hebben op het hulpverleningsproces van de vrouwen.

Deelvraag 3

WAT ZIJN DE WENSEN EN VERWACHTINGEN VAN ALLE PARTIJEN – BESCHREVEN IN DE CENTRALE VRAAGSTELLING – TEN AANZIEN VAN HET CONTACT TUSSEN OUDERS/VERZORGERS EN DE PERSOONLIJK-BEGELEIDERS?

Vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve

De vrouwen geven verschillende verwachtingen aan ten aanzien van het contact tussen ouders/verzorgers en de persoonlijk-begeleiders. Bij de meerderheid van de vrouwen zijn de verwachtingen voor een klein deel uitgekomen. Hieruit kan geconcludeerd worden dat er geen duidelijkheid is over wat zij kunnen verwachten bij de start van de hulpverlening, over het contact tussen ouders/verzorgers en de persoonlijk-begeleiders.

Van de vrouwen geeft 25% aan dat ze meer verbinding willen zien tussen Stichting Hadassa Hoeve en ouders/verzorgers. Een van deze vrouwen geeft aan dat ze het gevoel heeft dat zij in twee werelden leeft omdat ze geen verbinding ervaart tussen Stichting Hadassa Hoeve en haar ouder(s)/verzorger(s). Dat deze vrouwen meer verbinding willen tussen Stichting Hadassa Hoeve en hun ouders/verzorgers is te verklaren doordat zij loyaliteitsgevoelens ontwikkelen buiten het oorspronkelijke gezin. Hier is de

loyaliteit, gebaseerd op Nagy, een aspect wat een verklaring kan geven: “Naarmate het kind ouder wordt, krijgt het meer relaties buiten het oorspronkelijke gezin, waarin verworven loyaliteit wordt opgebouwd door wederzijdse investeringen. Loyaliteiten kunnen met elkaar botsen, dit is onvermijdelijk en inherent aan het leven” (Onderwaater, 2015, p. 48-55).

Het valt op dat een van de vrouwen aangeeft dat de optie voor een gesprek meer ‘aanwezig’ mag zijn. Het lijkt hierdoor alsof deze vrouw kaders nodig heeft als het gaat om hoe vaak er gesprekken mogen en kunnen zijn tussen haar, haar ouder(s)/verzorger(s) en haar persoonlijk-begeleider. Hier wordt in de eindconclusie verder op ingegaan.

Ouders/verzorgers van de vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve

Ouders/verzorgers geven verschillende verwachtingen aan ten aanzien van het contact met de persoonlijk-begeleiders. Van de ouders/verzorgers geeft 42% aan regelmatig op de hoogte gehouden te willen worden. Het merendeel van deze 42% geeft aan dat deze verwachting voor een groot deel is uitgekomen.

Daarnaast geven ouders/verzorgers bij hun wensen aan dat ze met regelmaat op de hoogte gehouden willen worden. Dit lijkt tegenstrijdig, maar hieruit kan geconcludeerd worden dat ouders/verzorgers al wel op de hoogte houden worden maar dat dit verbeterd kan worden. Twee ouders/verzorgers geven aan afspraken rondom het contact te willen.

Persoonlijk-begeleiders

Er worden verschillende verwachtingen genoemd door de persoonlijk-begeleiders die gaan over de initiatiefneming van de ouders/verzorgers. Het team lijkt niet eenduidig te zijn in deze verwachtingen. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de persoonlijk-begeleiders misschien wenselijk gedrag verwachten van ouders/verzorgers, die ouders/verzorgers misschien niet (volledig) waar kunnen maken. Zo gaf een persoonlijk-begeleider zelf aan: “Je verwacht ergens van hun het gezonde gedrag.”

Een specifieke wens van een persoonlijk-begeleider is meer scholing/training om vaardigheden te leren als het gaat om het voeren van systeemgesprekken.

Eindconclusie

WELKE DIMENSIES VAN OUDERPARTICIPATIE SPELEN ER BINNEN HET HULPVERLENINGSPROCES VAN DE VROUWEN DIE WONEN/WOONDEN BIJ STICHTING HADASSA HOEVE, VOLGENS DE VROUWEN DIE BIJ STICHTING HADASSA HOEVE WONEN/WOONDEN, HUN OUDERS/VERZORGERS EN DE PERSOONLIJK—BEGELEIDERS?

Invloed toekennen

In het onderzoek is onder andere ingegaan op de dimensie ‘invloed toekennen’. Hierin is naar voren gekomen dat de meerderheid van alle partijen erkent dat de ouders/verzorgers en het contact wat zij hebben met Stichting Hadassa Hoeve, van invloed is op het hulpverleningsproces van de vrouwen die wonen bij Stichting Hadassa Hoeve.

Het grootste deel van de vrouwen die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve en ouders/verzorgers hebben het over de constructieve invloed die ouders/verzorgers kunnen hebben op het hulpverleningsproces. Een vraag die daarbij gesteld kan worden, is in hoeverre de vrouwen en hun ouders/verzorgers zich bewust zijn van de destructieve invloed die ouders/verzorgers kunnen hebben

op het hulpverleningsproces. Het lijkt hierdoor dat de destructieve invloed niet altijd voldoende onderwerp van gesprek is tussen de vrouwen, hun ouders/verzorgers en hun persoonlijk-begeleider.

Stichting Hadassa Hoeve erkent zowel de constructieve en destructieve invloed die ouders/verzorgers kunnen hebben op het hulpverleningsproces. Hierin is het verschil tussen de professionals en de vrouwen en hun ouders/verzorgers te zien. De persoonlijk-begeleiders kunnen een completer beeld schetsen van hoe ouders/verzorgers van invloed kunnen zijn op het hulpverleningsproces.

Eigen regie van de vrouw

De partijen sluiten ook op elkaar aan wat betreft het thema 'eigen regie nemen'. Enkele vrouwen geven aan dat zij zelf willen beslissen over de evaluatiegesprekken. Een vrouw geeft hierbij aan dat de optie voor een gesprek benoemd mag worden door de persoonlijk-begeleider, omdat zij hier zelf niet altijd aan denkt. Meerdere ouders/verzorgers geven in de enquête aan dat zij afhankelijk zijn van wat hun dochter wil. De persoonlijk-begeleiders geven aan dat zij het belangrijk vinden dat de eigen regie bij de vrouw zelf ligt. Bij de uitleg van Figuur 7 wordt hier verder op ingegaan.

Betrokkenheid

Daarnaast geeft de meerderheid van alle ouders/verzorgers aan dat zij 'op de hoogte gehouden worden' door Stichting Hadassa Hoeve, onder betrokkenheid verstaan. De meerderheid van alle persoonlijk-begeleiders geeft aan dat zij onder betrokkenheid verstaan; het 'op de hoogte houden van ouders/verzorgers' van het hulpverleningsproces van de vrouw, die zij op dat moment (persoonlijk) begeleiden. De meerderheid van de vrouwen, die wonen/woonden bij Stichting Hadassa Hoeve, geeft aan dat zij onder betrokkenheid verstaan; ouders/verzorgers op de hoogte houden door middel van regelmatige evaluatiegesprekken. Ze willen deze gesprekken voeren met hun ouders/verzorgers en hun persoonlijk-begeleider. Hierin is te zien dat deze drie partijen aansluiten op elkaar.

Naast dat de persoonlijk-begeleiders onder betrokkenheid het 'op de hoogte houden' van ouders/verzorgers verstaan, verstaat de meerderheid hier ook onder dat ouders/verzorgers zelf initiatief nemen. De meerderheid van de persoonlijk-begeleiders vindt het van belang dat ouders/verzorgers laten zien dat zij betrokken willen zijn bij het hulpverleningsproces van hun dochter. Dat Stichting Hadassa Hoeve het belangrijk vindt dat ouders/verzorgers zelf initiatief nemen, laat zien dat zij loyaal willen zijn naar de vrouwen die wonen bij Stichting Hadassa Hoeve. Zij lijken dit de vrouwen toe te wensen.

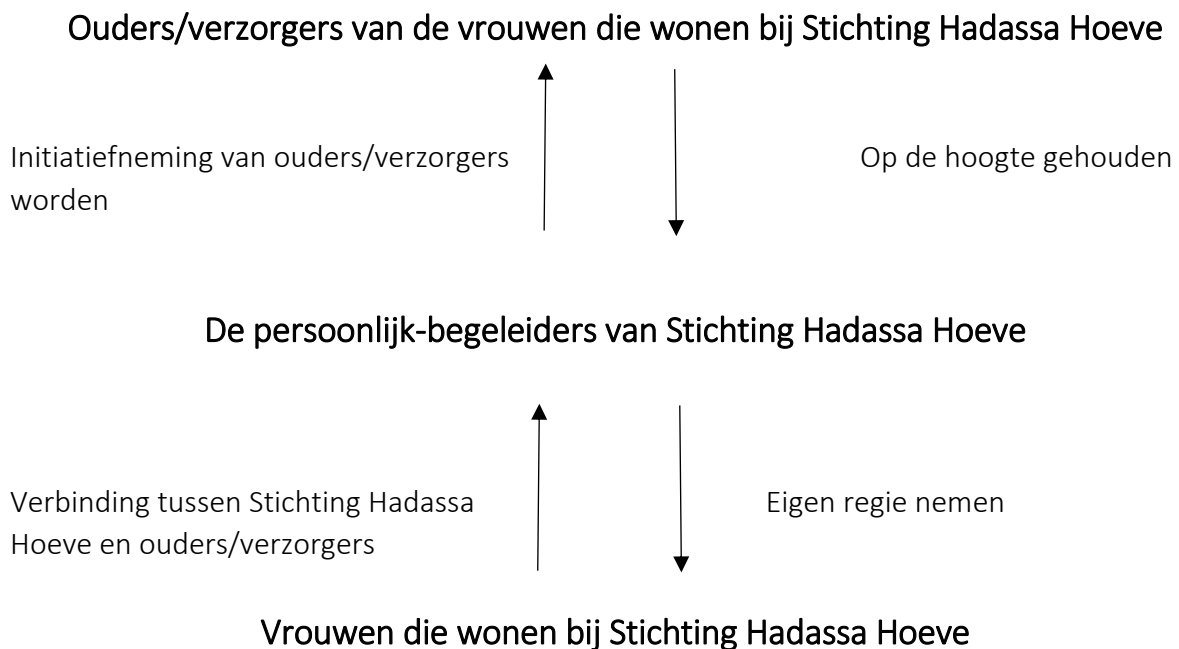
Loyaliteit

Stichting Hadassa Hoeve lijkt door hun loyaliteit naar de vrouwen die wonen bij Stichting Hadassa Hoeve moeite te hebben met ouders/verzorgers die weinig of geen initiatief lijken en/of kunnen nemen. Er is te zien dat de persoonlijk-begeleiders met hun hart werken. Dit werd ook eerder in dit onderzoek duidelijk: 'Bij Stichting Hadassa Hoeve wordt er gestreefd naar maximale beschikbaarheid voor de vrouwen en de juiste begeleiding die ze nodig hebben om te groeien. *"Zorg vanuit het hart, omdat je naaste net zo belangrijk is als jezelf. Waar geen relatie is kan geen passende zorg worden geboden!"*, aldus Stichting Hadassa Hoeve (z.d.)'. Dit is een kwaliteit van Stichting Hadassa Hoeve. Deze kwaliteit kan omslaan in een valkuil zodra er 'teveel' loyaliteit ontstaat richting de vrouwen. De moeite die ervaren worden in het contact met ouders/verzorgers kunnen groter worden, wanneer er vanuit de persoonlijk-begeleiders 'teveel' loyaliteit is richting de vrouwen. Door de moeite die de persoonlijk-begeleiders ervaren in het contact met ouders/verzorgers, kan er stagnatie ontstaan en lijkt Stichting Hadassa Hoeve zoekend te zijn in hoe zij alsnog ouders/verzorgers kunnen betrekken. Hier lijkt sprake te zijn van handelingsverlegenheid bij Stichting Hadassa Hoeve.

Daarbij stijgt de loyaliteit van kinderen altijd uit boven andere relaties, de persoonlijk-begeleiders hebben daar ook rekening mee te houden. Nagy schrijft dat door het existentiële feit dat een kind zijn leven en overleven te danken heeft aan zijn ouders, het kind loyaliteit aan hen verschuldigd is. Deze kinderloyaliteit is echter één kant van fundamenteel verbonden zijn; de andere kant is de verantwoordelijkheid van de ouders (Onderwaater, 2015, p. 48-55).

Handelingsverlegenheid

Daarnaast lijkt er ook sprake te zijn van handelingsverlegenheid bij de ouders/verzorgers. Bij ouders/verzorgers uit deze handelingsverlegenheid zich vooral in het afzijdig opstellen tijdens het hulpverleningsproces. Het afzijdig opstellen van ouders/verzorgers kan onder andere verklaard worden aan de hand van wat Bartelink (2011) over ouders/verzorgers schrijft: *“Ouders en kinderen kunnen pas werkelijk meebeslissen als ze beschikken over de kennis die nodig is voor een goed besluit. Over het algemeen hebben ze minder kennis over effectieve hulp dan hulpverleners. Soms zijn ze moedeloos doordat hun problemen al lang bestaan. En als eerdere hulp niet echt heeft geholpen, zijn ze misschien het zicht op mogelijke oplossingen kwijtgeraakt.”* Het kan zijn dat ouders/verzorgers zich afhankelijk opstellen tegenover de hulpverlening. Ze laten de hulpverlening over aan de professionals, wat zich kan uiten in afzijdig opstellen van ouders/verzorgers. Daarnaast kan een verklaring zijn dat het voor ouders/verzorgers niet duidelijk is welke rol zij in kunnen en mogen nemen binnen het hulpverleningsproces. Wanneer het niet duidelijk voor hen is wat ze moeten doen kan dit leiden tot het afzijdig opstellen van ouders/verzorgers.

Figuur 7. Verwachtingen van alle partijen

Uitleg Figuur 7

In Figuur 7 zijn opvallende verwachtingen te zien die genoemd zijn door de meerderheid van de verschillende partijen. Elke pijl staat voor een verwachting. Beginnend bij de partij 'vrouwen'; daar is te zien dat deze partij wenst dat er meer verbinding komt tussen Stichting Hadassa Hoeve en hun ouders/verzorgers. Rechts daarvan is te zien hoe Stichting Hadassa Hoeve zich focust op dat de vrouwen (meer) regie nemen en hun autonomie ontwikkelen.

In het figuur is te zien dat de persoonlijk-begeleiders initiatief van de ouders/verzorgers verwachten. Daar tegenover staat dat de ouders/verzorgers verwachten dat zij op de hoogte gehouden worden. Doordat ouders/verzorgers voornamelijk verwachten op de hoogte gehouden te worden, staan ouders/verzorgers wat dit betreft meer op 'ontvangen' terwijl Stichting Hadassa Hoeve van hen verwacht dat zij zullen 'geven' in de vorm van het nemen van initiatief binnen het hulpverleningsproces.

Stichting Hadassa Hoeve als verbindende factor

Zoals in Figuur 7 te zien is, staat Stichting Hadassa Hoeve in het midden. De onderzoekers zien Stichting Hadassa Hoeve als de verbindende factor tussen de vrouwen die bij Stichting Hadassa Hoeve wonen en hun ouders/verzorgers. Stichting Hadassa Hoeve heeft een uitnodigende houding tegenover de vrouwen en hun ouders/verzorgers. Dit is te zien aan dat de persoonlijk-begeleiders de vrouwen uitnodigen om eigen regie te nemen wat betreft het gesprek aangaan met hun ouders/verzorgers. Daarnaast nodigen zij ouders/verzorgers uit om initiatief te nemen om betrokken te zijn bij het hulpverleningsproces van hun dochter.

Figuurlijke kloof

Deze uitnodigingen lijken niet duidelijk te zijn voor de vrouwen en hun ouders/verzorgers. Er lijkt een figuurlijke kloof te zijn tussen Stichting Hadassa Hoeve en de vrouwen en tussen Stichting Hadassa Hoeve en de ouders/verzorgers. Deze kloof laat zien dat de verschillende partijen niet op de hoogte zijn van elkaars (verschillende) verwachtingen. De vrouwen en hun ouders/verzorgers zeggen behoefte te hebben aan kaders waarbinnen het contact kan plaatsvinden. Stichting Hadassa Hoeve lijkt niet duidelijk te zijn over deze kaders. Deze uitnodigende houding van Stichting Hadassa Hoeve kan daardoor als vrijblijvend overkomen. Vrouwen en hun ouders/verzorgers worden vrij gelaten in wat zij willen als het gaat om contact, dit lijken zij te ervaren als onduidelijk.

Aanbevelingen 07

Deze aanbevelingen zijn opgesteld met de verwachting dat de uitvoering hiervan mogelijk is binnen Stichting Hadassa Hoeve. De onderzoekers zijn zich bewust van de specifieke en soms complexe doelgroep binnen Stichting Hadassa Hoeve en begrijpen dat de ene aanbeveling makkelijker toe te passen is dan de andere aanbeveling. De onderzoekers zijn ervan overtuigd dat Stichting Hadassa Hoeve gebaat is bij deze aanbevelingen om de ouderparticipatie verder te bevorderen.

Het onderzoeksverslag

Het voorstel is dat elk personeelslid het onderzoeksverslag door gaat lezen. Elk personeelslid kan voor zichzelf punten opschrijven die hij/zij opvallend vindt. Vervolgens kunnen ze deze punten – eventueel gekaderd in bepaalde thema's - bespreken in een vergadering.

De onderzoekers vinden het van belang dat ouderparticipatie (meer) onderwerp van gesprek wordt omdat duidelijk is geworden dat er verschillende visies binnen het team zijn. Met meer afstemming denken de onderzoekers dat er meer continuïteit zal kunnen ontstaan.

Ouderparticipatie onderwerp van gesprek:

- *De optie mag 'aanweziger' zijn*

Het is van belang dat de vrouw haar eigen regie behoudt. In het onderzoek is naar voren gekomen dat de meerderheid van de vrouwen zelf wil beslissen over het contact tussen haar ouders/verzorgers en haar persoonlijk-begeleider. Er komt ook naar voren dat een aantal vrouwen gewezen willen worden op de optie om haar ouders/verzorgers te betrekken bij het hulpverleningsproces. Op deze manier behoudt de vrouw haar eigen regie maar wordt ze daarin wel begeleidt. Het is belangrijk om duidelijk te zijn naar ouders/verzorgers toe wanneer een vrouw er voor kiest om geen contact te willen met haar ouders/verzorgers. In het onderzoek is naar voren gekomen dat ouders/verzorgers graag willen weten waar ze aan toe zijn als het gaat om het contact met hun dochter en Stichting Hadassa Hoeve.

- *Wanneer een evaluatiegesprek*

De onderzoekers bevelen Stichting Hadassa Hoeve aan om afspraken te maken als het gaat om de hoeveelheid van het contact tussen persoonlijk-begeleiders en ouders/verzorgers. In het onderzoek is naar voren gekomen dat er onduidelijkheid heerst onder de vrouwen en hun ouders/verzorgers over wanneer er contact is. Dit gaat vooral over evaluatiegesprekken en over het op de hoogte houden van ouders/verzorgers. De onderzoekers denken dat het belangrijk is om de evaluatiegesprekken structureel terug te laten komen, zodat het niet afhangt van bijvoorbeeld een nieuwe fase. Wanneer de evaluatiemomenten afhangen van de fase waarin de vrouw zich in bevindt, vindt er een evaluatie plaats op het moment dat er sprake is van vooruitgang in het hulpverleningsproces. Op deze manier is alleen duidelijk dat er een evaluatie is bij een nieuwe fase maar is er niet duidelijk wanneer het evaluatiegesprek precies plaatsvindt. Door deze afspraken te maken kan er duidelijkheid ontstaan bij alle partijen.

- *Intakegesprek*

Uit de interviews met de persoonlijk-begeleiders is gebleken dat er verschillende verwachtingen zijn vanuit de persoonlijk-begeleiders naar ouders/verzorgers toe. De onderzoekers raden het team van Stichting Hadassa Hoeve aan om een eenduidige visie te creëren over hoe zij ouders/verzorgers willen benaderen. Door hier over na te denken kan er een eenduidige visie ontstaan. Deze visie kan vervolgens in de intake duidelijk neergezet worden zodat ouders/verzorgers weten wat er van hen verwacht wordt. Het is ook van belang om de verwachtingen van de vrouw en haar ouder(s)/verzorger(s) helder te krijgen tijdens de intake zodat Stichting Hadassa Hoeve duidelijk kan maken welke verwachtingen wel en/of niet gerealiseerd kunnen worden en waarom. Vervolgens is het van belang dat dit onderwerp van gesprek blijft tussen de persoonlijk-begeleider, de vrouw en haar ouder(s)/verzorger(s). Op deze manier kan handelingsverlegenheid voorkomen worden en is het duidelijk welke partij, op welk moment het initiatief zal nemen.

- *Invloed van ouders/verzorgers onderwerp van gesprek*

In de eindconclusie is te lezen dat de vrouwen en hun ouders/verzorgers het vooral hebben over de constructieve invloed die ouders/verzorgers kunnen hebben. De persoonlijk-begeleiders hebben het over zowel constructieve als destructieve invloed. Hierbij willen de onderzoekers Stichting Hadassa Hoeve aanbevelen om de invloed van ouders/verzorgers meer onderwerp van gesprek te laten zijn. Op deze manier worden de vrouwen zich meer bewust van welke invloed hun ouders/verzorgers kunnen hebben. Dit kan inzicht geven in eventuele destructieve patronen waar vervolgens aan gewerkt kan worden.

- *Meer verbinding tussen ouders/verzorgers en Stichting Hadassa Hoeve*

Een vrouw gaf in de enquête aan dat ze graag zou willen dat haar ouder(s)/verzorger(s) en Stichting Hadassa Hoeve elkaar beter leren kennen. Zij stelde voor om bijvoorbeeld een barbecue te organiseren voor het team van Stichting Hadassa Hoeve, de vrouwen en hun ouders/verzorgers om elkaar beter te leren kennen. Door informele ontmoetingen kunnen ouders/verzorgers en Stichting Hadassa elkaar beter leren kennen en kunnen eventuele spanningsgebieden doorbroken worden.

- *Groepsgesprek met ouders/verzorgers*

Naar aanleiding van dit onderzoek willen de onderzoekers Stichting Hadassa Hoeve aanbevelen om een verdiepend gesprek aan te gaan met de ouders/verzorgers van de vrouwen die momenteel bij Stichting Hadassa Hoeve verblijven. In dit gesprek kan bijvoorbeeld nagedacht worden over de thema's; 'betrokkenheid' en 'communicatie'.

Protocol(len) opstellen

De onderzoekers adviseren om naar aanleiding van bovenstaande punten een protocol of meerdere protocollen op te stellen. Hier kunnen deze aanbevelingen in worden verwerkt wanneer het team van Stichting Hadassa Hoeve een visie over deze aanbevelingen heeft gevormd. Een protocol is helpend om de afspraken helder te houden, eenduidigheid in het team te bewaren en daarmee continuïteit naar ouders/verzorgers en de vrouwen uit te stralen.

Tevredenheidsonderzoek

Naar aanleiding van dit onderzoek willen de onderzoekers Stichting Hadassa aanbevelen om een jaarlijks tevredenheidsonderzoek te houden onder ouders/verzorgers. Op deze manier krijgen de ouders/verzorgers de mogelijkheid om anoniem hun mening te geven. Door dit jaarlijks te doen is het

duidelijk voor ouders/verzorgers wanneer er een moment vast staat om hun mening te geven.
Daarnaast kan Stichting Hadassa Hoeve op deze manier blijven werken aan haar kwaliteiten.

Discussie 08

Na het schrijven van de conclusie zijn er onderwerpen overgebleven die in dit hoofdstuk ter discussie gesteld zullen worden. Wat de onderzoekers ter discussie willen stellen is: hoe er samengewerkt kan worden met ouders/verzorgers die zelf psychische stoornissen hebben/waar de ouder-kind relatie verstoord blijkt te zijn. Hoe kan een hulpverlener er voor zorgen dat de samenwerking met ouders/verzorgers ten goede komt aan het hulpverleningsproces van de cliënt.

Aan het begin van het onderzoek werd duidelijk dat Stichting Hadassa Hoeve zoekende is in naar hoe zij om kunnen gaan met ouders/verzorgers die zelf psychische stoornissen blijken te hebben/waar de ouder-kind relatie verstoord blijkt te zijn. Bij Stichting Hadassa Hoeve zijn gevallen bekend waarbij de vrouw 'slecht' contact had met ouder(s)/verzorger(s). Hierbij is de vraag of het op dat moment helpend is voor de vrouw als haar ouder(s)/verzorger(s) betrokken worden bij haar hulpverleningsproces.

Praktijkexperts benadrukken dat de ontwikkeling van de cliënt gebaat moet zijn bij het contact met ouders (Richtlijnen Jeugdhulp, z.d.). Soms blijkt er echter sprake te zijn van verslaving, agressie en/of verwaarlozing. Dit heeft uiteraard invloed op de kinderen (Boer & Assouik, 2015, p. 1). Zo blijkt dat vrouwen minder seksueel contact zoeken, wanneer zij ouderlijke steun ervaren. Een goede band met de ouder(s)/verzorger(s) verkleint het risico op het meemaken van ongewenst seksueel gedrag. Dit kan mogelijk verklaard worden doordat vrouwen die een goede band hebben met hun ouders/verzorgers gezonde relaties ontwikkelen, beslissingen leren nemen en assertiever zijn in de communicatie. Bovendien is in een dergelijke situatie de overdracht van normen en waarden groter. Een gebrek aan ouderlijke steun wordt daarentegen mogelijk gecompenseerd door emotioneel intieme relaties (Engels & Nijhof, 2015, p. 34).

In bovenstaande wordt duidelijk dat wanneer een kind ouderlijke steun ervaart, er minder risico is op probleemgedrag. Wanneer ouders/verzorgers psychische stoornissen hebben en/of als de ouder-kind relatie verstoord is, is het voor hen waarschijnlijk lastiger om deze ouderlijke steun op een voor het kind passende wijze te bieden. Soms met zulke grote gevolgen, dat het kind niet meer thuis kan wonen en in de hulpverlening terecht komt. Uit het onderzoek is gebleken dat verschillende vrouwen aangeven bewust (tijdelijk) geen contact te willen met hun ouders/verzorgers. Uit het volgende blijkt dat er wel altijd sprake is van een existentiële loyaliteit tussen ouders en hun kind:

Ouders en kinderen zijn verbonden door existentiële loyaliteit die gebaseerd is op het feit dat een kind zijn leven heeft gekregen van zijn ouders. Deze existentiële loyaliteit kan worden versterkt door alles wat de ouders in de loop van de ontwikkeling voor het kind doen en eveneens door wat het kind voor zijn ouders doet. Door het existentiële feit dat een kind zijn leven en overleven te danken heeft aan zijn ouders, is het kind loyaliteit aan hen verschuldigd. Deze kinderloyaliteit is echter één kant van fundamenteel verbonden zijn; de andere kant is de verantwoordelijkheid van de ouders (Onderwaater, 2015, p. 48-55).

Dit meegenomen zijn de onderzoekers ervan overtuigd dat het betrekken van ouders/verzorgers bij het hulpverleningsproces altijd een rol zal spelen vanwege de loyaliteit tussen ouders en hun kind. Daarmee willen de onderzoekers niet zeggen dat ouders/verzorgers altijd van begin tot eind tijdens het hulpverleningsproces betrokken moeten worden. Zij zijn ervan overtuigd dat er tijd nodig is om te helen en ook dat niet elke band tussen ouder en kind herstelt kan worden. Wel vinden zij het desondanks van belang dat de band tussen ouders/verzorgers en de cliënt een punt van aandacht blijft binnen het hulpverleningsproces vanwege de existentiële loyaliteitsband. Dit is wel afhankelijk van de leeftijd van de cliënt, vanaf hun 16de levensjaar mogen zij zelf beslissingen hierover nemen. Gezien de tijdelijke aard van de hulpverlening, vinden de onderzoekers het van belang dat ouders/verzorgers die een psychische stoornis hebben/waar de ouder-kind relatie verstoord is (en daarmee niet op passende wijze betrokken kunnen zijn bij het hulpverleningsproces van hun kind) zij nog wel betrokken worden bij het hulpverleningsproces. De mate hiervan kan aangepast worden aan de mogelijkheden van ouders/verzorgers.

Hetgeen wat helpend hierin kan zijn voor de hulpverlener, is het volgende:

- Zie ouders als partners in de hulpverlening. Realiseer je dat ouders en jeugdige met elkaar verbonden zijn en blijven. Het verblijf is slechts tijdelijk.
- Stem de hulp af op de behoeften, coping strategieën en de formele en informele hulpbronnen van de ouders en houd rekening met de mogelijkheden en beperkingen van de ouders.
- Verplaats je in de positie van de ouders en gezinsleden. Accepteer en respecteer de sfeer en de cultuur van een gezin en veroordeel deze niet.
- Praat mét ouders: luister met oprechte belangstelling, neem hun inbreng serieus en ondersteun hen bij het zoeken naar eigen oplossingen.
- Richt je op de sterke kanten en krachten van de ouders (Richtlijnen Jeugdhulp, z.d.).

Literatuurlijst 09

- Baarda, B., Bakker, E., Fischer, T., Goede, M. de, Hulst, M. van der, Julsing, M. & Vianen, R. van. (2014). *Basisboek Methoden en Technieken: Kwantitatief praktijkgericht onderzoek op wetenschappelijke basis* (Vijfde druk). Groningen/Houten: Noordhoff.
- Baeten, M., Kyndt, E., Sierens, E., & Struyven, K. (2010). *Groot Worden: De ontwikkeling van baby tot adolescent handboek voor (toekomstige) leerkrachten, opvoeders en verzorgers* (2e druk). Houten: Bohn Stafle Loghum.
- Bartelink, C. (2011, 17 juni). *Ouders en kinderen betrekken bij beslissingen over hulp: De hulpverlener als brug tussen kennis en cliënt*. Geraadpleegd op 8 mei 2017, van <http://www.jeugdkennis.nl/jgk/Artikelen-Jeugdkennis/Ouders-en-kinderen-betrekken-bij-beslissingen-over-hulp>
- Beute, M. (2012, 24 september). *Jaarverslag Stichting Hadassa Hoeve 2011*. Gedownload op 17 januari 2016, van <http://hadassazorgt.nl/wp-content/uploads/2016/04/jaarverslag-2011-Hadassa-Hoeve.pdf>
- Beute, M. (2014, 6 oktober). *Jaarverslag Stichting Hadassa Hoeve 2013*. Gedownload op 17 januari 2016, van <http://hadassazorgt.nl/wp-content/uploads/2015/12/Jaarverslag-Hadassa-Hoeve-2013.pdf>
- Beute, M. (2015, 3 juni). *Jaarverslag Stichting Hadassa Hoeve 2014*. Gedownload op 17 januari 2016, van <http://hadassazorgt.nl/wp-content/uploads/2015/12/Jaarverslag-Hadassa-Hoeve-2014.pdf>
- Beute, M. (2016, 16 april). *Jaarverslag Stichting Hadassa Hoeve 2015*. Gedownload op 17 januari 2016, van <http://hadassazorgt.nl/wp-content/uploads/2017/01/Hadassa-Hoeve-2015-jaarverslag.pdf>
- Bijdrage. (2017). In *Encyclo.nl*. Geraadpleegd op 26 januari 2017, van <http://www.encyclo.nl/begrip/bijdrage>
- Boer, P. den, & Assouik, L. (2015, 30 september). *Samenwerking: interview over KOPP-kinderen*. Gedownload op 2 mei 2017, van <https://www.kinderbescherming.nl/documenten/publicaties/2015/09/30/dubbelinterview-de-raad-en-ggz>
- Bodden, D., & Kuijpers, R. (2015). Angst en angststoornissen bij meisjes. In R. Engels & K. Nijhof (Red.), *Meisjes in zorg: Signalering, preventie en behandeling* (pp. 282-283). Amsterdam: SWP.

- Buitelaar, J., Creemers, D., Stikkelbroek, Y., & Wijnhoven, L. (2015). Depressie en suïcide. In R. Engels & K. Nijhof (Red.), *Meisjes in zorg: Signalering, preventie en behandeling* (pp. 242-252). Amsterdam: SWP.
- Contact. (2017). In *Woordenboeken.nu*. Geraadpleegd op 17 januari 2017, van <https://www.woordenboeken.nu/betekenis/nl/contact>
- Didden, R., Duijvenbode, N. van, Hoek, A-M. van der, Nagel, J. van der, & Poelen, E. (2015). Middelengebruik door meisjes. In R. Engels & K. Nijhof (Red.), *Meisjes in zorg: Signalering, preventie en behandeling* (pp. 209-215). Amsterdam: SWP.
- Dijke, A. van, & Terpstra, L. (2015). Loverboyslachtoffer en hulpverlening. In R. Engels & K. Nijhof (Red.), *Meisjes in zorg: Signalering, preventie en behandeling* (pp. 409-411). Amsterdam: SWP.
- Dimence. (z.d.). *Naastbetrokkenen*. Geraadpleegd op 15 februari 2017, van <https://www.dimence.nl/naastbetrokkenen>
- Dimensie. (2017). In *van Dale*. Geraadpleegd op 26 januari 2017, van <http://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/betekenis/nederlands/dimensie>
- Doornbos, L. (2016). *Kwaliteitszorg* (Stageverslag). Maatschappelijk Werk en Dienstverlening, Hogeschool Viaa, Zwolle.
- Egberts, C. (2012). *Driehoekskunde*. Utrecht: Agiel.
- Eleos. (z.d.). *Familie*. Geraadpleegd op 15 februari 2017, van http://www.eleos.nl/Client_en_familie/Familie
- Engels, R., & Nijhof, K. (2015). *Meisjes in zorg: Signalering, preventie en behandeling*. Amsterdam: SWP.
- Ensink, J., & Lindauer, R. (2015). Psychotrauma bij meisjes. In R. Engels & K. Nijhof (Red.), *Meisjes in zorg: Signalering, preventie en behandeling* (pp. 303-307). Amsterdam: SWP.
- Ervaren. (2017). In *van Dale*. Geraadpleegd op 17 januari 2017, van <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=ervaren&lang=nn>
- Heerspink, M., & Verhoek, K. (2011). Ouderparticipatie Basisteam ASS (Afstudeeropdracht). Sociaal Pedagogische Hulpverlening, Chr. Hogeschool Windesheim, Zwolle.
- Intakegesprek. (z.d.). In *Encyclo.nl*. Geraadpleegd op 17 januari 2017 van <http://www.encyclo.nl/begrip/intakegesprek>
- Invloed. (2016). In *Woorden.org*. Geraadpleegd op 17 januari 2017, van <http://www.woorden.org/woord/invloed>

- Kiewiet-Kester, J. (2014). *Van werkdocument tot eindverslag: Praktijkgericht onderzoek doen en beschrijven*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- Kroneman, L., & Molen, E. van der. (2015). Het ontstaan van probleemgedrag bij meisjes. In R. Engels & K. Nijhof (Red.), *Meisjes in zorg: Signalering, preventie en behandeling* (pp. 76-77). Amsterdam: SWP.
- Kwaliteitszorg. (z.d.). *Inleiding kwaliteitszorg*. Geraadpleegd op 17 januari 2017, van https://www.ou.nl/Docs/Opener/MW/Kwaliteitszorg/leereenheid_1.pdf
- Manders, B. (2015). Tienermoeders. In R. Engels & K. Nijhof (Red.), *Meisjes in zorg: Signalering, preventie en behandeling* (pp. 372-373). Amsterdam: SWP.
- Menselijk Lichaam. (2017). *Verwachtingen*. Geraadpleegd op 17 januari 2017, van <http://www.menselijk-lichaam.com/psychologie/verwachtingen/>
- Menting, A., & Orobio de Castro, B. (2015). Agressie van meisjes. In R. Engels & K. Nijhof (Red.), *Meisjes in zorg: Signalering, preventie en behandeling* (pp. 188-189). Amsterdam: SWP.
- Nijhof, K. (2015). Prevalentie van meisjes in zorg. In R. Engels & K. Nijhof (Red.), *Meisjes in zorg: Signalering, preventie en behandeling* (pp. 57-58). Amsterdam: SWP.
- Noordegraaf, M. (2012, 1 januari). Lectorale rede: Gezin in Gesprek. Systeemgericht werken met jongeren en hun gezinnen. *Pedagogiek, Volume 32, Nummer 1*, 3-12. Gedownload op 10 januari 2016, van <http://docserver.ingentaconnect.com/deliver/connect/aup/15677109/v32n1/s1.pdf?expires=1484998120&id=89724089&titleid=75009162&accname=Guest+User&checksum=FF6ED8B571FC8A25926C0341A4F0187D>
- Noordenbos, G. (2015). Eetstoornissen bij meisjes. In R. Engels & K. Nijhof (Red.), *Meisjes in zorg: Signalering, preventie en behandeling* (pp. 343, 356-357). Amsterdam: SWP.
- Onderwaater, A. (2015). *De onverbreekelijke band: Inleiding & ontwikkelingen in de contextuele therapie van Nagy* (9e gewijzigde druk). Amsterdam: Pearson.
- Participeren. (2017). In *Encyclo.nl*. Geraadpleegd op 26 januari 2017, van <http://www.encyclo.nl/begrip/participeren>
- Positief. (z.d.). In *Encyclo.nl*. Geraadpleegd op 17 januari 2017, van <http://www.encyclo.nl/begrip/positief>
- Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming. (z.d.). *Ouderlijke verantwoordelijkheid*. Geraadpleegd op 3 mei 2017, van <http://richtlijnenjeugdhulp.nl/residentiele-jeugdhulp/samenwerken-met-ouders/ouderlijke-verantwoordelijkheid/>

Sentse, M. (2010, 1 maart). *Probleemgedrag bij jongeren: Een beetje karakter, vleugje vrienden en een scheut ouders*. Geraadpleegd op 17 januari 2016, van <https://www.nemokennislink.nl/publicaties/probleemgedrag-bij-jongeren>

Stichting Hadassa Hoeve. (z.d.). Geraadpleegd op 19 januari 2017, van <http://www.hadassahoeve.nl/>

Stoel, G. (2013). De inzet van het sociale netwerk in de Utrechtse jeugdzorg: Hoe hulpverleners het sociale netwerk van cliënten betrekken en welke drempels ze hierbij ervaren (Masterthesis). Pedagogische Wetenschappen, Master Pedagogische Wetenschappen, Universiteit Utrecht, Utrecht.

Verhoeven, N. (2011). *Wat is onderzoek?: Praktijkboek voor methoden en technieken* (2e herziene druk). Assen: Boom Lemma.

Wensen. (z.d.). In *Muiswerk Online Woordenboek*. Geraadpleegd op 17 januari 2017, van <http://www.muiswerk.nl/mowb/?word=wensen>

Bijlagen 10

Bijlage 1 – Introductiebrief (1/2) - vrouwen

Hallo,

Wij (Sari, Carlijn, Michelle en Leonie) zijn vier studenten van Hogeschool Viaa en doen onderzoek bij Stichting Hadassa Hoeve. Namens Menno Beute hebben wij toestemming om via deze weg contact met jou op te nemen. Wij benaderen jou omdat jij momenteel of voorheen

Het onderzoek heeft als doel om inzicht te krijgen in hoe jullie, (eventueel) jullie ouder(s)/verzorger(s) en de begeleiders van Stichting Hadassa Hoeve het onderlinge contact ervaren. Zodat Stichting Hadassa Hoeve vervolgens kan nadenken over wat goed gaat en wat in de toekomst beter kan. Binnenkort ontvangen jullie een e-mail met daarin een enquête. Om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen, sturen we ook een enquête - met toestemming van Menno Beute en indien dit mogelijk is - naar jullie ouder(s)/verzorger(s). De begeleiders van Stichting Hadassa Hoeve zullen worden geïnterviewd.

Alle contactgegevens worden alleen gebruikt voor het toesturen van de enquêtes. Deze enquêtes kunnen geheel anoniem ingevuld worden.

Mocht je vragen hebben met betrekking tot dit onderzoek, dan kan je gerust mailen naar Leonie: l.karssen@viaa.nl of Menno Beute: info@hadassahoeve.nl

Met vriendelijke groet,

Sari Braakman, Carlijn Bruintjes, Michelle Hofstee en Leonie Doornbos-Karssen

Bijlage 2 - Introductiebrief (2/2) - vrouwen

Beste mevrouw,

Wij (Carlijn, Leonie, Michelle en Sari) doen een onafhankelijk onderzoek namens Stichting Hadassa Hoeve naar het contact tussen ouder(s)/verzorger(s), persoonlijk-begeleiders en de vrouwen die op Stichting Hadassa Hoeve wonen of gewoond hebben. Voor Stichting Hadassa Hoeve is het belangrijk om te weten hoe het onderlinge contact wordt ervaren door alle partijen. Wat zou u anders willen zien, wat vindt u al goed gaan, waar bent u wel/niet tevreden over, enz.? Dit kan Stichting Hadassa Hoeve helpen om eventuele verbeteringen aan te brengen in het bestaande contact tussen alle partijen.

Het invullen van de enquête zal +/- 10 minuten van uw tijd vragen. Uw reacties worden anoniem verwerkt. U kunt nadat u de enquête heeft ingevuld en afgesloten, uw antwoorden niet herzien. De enquête zal worden afgesloten op 20 maart 2017 om 23:59 uur. Tot dan heeft u de tijd om de enquête in te vullen.

Omdat wij uw deelname zeer op prijs stellen zal er onder alle deelnemers een bol.com-cadeaubon ter waarde van €40,- verloten. Deze waardebon zal verloot worden na 20 maart 2017. U zal via de e-mail op de hoogte worden gesteld of u gewonnen heeft.

Hierbij de enquête :

Mocht u nog vragen hebben, mail gerust naar: L.karssen@viaa.nl

Hartelijk dank voor uw deelname, we zien uit naar uw reactie.

Met vriendelijke groet,

Carlijn Bruintjes, Leonie Doornbos-Karssen, Michelle Hofstee en Sari Braakman
Hogeschool Viaa, te Zwolle

Bijlage 3 - Introductiebrief - ouder(s)/verzorger(s)

Beste meneer/mevrouw,

Wij (Carlijn, Leonie, Michelle en Sari) doen een onafhankelijk onderzoek namens Stichting Hadassa Hoeve naar het contact tussen ouder(s)/verzorger(s), persoonlijk-begeleiders en de vrouwen die op Stichting Hadassa Hoeve wonen of gewoond hebben. Voor Stichting Hadassa Hoeve is het belangrijk om te weten hoe het onderlinge contact wordt ervaren door alle partijen. Wat zou u anders willen zien, wat vindt u al goed gaan, waar bent u wel/niet tevreden over, enz.? Dit kan Stichting Hadassa Hoeve helpen om eventuele verbeteringen aan te brengen in het bestaande contact tussen alle partijen.

Het invullen van de enquête zal +/- 10 minuten van uw tijd vragen. Uw reacties worden anoniem verwerkt. U kunt nadat u de enquête heeft ingevuld en afgesloten, uw antwoorden niet herzien. De enquête zal worden afgesloten op 20 maart 2017 om 23:59 uur. Tot dan heeft u de tijd om de enquête in te vullen.

Omdat wij uw deelname zeer op prijs stellen zal er onder alle deelnemers een bol.com-cadeaubon ter waarde van €40,- verloten. Deze waardebon zal verloot worden na 20 maart 2017. U zal via de e-mail op de hoogte worden gesteld of u gewonnen heeft.

We willen u vragen om de enquête apart van uw eventuele partner in te vullen.

Hierbij de enquête voor mevrouw :

Hierbij de enquête voor meneer :

Mocht u nog vragen hebben, mail gerust naar: L.karssen@viaa.nl

Hartelijk dank voor uw deelname, we zien uit naar uw reactie.

Met vriendelijke groet,

Carlijn Bruintjes, Leonie Doornbos-Karssen, Michelle Hofstee en Sari Braakman
Hogeschool Viaa, te Zwolle

Bijlage 4 - Enquête: ouderparticipatie binnen Stichting Hadassa Hoeve vrouwen

Het invullen van de enquête zal +/- 10 minuten van uw tijd vragen. Uw reacties worden anoniem verwerkt. U kunt nadat u de enquête heeft ingevuld, uw antwoorden niet herzien.

Hartelijk dank voor uw deelname, we zien uit naar uw reactie.

DEEL 1

In dit eerste deel zal er algemene informatie van u worden gevraagd. Dit deel betreft drie vragen.

- 1. Wat is uw geboortedatum?**
dd-mm-jjjj
- 2. Wat is uw burgerlijke staat?**
 - ☐ Alleenstaand
 - ☐ Gehuwd
 - ☐ Ongehuwd
 - ☐ Weduwe/weduwnaar
 - ☐ Gescheiden
- 3. Heeft u een geloofsovertuiging?**
 - ☐ Christelijk
 - ☐ Islam
 - ☐ Jodendom
 - ☐ Anders, namelijk...
 - ☐ Geen

DEEL 2

In dit tweede deel zal er gevraagd worden naar algemene informatie rondom uw verblijf bij Stichting Hadassa Hoeve. Ook zal er gevraagd worden naar uw verwachtingen en wensen met betrekking tot het contact tussen u, uw ouder(s)/verzorger(s) en Stichting Hadassa Hoeve. Dit deel betreft zes vragen.

- 4. Vanaf wanneer woont/woonde u bij Stichting Hadassa Hoeve?**
dd-mm-jjjj
- 5. Tot wanneer woonde u bij Stichting Hadassa Hoeve? Vul de datum van vandaag in, wanneer u momenteel bij Stichting Hadassa Hoeve woont.**
dd-mm-jjjj
- 6. Wilt u in een paar zinnen omschrijven wat uw verwachtingen waren van het contact tussen u, uw ouder(s)/verzorger(s) en uw persoonlijk-begeleider bij de start van uw hulpverleningsproces bij Stichting Hadassa Hoeve?**
.....
- 7. Zijn de verwachtingen die u had, toen u bij Stichting Hadassa Hoeve ging wonen, uitgekomen?**
 - ☐ Ik had geen verwachtingen
 - ☐ Nee, helemaal niet
 - ☐ Ja, voor een klein deel

- ☐ Ja, voor een groot deel
- ☐ Ja, helemaal wel

8. Hoe vaak is er een gesprek geweest tussen u, uw ouder(s)/verzorger(s) en uw persoonlijk-begeleider?

- ☐ 0 keer
- ☐ 1 – 5 keer
- ☐ 5 – 10 keer
- ☐ 10 – 15 keer
- ☐ 15 – 20 keer
- ☐ 20 keer of vaker

9. Wat vindt u van de hoeveelheid van dit contact?

- ☐ Onvoldoende
- ☐ Voldoende
- ☐ Ruim Voldoende
- ☐ Goed

10. Hoe zou u willen dat uw ouder(s)/verzorger(s) betrokken zijn bij uw hulpverleningsproces tijdens uw verblijf bij Stichting Hadassa Hoeve?

.....

DEEL 3

Dit derde en tevens laatste deel, zal met name gaan over uw persoonlijke mening en ervaringen rondom het contact tussen uw ouder(s)/verzorger(s) en Stichting Hadassa Hoeve. Dit deel betreft zes vragen.

11. Denkt u dat het contact tussen uw ouder(s)/verzorger(s) en Stichting Hadassa Hoeve van invloed kan/kon zijn op uw hulpverleningsproces?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

12. Denkt u dat uw ouder(s)/verzorger(s) zelf van invloed kan/kunnen zijn op uw hulpverleningsproces?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

13. Zo ja, hoe denkt u dat uw ouder(s)/verzorger(s) uw hulpverleningsproces beïnvloedt/beïnvloeden?

.....

Zo nee, wat geeft u als reden?

.....

14. Kunt u iets noemen wat volgens u verbeterd kan worden, als het gaat om het contact tussen u, uw ouder(s)/verzorger(s) en uw begeleider?

.....

15. Kunt u iets noemen wat u goed vindt/vond gaan, als het gaat om het contact tussen u, uw ouder(s)/verzorger(s) en uw begeleider?

.....

16. Heeft u nog opmerkingen naar aanleiding van voorgaande vragen?

.....

Dit is het einde van de enquête. We willen u hartelijk bedanken voor uw deelname aan dit onderzoek. Zodra het onderzoek is afgerond zult u op de hoogte worden gesteld van de resultaten.

Mocht u de bol.com-cadeaubon t.w.v. €40,- hebben gewonnen, dan zal u via de e-mail op de hoogte worden gesteld.

Met vriendelijke groet,

Carlijn Bruintjes, Leonie Doornbos-Karssen, Michelle Hofstee en Sari Braakman
Hogeschool Viaa, te Zwolle

Bijlage 5 - Enquête: ouderparticipatie binnen Stichting Hadassa Hoeve
ouder(s)/verzorger(s)

Het invullen van de enquête zal +/- 10 minuten van uw tijd vragen. Uw reacties worden anoniem verwerkt. U kunt nadat u de enquête heeft ingevuld, uw antwoorden niet herzien.

Hartelijk dank voor uw deelname, we zien uit naar uw reactie.

DEEL 1

In dit eerste deel zal er algemene informatie van u worden gevraagd. Dit deel betreft vijf vragen.

1. **Wat is uw geslacht?**
☐ Man
☐ Vrouw
2. **Wat is uw geboortedatum?**
dd-mm-jjjj
3. **Wat is uw burgerlijke staat?**
☐ Alleenstaand
☐ Gehuwd
☐ Ongehuwd
☐ Weduwe/weduwnaar
☐ Gescheiden
4. **Hoeveel kinderen heeft u?**
..
5. **Heeft u een geloofsovertuiging?**
☐ Christelijk
☐ Islam
☐ Jodendom
☐ Geen
☐ Anders, namelijk ...

DEEL 2

In dit tweede deel zal er gevraagd worden naar algemene informatie rondom het contact tussen u en Stichting Hadassa Hoeve. Ook zal hierover uw mening worden gevraagd. Dit deel betreft vier vragen.

6. **Vanaf wanneer woont/woonde uw dochter bij Stichting Hadassa Hoeve?**
dd-mm-jjjj
7. **Tot wanneer woonde uw dochter bij Stichting Hadassa Hoeve? Vul de datum van vandaag in, wanneer uw dochter momenteel bij Stichting Hadassa Hoeve woont.**
dd-mm-jjjj
8. **Hoe vaak heeft uzelf contact gehad met de persoonlijk-begeleider van uw dochter tijdens haar verblijf bij Stichting Hadassa Hoeve?**
☐ 0 keer
☐ 1 – 5 keer
☐ 5 – 10 keer

- ☐ 10 – 15 keer
- ☐ 15 – 20 keer
- ☐ 20 keer of vaker

9. Wat vindt u van de hoeveelheid van dit contact?

- ☐ Onvoldoende
- ☐ Voldoende
- ☐ Ruim Voldoende
- ☐ Goed

10. Hoe heeft u tot op heden en over de gehele periode het contact met Stichting Hadassa Hoeve ervaren?

- ☐ Zeer slecht
- ☐ Slecht
- ☐ Redelijk slecht
- ☐ Matig
- ☐ Redelijk goed
- ☐ Goed
- ☐ Zeer goed

DEEL 3

Dit derde deel zal met name gaan over uw verwachtingen van en ideeën over het contact tussen u, uw dochter en haar persoonlijk-begeleider. Dit deel betreft drie vragen.

11. Wilt u in een paar zinnen omschrijven wat uw verwachtingen waren van het contact tussen u, uw dochter en haar persoonlijk-begeleider bij de start van het hulpverleningsproces bij Stichting Hadassa Hoeve?

.....

12. Zijn de verwachtingen die u had bij de start van het hulpverleningsproces van uw dochter uitgekomen?

- ☐ Ik had geen verwachtingen
- ☐ Nee, helemaal niet
- ☐ Ja, voor een klein deel
- ☐ Ja, voor een groot deel
- ☐ Ja, helemaal wel

13. Wat verstaat u onder 'betrokken zijn' bij het hulpverleningsproces van uw dochter?

.....

DEEL 4

Dit vierde en tevens laatste deel, zal met name gaan over uw persoonlijke mening en ervaringen rondom het contact tussen u en Stichting Hadassa Hoeve. Ook zal er gevraagd worden naar de invloed die u denkt te hebben op het hulpverleningsproces van uw dochter. Dit deel betreft zes vragen.

14. Denkt u dat het contact tussen u en Stichting Hadassa Hoeve van invloed kan/kon zijn op het hulpverleningsproces van uw dochter?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

15. Denkt u dat uzelf – als vader/moeder - van invloed kan zijn op het hulpverleningsproces van uw dochter?

☐ Ja

☐ Nee

16. Zo ja, hoe denkt u dat u het hulpverleningsproces van uw dochter beïnvloedt (heeft)?

.....

Zo nee, wat geeft u als reden?

.....

17. Kunt u iets noemen wat volgens u verbetert kan worden, als het gaat om het contact tussen uzelf en de begeleider van uw dochter?

.....

18. Kunt u iets noemen wat u goed vindt/vond gaan, als het gaat om het contact tussen uzelf en de begeleider van uw dochter?

.....

19. Heeft u nog opmerkingen naar aanleiding van voorgaande vragen?

.....

Dit is het einde van de enquête. We willen u hartelijk bedanken voor uw deelname aan dit onderzoek. Zodra het onderzoek is afgerond zult u op de hoogte worden gesteld van de resultaten.

Mocht u de bol.com-cadeaubon t.w.v. €40,- hebben gewonnen, dan zal u via de e-mail op de hoogte worden gesteld.

Met vriendelijke groet,

Carlijn Bruintjes, Leonie Doornbos-Karssen, Michelle Hofstee en Sari Braakman
Hogeschool Viaa, te Zwolle

Bijlage 6 - Interview: ouderparticipatie binnen Stichting Hadassa Hoeve
persoonlijk-begeleiders

1. 0 Man 0 Vrouw
2. Wat is uw geboortedatum?
3. Wat is uw burgerlijke staat?
4. Sinds wanneer bent u werkzaam bij Stichting Hadassa Hoeve?
5. Sinds wanneer begeleidt u, uw huidige cliënt(en) (vrouw)?
6. Hoe vaak is er tot op heden een gesprek geweest tussen u, de vrouw die u begeleidt en haar ouder(s)/verzorger(s)?
7. Wat vindt u van de hoeveelheid van dit contact?
(onvoldoende, voldoende, ruim voldoende, goed + onderbouwing)
8. Hoe zijn ouder(s)/verzorger(s) van invloed op het hulpverleningsproces van de vrouwen die wonen bij Stichting Hadassa Hoeve? Benoem verschillende invloeden (positief/negatief).
9. Hoe zou u willen dat ouder(s)/verzorger(s) invloed hebben op het hulpverleningsproces van de vrouwen die wonen bij Stichting Hadassa Hoeve? (Hoe ziet dit er dan uit?)
10. Heeft u als persoonlijk-begeleider verwachtingen van het contact en van de betrokkenheid van ouders ten aanzien van de vrouw die u begeleidt? Hierbij gaat het om de verwachtingen die u heeft vanaf het moment dat u de persoonlijk-begeleider bent van de vrouw.
11. Wat vindt u goed gaan in de benadering van Stichting Hadassa Hoeve ten aanzien van het contact met de ouder(s)/verzorger(s) van de vrouwen?
12. Zou u iets willen veranderen in de benadering van Stichting Hadassa Hoeve ten aanzien van het contact met ouder(s)/verzorger(s) van de vrouwen? (Wat zijn uw wensen?)
13. Hoe zou die verandering realistisch in praktijk gebracht kunnen worden binnen Stichting Hadassa Hoeve?